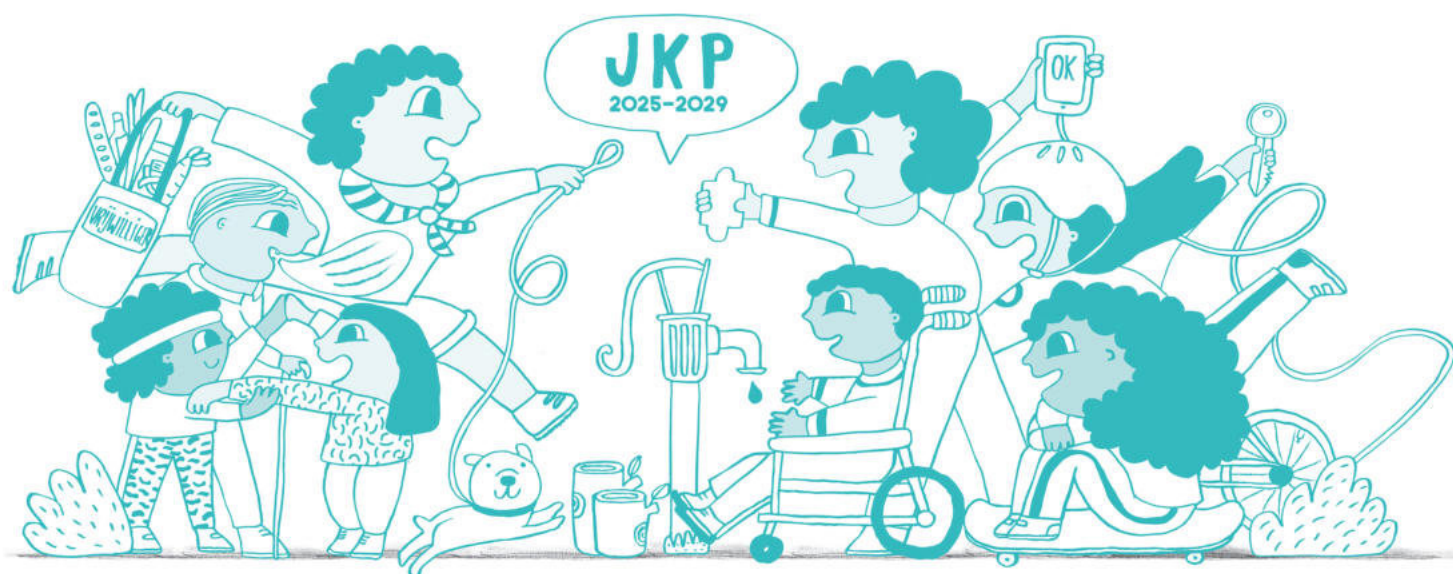

Vlaanderen
is jeugd

JEUGD- EN KINDERRECHTENBELEIDSPLAN

2025-2029

INHOUD

1	Inleiding	6
1.1	Het JKP: een krachtig en transversaal plan	6
1.1.1	Regeerakkoord 2024-2029 en Beleidsnota Jeugd	6
1.1.2	Instrumenten om een jeugd- en kinderrechtenbeleid vorm te geven	6
1.1.3	Complementair aan andere beleidsplannen	7
1.2	Decretaal kader	7
1.3	Beleidsparticipatie als fundament	8
1.3.1	Identificatie en analyse van de uitdagingen	8
1.3.2	Selectie en uitwerking van de prioriteiten	8
1.4	Uitgangspunten	10
1.4.1	Jeugd- en kinderrechtenperspectief	10
1.4.2	Inbedding in Europese en internationale kaders	10
1.4.3.	Lokale besturen	11
1.5	Wetenschappelijke en empirische onderbouwing en opvolging	12
2	Prioriteitenplannen	13
2.1	Instrumenten	14
2.2	Doelgroepen	15
2.3	Timing	15
2.4	Budget	15
3	Prioriteitenplan ‘Goed in je vel’	16
3.1	Situering	16
3.2	Doelstellingen ‘Goed in je vel’	18
3.3	Acties ‘Goed in je vel’	19
	Actie 1. Projectoproep ‘Versterken van sociaal-emotionele vaardigheden’	19
	Actie 2. Harmony-project	21

////////////////////////////////////

11.2	Directe participatie met kinderen en jongeren	98
11.2.1	Aan de slag met de participatiecirkel	98
11.2.2	Vijf stappen en hun reflectievragen	99
11.3	De stem van kinderen en jongeren	110
11.3.1	Goed in je vel	110
11.3.2	Ruimte om jong te zijn	112
11.3.3	De weg naar volwassenheid	114
11.3.4	Samenleven in solidariteit	117

1 INLEIDING

Het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) is een belangrijk beleidsinstrument waarmee de Vlaamse Regering een beleid voor alle kinderen en jongeren tussen 0 en 30 jaar in Vlaanderen en Brussel vormgeeft. Het plan legt ten laatste 6 maanden na de start van de beleidsperiode 3 tot 5 prioritaire, transversale doelstellingen vast, vanuit een brede visie op jeugdbeleid en kinderrechten.

Het is een van de transversale beleidsplannen van de Vlaamse Regering met de minister van Jeugd als coördinerend minister. Het plan vertrekt vanuit de kinderrechten die gelden als ethisch en wettelijk kader zoals die zijn vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, de grondwet en de Europese, regionale en internationale verdragen waarvan België partij is. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media (DCJM) coördineert de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van het JKP.

1.1 HET JKP: EEN KRACHTIG EN TRANSVERSAAL PLAN

1.1.1 Regeerakkoord 2024-2029 en Beleidsnota Jeugd

Het JKP geeft uitvoering aan de volgende passage uit het hoofdstuk 'Cultuur, Media, Jeugd en Onroerend Erfgoed' van het Vlaamse regeerakkoord: "Vanuit de kinderrechten als referentiekader zet Vlaanderen in op een kindvriendelijke samenleving die wordt vormgegeven via het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid. Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan is ons centrale instrument" (p. 189).

De Beleidsnota Jeugd 2024-2029 geeft verdere uitvoering aan die bepaling. De komende beleidsperiode wordt werk gemaakt van een ambitieus Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan. Dat plan overstijgt het reguliere beleid zo veel als mogelijk en stelt actieve participatie van kinderen, jongeren en hun vertegenwoordigers als cruciale randvoorwaarde in zowel de opmaak als de uitvoering en evaluatie. Daarbij wordt maximaal ingezet op zichtbare impact (SD U 1 - OD U 1.1., p. 21).

1.1.2 Instrumenten om een jeugd- en kinderrechtenbeleid vorm te geven

Het JKP staat niet op zichzelf. Het maakt deel uit van een breder geheel aan beleidsinstrumenten om een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid vorm te geven en uit te voeren:

- het verticaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid
- het kind- en jongereneffectrapport (JoKER)
- de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid
- het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid
- de staat van de jeugd.

////////////////////////////////////

Sinds 2018 verbindt het JKP Vlaanderen tot concrete, haalbare en realiseerbare acties die een waarneembare impact hebben op het leven van alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Vlaanderen en Brussel. Met het Jeugddecree van 23 november 2023 wordt de link met het sectorale beleid versterkt. Zo legt het Jeugddecree een raamwerk vast dat alle elementen bevat om van het JKP een effectief beleidsinstrument te maken op kruispunten tussen verschillende levensdomeinen en in verbinding met het jeugdwerk.

1.1.3 Complementair aan andere beleidsplannen

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan is een van de transversale plannen van de Vlaamse Regering. Een transversaal beleids- of actieplan heeft betrekking op maatschappelijke beleidsthema's over bevoegdheden en beleidsvelden heen. Denk aan het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan, het Geïntegreerd actieplan horizontaal integratiebeleid, het actieplan Mediawijsheid, het actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld ...

Belangrijk bij de opmaak, uitvoering en evaluatie van die plannen is dat er versterkend gewerkt wordt ten aanzien van elkaar, en overlap wordt vermeden. De plannen moeten daarnaast impact kunnen realiseren boven op regulier beleid. Daarom wordt er in functie van die plannen afgestemd op verschillende niveaus. Dat geldt zowel voor Vlaamse plannen met een decretale basis als (nieuwe) beleidsinitiatieven op Vlaams, federaal of Europees niveau. Zo wordt ook afgestemd met de beleidsplannen van Brussel, de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en de taalplannen ter bevordering van het Nederlands van de Vlaamse Regering. Op die manier zorgen we samen voor een geïntegreerd beleid.

1.2 DECRETAAL KADER

Het JKP kent een decretale grondslag in artikel 4 van het Jeugddecree. Volgens dat decreet selecteert de Vlaamse Regering binnen een half jaar na het begin van de regeerperiode op basis van een omgevingsanalyse minimaal 3 en maximaal 5 prioritaire, transversale doelstellingen voor kinderen en jongeren. Uiterlijk een jaar na het begin van elke regeerperiode legt de Vlaamse Regering een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan voor aan het Vlaams Parlement.

Het decreet bepaalt dat de Vlaamse Regering met het JKP uitvoering geeft aan 4 beleidsdoelstellingen:

- gelijke kansen creëren en borgen voor alle kinderen en jongeren
- brede ontwikkelingskansen creëren en borgen voor kinderen en jongeren
- digitale, fysieke en mentale ruimte creëren voor kinderen en jongeren
- de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving verhogen.

Daarnaast geeft het JKP aan hoe de Vlaamse Regering invulling geeft aan kinderrechten en in het bijzonder aan de slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties (VN).

De Vlaamse Regering bezorgt een tussentijds rapport over de uitvoering van het plan na het tweede jaar van uitvoering (2027), en een eindrapport in het laatste jaar van uitvoering (2029) aan het Vlaams Parlement en de Kinderrechtencommissaris.

1.3 BELEIDSPARTICIPATIE ALS FUNDAMENT

1.3.1 Identificatie en analyse van de uitdagingen

Het JKP steunt op een participatief traject met aanspreekpunten voor jeugd- en kinderrechtenbeleid en/of andere experts uit de Vlaamse overheid, de intermediaire organisaties jeugd, de jeugdsector, middenveldorganisaties, lokale besturen, onderzoekers én kinderen en jongeren zelf.

In het najaar van 2023 werden de eerste stappen gezet richting het JKP 2025-2029. Eerst en vooral werd er een omgevingsanalyse opgemaakt als belangrijk onderdeel in de voorbereiding naar het nieuwe JKP. De omgevingsanalyse is een niet-exhaustieve bundeling van recente cijfers en onderzoek over kinderen en jongeren in Vlaanderen en Brussel, en fungeert als referentiedocument voor het JKP. Daarnaast werden denkdagen georganiseerd waarbij het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid werd uitgebreid met actoren uit de jeugdsector, onderzoekers en experts in jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Op basis van de input uit de denkdagen, de omgevingsanalyse, kinderrechten- en mensenrechtenkaders en andere internationale beleidskaders, een screening van de memoranda van de intermediaire organisaties Jeugd, organisaties in het jeugdwerk en kinderrechtenorganisaties en verschillende inspraakmomenten werden prioritaire uitdagingen en beleidsaanbevelingen geformuleerd. Als criteria voor de beleidsaanbevelingen werd gekeken naar de mogelijkheid tot transversale samenwerking, impact en urgentie. De volgende 8 thema's kwamen naar boven:

- Een stem voor en door
- Goed in je vel
- Samenleven in solidariteit
- De weg naar volwassenheid
- Ruimte om jong te zijn
- Vrije tijd op maat
- Mediawijsheid
- Veilig opgroeien.

1.3.2 Selectie en uitwerking van de prioriteiten

Op basis van het hierboven geschetste traject kon er overgegaan worden op een gedragen en beargumenteerde beslissing van 4 prioriteiten voor het JKP:

- Ruimte om jong te zijn
- Goed in je vel
- Samenleven in solidariteit

[illegible]

- De weg naar volwassenheid.

De selectie van die prioriteiten werd ter advies voorgelegd aan de Vlaamse Jeugdraad, het Kinderrechtencommissariaat en de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC). Na die adviezen werden de 4 gekozen prioritaire, transversale doelstellingen op 28 maart 2025 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Na de formele beslissing van de Vlaamse Regering werd per prioriteit een werkgroep opgericht waarin aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid en/of experts uit de verschillende beleidsdomeinen, jeugdwerk- en middenveldactoren, onderzoekers en lokale besturen zetelden. Het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid bewaakte het geheel en heeft de opdracht om het JKP mee vorm te geven, uit te voeren en bij te sturen.

Ook kinderen en jongeren werden rechtstreeks betrokken in de opmaak van het JKP. Dat gebeurde in samenwerking met Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi). Op basis van de participatiecirkel ontwikkelden zij een methodiek om gesprekken met groepen kinderen en jongeren te faciliteren. Omdat het JKP vertrekt vanuit een kinderrechtenreflex ligt de focus sterk op het realiseren van de rechten van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties.

Daarom kregen ondervertegenwoordigde of 'weinig gehoorde' kinderen en jongeren prioriteit bij de selectie van de doelgroepen.

De volgende doelgroepen en organisaties werden betrokken in het traject:

Doelgroep	Partnerorganisatie	Deelnemers en leeftijden
(Chronisch) zieke jongeren	> Zeepreventorium (De Haan)	10 deelnemers, leeftijd 17-18
(Niet-begeleide) minderjarigen en jongeren	> Fedasil-opvangcentrum (Kapellen)	7 deelnemers, leeftijd 15-19
Kinderen en jongeren in/uit de jeugdhulp	> Cachet (Brussel)	6 deelnemers, leeftijd 16-25
Kinderen en jongeren in dak- en thuisloze situaties	> Betonne Jeugd (Deurne)	10 deelnemers, leeftijd 17-30
Kinderen en jongeren die zich identificeren met lgbti+ , kruispunt buitenlandse herkomst	> Wel Jong (Antwerpen)	5 deelnemers, leeftijd 21-28
Jonge kinderen: 3de kleuterklas en 3de leerjaar	> Basisschool De Panda (Gent)	15 deelnemers, leeftijd 5-6 en 21 deelnemers, leeftijd 8-9

////////////////////////////////////

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, samen met de aanvullende protocollen en de algemene commentaren, vormen het wettelijke en ethische kader voor het JKP. Dat wil zeggen dat we het begrip van kinderrechten zoals die zijn vastgelegd in het verdrag hanteren als uitgangspunt en grondslag voor het Vlaamse beleid. Bij alle acties vertrekken we vanuit een kinderrechtenperspectief en -cultuur, en zetten we de bescherming en empowerment van kinderen en jongeren centraal. Het JKP weerspiegelt ook de eenheid en ondeelbaarheid van de kinderrechten in het verdrag.

- op het niveau van de Verenigde Naties:
 - o de slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind (2019)
 - o de VN-agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling (SDG's)
 - o de VN-jeugdstrategie 'Youth2030'
- op het niveau van de Raad van Europa:
 - o de strategie voor de rechten van het kind (2022-2027)
 - o de strategie voor de jeugdsector 2030
- op het niveau van de Europese Unie:
 - o de EU-strategie voor de rechten van het kind
 - o de Europese kindgarantie
 - o de Europese strategie voor een beter internet voor kinderen 'BIK+'
 - o de EU-jeugdstrategie (2019-2027) en de bijbehorende Europese jeugddoelen
 - o de Europese jeugdwerkagenda
 - o de Europese Jongerengarantie
 - o en de Europese Green Deal.

1.4.3. Lokale besturen

////////////////////////////////////

projectoproepen, netwerken en proeftuinen hun kennis en expertise kunnen versterken, verspreiden en/of valoriseren. Daarbij worden administratieve planlasten beperkt en het Belfortprincipe gerespecteerd. In deze fase is de impact van bepaalde acties op lokale besturen nog niet duidelijk. De concrete uitwerking zal daarom in nauw overleg met de minister van Binnenlands Bestuur worden bepaald.

1.5 WETENSCHAPPELIJKE EN EMPIRISCHE ONDERBOUWING EN OPVOLGING

Een realistisch, transparant, helder en impactvol jeugd- en kinderrechtenbeleid moet wetenschappelijk onderbouwd zijn. Zowel empirisch als fundamenteel wetenschappelijk onderzoek draagt bij aan een gedegen voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het beleid. Om een goede voorbereiding te garanderen, werd in dat licht een uitgebreide omgevingsanalyse opgesteld.

Voor de uitvoering van het JKP zijn de doelstellingen en acties (waar mogelijk) specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden geformuleerd. De monitoring van de voortgang en impact van het JKP gebeurt via jaarlijkse rapportages over de acties binnen de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) van iedere verantwoordelijke vakminister. Die rapportages vormen de basis voor de tussentijdse evaluatie en de eindevaluatie van het JKP.

Voor een gedegen evaluatie vindt een inhoudelijke bespreking plaats in het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid, waarin de aanspreekpunten voor jeugd- en kinderrechtenbeleid van de verschillende betrokken entiteiten vertegenwoordigd zijn. Die aanspreekpunten stemmen af met hun bevoegde minister. Aan de verschillende prioriteiten worden proces- en resultaatsindicatoren gekoppeld, waarbij afstemming wordt gezocht met de in de BBT's opgenomen indicatoren. Dat draagt bij aan een onderbouwde monitoring en evaluatie.

Voor de eerste keer streven we met het JKP naar een impactmeting voor de geplande projectoproepen. Dat is een experiment om de reële impact van een deel van het beleidsplan te kunnen meten. Die impactmetingen zullen samen met de tussentijdse en eindevaluatie worden gerapporteerd. Vanzelfsprekend staat het JKP in voortdurende wisselwerking met lopend en toekomstig wetenschappelijk en beleidsrelevant onderzoek.

2 PRIORITEITENPLANNEN

Elk van de 4 prioriteiten bestaat uit een prioriteitenplan. De combinatie van die prioriteitenplannen vormt het JKP 2025-2029. Het prioriteitenplan start met een beknopte situering. Vervolgens wordt aangegeven op welke 3 doelstellingen er binnen de prioriteit zal worden ingezet. Daarna volgt een reeks acties die bijdragen aan het realiseren van die doelstellingen. De acties bevinden zich veelal op kruispunten van verschillende levensdomeinen. De transversale aard van het JKP vereist dan ook een nauwe samenwerking tussen verschillende beleidsdomeinen.

Elke actie binnen het prioriteitenplan omvat de volgende elementen:

- een korte omschrijving van de actie: een beknopte toelichting van de inhoud, het doel en de doelgroep van de actie
- de verantwoordelijke minister(s): de minister(s) die eindverantwoordelijk is/zijn voor de uitvoering van en de rapportering over de actie
- in samenwerking met: andere ministers die bijdragen aan of betrokken zijn bij de uitvoering van een actie, bijvoorbeeld door expertisedeling, informatieverspreiding, deelname aan overlegmomenten ...
- de timing: de geplande periode van uitvoering
- de bijdrage aan doelstellingen: een aanduiding van welke doelstellingen binnen de prioriteit door de actie worden ondersteund
- het beleidsniveau: het niveau waarop de actie zich situeert.

Eenzelfde actie kan bijdragen aan meerdere doelstellingen, wat het geïntegreerde en transversale karakter van het JKP versterkt. Daarnaast kunnen sommige acties inspelen op andere prioriteiten binnen het JKP of aansluiten bij acties uit andere transversale plannen. In dat geval wordt dat expliciet vermeld: bij de actie zelf wanneer het over een link gaat met een andere prioriteit, of achteraan in het prioriteitenplan wanneer het gaat over een koppeling met een ander transversaal plan.

2.1 INSTRUMENTEN

Er worden verschillende instrumenten ingezet om het JKP uit te voeren, onder andere:

- **Projectoproep**
Een oproep op basis van een reglement met als doel vernieuwende projecten voor een bepaalde periode te financieren ter uitvoering van een prioriteit, doelstelling of actie.
- **Proeftuin**
Een experimenteerruimte waarin innovatieve praktijken worden ontwikkeld op het terrein.
- **Onderzoek**
Wetenschappelijk of praktijkgericht onderzoek dat beleidsvoorbereiding of -evaluatie ondersteunt.
- **Begeleidingsopdracht**
Opdracht aan een externe partner om de begeleiding van een project of de projecten gesubsidieerd in het kader van een projectoproep op te nemen.
- **Impactmeting**
Kwalitatief onderzoek met een nul- en eenmeting om de betrokkenen bij een projectoproep, waaronder de doelgroep, te bevragen naar het effect en de impact van de projecten.
- **Lerend netwerk**
Een reeks van bijeenkomsten waarin relevante stakeholders en actoren kennis en ervaringen uitwisselen.
- **Sensibiliseringsactie**
Een campagne of initiatief dat gericht is op bewustmaking rond een bepaald thema.
- **Facultatieve subsidie**
Financiële ondersteuning (los van een projectoproep) voor een initiatief dat bijdraagt aan de uitvoering van het JKP.
- **Overheidsopdracht**
Formele aanbesteding voor de uitvoering van specifieke opdrachten binnen het JKP.
- **Overige / onderdelen van andere acties** (kleinere ondersteunende elementen die geïntegreerd worden binnen bredere acties), zoals:
 - studiedagen
 - evenementen
 - publicaties (met resultaten, goede voorbeelden, inspiratiekaders ...)
 - podcasts of filmpjes
 - ...

[illegible]

2.2 DOELGROEPEN

Binnen het JKP streven we naar beleid dat maximaal inclusief is en specifiek waar nodig. We zetten in op een samenleving die inclusief en toegankelijk is voor alle kinderen en jongeren, waar iedereen zich goed kan voelen, zich ten volle kan ontplooiën en niet gehinderd wordt door vooroordelen of andere drempels. We bouwen verder aan de nodige voorwaarden opdat iedereen volwaardig kan participeren aan de Vlaamse samenleving. Het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid erkent tegelijk dat gelijkheid niet altijd betekent dat ieder kind en iedere jongere dezelfde vorm of mate van ondersteuning nodig heeft. Bepaalde groepen ervaren meer drempels. We hebben daarom specifieke aandacht voor verschillende doelgroepen zoals gedefinieerd in de bijlage van dit plan.

2.3 TIMING

De 4 prioriteitenplannen worden uitgevoerd in de periode van 2025-2029. Elk jaar wordt een prioriteit in de kijker gezet waaraan een projectoproep gekoppeld wordt.

- 2026 - Goed in je vel
- 2027 - Ruimte om jong te zijn
- 2028 - De weg naar volwassenheid
- 2029 - Samenleven in solidariteit

De acties in de prioriteitenplannen worden, waar mogelijk, chronologisch weergegeven.
Over de acties en de projectoproepen wordt gecommuniceerd via de kanalen van het Departement Cultuur, Jeugd en Media.

2.4 BUDGET

Budgetten worden geconcretiseerd via de BBT's bij de jaarlijkse uitrol van de acties, verspreid over de legislatuur en onder de verantwoordelijkheid van de respectievelijk betrokken vakministers. Als coördinerend minister voorziet de minister van Jeugd jaarlijks een bedrag ter uitvoering van het JKP in de begroting Jeugd.

Elke budgettaire beslissing die gedurende de uitvoering genomen wordt, zal het voorwerp uitmaken van de gebruikelijke procedures.

////////////////////////////////////

3 PRIORITEITENPLAN ‘GOED IN JE VEL’

3.1 SITUERING

Met de prioriteit **'Goed in je vel'** gaan we de komende jaren volop voor het verhogen van het **mentaal welzijn** van kinderen en jongeren. We zetten in op 3 pijlers: **een doorgedreven aanpak van pesten**, het **vragen van hulp vergemakkelijken**, en **het digitale welzijn vergroten**.

Kinden en jongeren moeten zich goed in hun vel kunnen voelen en het gevoel hebben dat ze hun plekje in de wereld hebben, tot rust kunnen komen, eropuit kunnen trekken, in verbinding staan met de mensen rondom hen, de kansen in het leven kunnen grijpen, en de vele uitdagingen die op hun pad komen het hoofd kunnen bieden. Dat vraagt een groeiversterkende, gezonde en veilige omgeving, zowel online als offline, een sterke mentale weerbaarheid, een goede ondersteuning en begeleiding, en een warme toeleiding naar passende hulp.

kinderen en jongeren hebben recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen (art. 24 VRK). Het Kinderrechtencomité uitte zich bezorgd over het groeiende aantal kinderen en jongeren met psychische problemen, zoals stress, en over de hoge zelfmoordcijfers bij kinderen en jongeren. Ook de coronapandemie heeft een enorme impact gehad op het fysieke en mentale welbevinden van kinderen en jongeren (Omgevingsanalyse, 2024). Daarvan zijn de gevolgen vandaag nog steeds merkbaar. Daarnaast ervaren kinderen en jongeren vandaag een hoop meer stress, angst, eenzaamheid en prestatiedruk dan vroeger. Investeren in een breed scala aan preventieve en *outreachinge* programma's die gezonde copingmechanismen bevorderen en (psychische) veerkracht bij kinderen en jongeren versterken, is daarom noodzakelijk. Daarbij hebben we specifieke aandacht voor de positieve impact die onder meer de jeugd-, cultuur-, sport- en mediasectoren kunnen hebben op het welzijn van kinderen en jongeren.

Het mentale welzijn van jongeren staat bovendien centraal in de EU-jeugdstrategie. De Europese jeugddoelstelling #5 over geestelijke gezondheid en geestelijk welzijn benoemt dat expliciet. Ook de bredere alomvattende EU-aanpak rond geestelijke gezondheid besteedt bijzondere aandacht aan het versterken van de mentale gezondheid van kinderen en jongeren.

Met **'Goed in je vel'** willen we een betekenisvol verschil maken voor het mentale welzijn van kinderen en jongeren in Vlaanderen en Brussel. Zodat ze allemaal in hun kracht staan, zich kunnen ontplooiën, hulp durven te vragen, een positief zelf- en wereldbeeld hebben, en simpelweg jong mogen zijn.

3.2 DOELSTELLINGEN 'GOED IN JE VEL'

DS 1	<i>We zetten in op een preventieve en effectieve aanpak van pesten door het creëren van groeiversterkende, gezonde, veilige omgevingen voor alle kinderen en jongeren.</i>
DS 2	<i>We maken het makkelijker voor kinderen en jongeren om hulp te vragen door te zorgen voor een warme toeleiding en een sterkere samenwerking tussen jeugdwerk en jeugdhulp.</i>
DS 3	<i>We versterken het digitale welzijn van kinderen en jongeren door hun mentale weerbaarheid en veiligheid te vergroten en hen te ondersteunen bij het navigeren in de digitale wereld.</i>

3.3 ACTIES ‘GOED IN JE VEL’

Actie 1. Projectoproep ‘Versterken van sociaal-emotionele vaardigheden’

We versterken sociaal-emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren op het vlak van relaties, integriteit, emotieregulatie en (online) seksualiteitsbeleving in de brede zin, op school en in de vrije tijd.

Met deze actie zetten we in op projecten die de sociaal-emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren helpen versterken. We helpen kinderen en jongeren om emoties te begrijpen en te beheersen, positieve en gezonde relaties op te bouwen en te onderhouden, empathie te ontwikkelen en te uiten, grenzen te stellen, en verantwoorde keuzes te maken. We leren hen omgaan met verschillen, feedback, delen en samenwerken. Dat alles draagt bij aan een groter zelfbewustzijn en grotere zelfbeheersing, meer sociaal bewustzijn, een positief zelfbeeld en een sterkere weerbaarheid bij kinderen en jongeren. Zo leggen we een stevige basis voor een groter mentaal welzijn op persoonlijk vlak en een meer inclusieve, accepterende samenleving.

De noden van kinderen en jongeren rond die thema's zijn afhankelijk van hun context, ervaringen, leeftijd en dergelijke, dus een groeigerichte aanpak op maat is belangrijk. We zetten in op de ontwikkeling van een universeel aanbod in de klas, vrije tijd en thuiscontext, steeds met aandacht voor de diversiteit van kinderen en jongeren. De participatie van kinderen en jongeren is cruciaal. In samenwerking met partners uit het veld, (co-)ontwikkelen de projecten een methodiek, die ze vervolgens testen, bijsturen en uitrollen met hun specifieke doelgroep. We zorgen voor maximale afstemming met de initiatieven rond sociaal-emotionele vaardigheden binnen het beleidsdomein WVG, zodat er versterkend en duurzaam samengewerkt kan worden.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwingen 38 en 39 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die bezorgdheid uiten over de alomtegenwoordigheid van pesten en geweld op school, en vragen om maatregelen ter bestrijding van (cyber)pesten, waaronder preventie en empowerment van kinderen. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderscherming in het belang van het kind, vraagt om alle passende sociale en educatieve maatregelen te nemen om de lichamelijke en geestelijke integriteit, de ontwikkeling en het welzijn van kinderen te beschermen, zowel in fysieke als digitale omgevingen. De lidstaten worden aanbevolen om pesten te voorkomen en kinderen te beschermen tegen pesten, met inbegrip van cyberpesten, door middel van uitgebreide plannen ter bestrijding van pesten. De Raad van Europa werkt momenteel aan een aanbeveling rond een leeftijdsgeschiede en allesomvattende seksuele voorlichting ter versterking van maatregelen om onder andere geweld tegen kinderen te voorkomen en te bestrijden. In een brede visie op seksuele voorlichting staan ook aspecten centraal van gezonde relaties, emotieregulatie enzovoort.

Actie 2. Harmony-project

We wisselen goede praktijken over mentaal welzijn bij kinderen en jongeren uit met partners in andere Europese regio's binnen het Harmony-project.

Met de deelname van Vlaanderen als regio aan het Interreg-project 'Harmony' willen we de interdisciplinaire en domeinoverschrijdende samenwerking binnen het Vlaamse Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan versterken voor het welzijn en de geestelijke gezondheid van kinderen en jongeren onder de 30 jaar in Vlaanderen en Brussel. Door interregionale uitwisseling, expertisedeling en door van andere praktijken te leren, streven we ernaar om bruggen te slaan tussen sectoren. Experts, actoren uit het jeugdwerk en de intermediaire organisaties voor jeugd, aanspreekpunten voor jeugd- en kinderrechtenbeleid, partnerorganisaties geestelijke gezondheidszorg en onderzoekers zullen als stakeholders structureel betrokken worden bij de uitvoering van dit project.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, die lidstaten vraagt om samen te werken en te coördineren tussen alle betrokken beleidsdomeinen en in alle sectoren op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau. Goede praktijken uitwisselen tussen lidstaten wordt aangemoedigd. In de conclusies van de Raad (2023) over een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie wordt eveneens gevraagd om een sectoroverschrijdende aanpak te promoten. Ook de aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa (2009) over geïntegreerde nationale strategieën ter bescherming van kinderen tegen geweld wijst op het belang van transversale samenwerking en afstemming.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Welzijn minister van Cultuur
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 2: vragen van hulp vergemakkelijken 3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams, Europees

////////////////////////////////////

van Ministers van de Raad van Europa (2009) over geïntegreerde nationale strategieën ter bescherming van kinderen tegen geweld, wijst op het belang van transversale samenwerking en afstemming.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn minister van Onderwijs
In samenwerking met	minister van Media minister van Sport minister van Cultuur minister van Gelijke Kansen minister van Integratie en Inburgering
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 2: vragen van hulp vergemakkelijken
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Ruimte om jong te zijn Samenleven in solidariteit

[illegible]

Actie 4. Participatietraject digitaal welzijn bij kinderen en jongeren

We starten een participatietraject 'digitaal welzijn' op rond het welbevinden en de noden van kinderen en jongeren in de digitale leefwereld.

De leefwereld van kinderen en jongeren speelt zich voor een groot deel online af. Zoals de Kinderrechtencoalitie in een recent standpunt schreef, zijn sociale media niet meer weg te denken uit het leven van kinderen en jongeren, maar rijzen er tegelijkertijd ook steeds meer vragen naar de veiligheid van die digitale leefwereld. Het ontwerp van veel platformen is erop gericht kinderen zo lang mogelijk aan hun scherm gekluisterd te houden, ze komen er voortdurend in aanraking met ongepaste inhoud, en steeds jongere kinderen worden het slachtoffer van online *grooming*. Voor dat standpunt zocht de Kinderrechtencoalitie feedback bij kinderen en jongeren.

Het participatietraject rond digitaal welzijn bij kinderen en jongeren kan dus verder werken op de noden en bezorgdheden die onder andere in dit traject geuit werden. We hebben oog voor de positieve effecten en impact van social media, de mogelijke gevaren, en de digitale kloof. De uitkomsten van het traject voeden mee het Vlaamse beleid. Daarnaast zal dit participatietraject optimaal afgestemd worden op het Vlaams Actieplan Digitale en Mediawijsheid en met het traject van de Vlaamse Jeugdraad.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, die lidstaten oproept om mechanismen te voorzien die kinderen in staat stellen hun mening te geven over aangelegenheden die hen aangaan. Lidstaten moeten bovendien inzetten op maatregelen die ervoor zorgen dat kinderen online veilig zijn en zich online veilig voelen. De aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa (2018) inzake richtlijnen voor de eerbiediging, bescherming en naleving van de rechten van het kind in de digitale omgeving benadrukt eveneens het recht om te worden gehoord.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Media minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Gelijke Kansen minister van Onderwijs
Timing	2026-2027
Doelstellingen	3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams

////////////////////////////////////

Actie 5. Samenwerking jeugdwerk en jeugdhulp

We bouwen bruggen tussen het jeugdwerk en de jeugdhulp door een sterke samenwerking.

Een sterke samenwerking tussen jeugdwerk en jeugdhulp is essentieel om de vrije tijd van kinderen en jongeren in jeugdhulpvoorzieningen te versterken. Vrije tijd is niet alleen ontspanning, maar ook een belangrijke hefboom voor welzijn, ontwikkeling en sociale verbinding. Toch blijkt uit het onderzoek van AP Hogeschool dat kinderen en jongeren in de jeugdhulp vaak minder toegang hebben tot een kwaliteitsvol vrijetijdsaanbod. Ze botsen op drempels zoals beperkte autonomie, financiële barrières en een aanbod dat onvoldoende aansluit bij hun leefwereld (Claessens, K. & Sebrechts, L., 2024).

De trajecten ‘Maak tijd vrij’ en ‘Maak samen tijd vrij’ tonen aan dat samenwerking tussen jeugdhulp, jeugdwerk en andere vrijetijdsactoren niet alleen wenselijk, maar ook haalbaar is wanneer er wordt ingezet op gedeelde visie, wederzijds begrip en structurele ondersteuning. Professionals in de jeugdhulp ervaren bovendien toenemende druk door complexe problematieken zoals trauma en agressie. Meer verbinding met het jeugdwerk kan hen ondersteunen en bijdragen aan een meer open, minder geïsoleerde leefomgeving voor jongeren.

Jeugdhulpverleners moeten beter wegwijs raken in het vrijetijdslandschap, terwijl jeugdwerkers inzicht moeten krijgen in de context van jeugdhulp. Lokale besturen kunnen binnen hun autonomie en vanuit hun expertise een sleutelrol spelen, door samenwerking te faciliteren, netwerken te ondersteunen en drempels te verlagen. Door in te zetten op sterke samenwerking creëren we meer kansen voor kinderen en jongeren in de jeugdhulp om hun recht op vrije tijd waar te maken, hun talenten te ontwikkelen en hun welzijn te versterken. We doen dat onder andere door jeugdhulpvoorzieningen samen te brengen rond het thema vrije tijd, en wisselwerking te voorzien tussen jeugdwerk en voorzieningen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 28 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om voldoende ondersteuning van alternatieve zorg en relevante jeugdbeschermingsdiensten. De conclusies van de Raad (2023) over een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie vragen eveneens om een sectoroverschrijdende aanpak te promoten die onder meer het creëren van een omgeving die het psychologische welzijn van jongeren ondersteunt. Lidstaten dienen het jeugdwerk te ondersteunen zodat zij hun vertrouwens- en informatieverstrekkersrol naar jongeren ten volle kunnen benutten.

Actie 6. Samenwerking OverKop en jeugdwerk

We verbinden OverKop en het jeugdwerk om optimaal tegemoet te komen aan de noden van jongeren.

OverKop breidt verder uit in steden en gemeenten. Er wordt gestreefd naar een duurzame werking met minstens 1 OverKop-huis per eerstelijnszone (ELZ). Die initiatieven willen we sterker verankeren in de lokale context. Daarnaast hoeft OverKop niet alleen beperkt te zijn tot het fysieke OverKop-huis, maar kan het ook vanuit een draaischijffunctie inzetten op laagdrempelige vindplaatsen waarbij een brede netwerkfunctie cruciaal is. OverKop is niet alleen een plek waar je terecht kunt voor een luisterend oor, OverKop creëert ook ruimte om je op een laagdrempelige manier te amuseren, te hangen en anderen te ontmoeten. Het jeugdwerk als partner binnen OverKop kan hier vanuit een preventieve kracht en rijke expertise een cruciale rol in spelen.

Samen met het Agentschap Opgroeien ontwikkelen de OverKop-netwerken een erkennings- en kwaliteitskader. Dat kader en een duidelijke rolverdeling en -erkenning zijn belangrijke randvoorwaarden voor sterke (samen)werkingen. Zo kan er gebouwd worden aan veilige en toegankelijke ontmoetingsplekken. Door de samenwerking tussen OverKop en actoren in het jeugdwerk kunnen drempels effectiever worden weggewerkt. De complementariteit tussen beide sectoren wordt versterkt, wat leidt tot meer openheid, verbondenheid en continuïteit in het aanbod voor jongeren tussen 12 en 25 jaar oud. We voeren een actieonderzoek uit dat de uitdagingen, noden en drempels in kaart brengt. De resultaten worden op een adequate manier ontsloten.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 28 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om voldoende ondersteuning van alternatieve zorg en relevante jeugdbeschermingsdiensten. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenleving voor jongeren roepen lidstaten op om veilige, gastvrije, toegankelijke, emancipatoire fysieke ruimten en diensten te creëren, vrij van maatschappelijke en prestatiedruk en waardeoordelen, waar alle jongeren elkaar kunnen ontmoeten en met elkaar kunnen verbinden. Sectoroverschrijdende partnerschappen dienen bevorderd te worden bij het mainstream maken van jeugdkwesties.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Integratie en Inburgering minister van Jeugd minister van de Vlaamse Rand minister van Brussel
Timing	2025-2026
Doelstellingen	2: vragen van hulp vergemakkelijken
Niveau	Vlaams, (boven)lokaal
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit De weg naar volwassenheid

Actie 7. (Boven)lokale netwerken van jeugdwerk- en jeugdhulpactoren

We versterken (boven)lokale netwerken waarin jeugdwerk en jeugdhulp structureel met elkaar samenwerken.

We willen de samenwerking tussen jeugdwerk en jeugdhulp op (boven)lokaal niveau verbeteren, zodat ze elkaar beter kunnen ondersteunen bij het werken met kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. Deze actie bouwt voort op de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport 'Vrije tijd op de brug tussen jeugdhulp, jeugdwerk en andere vrijetijdsaanbieders' van AP Hogeschool (2024). Een hiaat dat wordt vastgesteld, is dat jeugdhulp en vrijetijdsaanbieders elkaar onvoldoende kennen. Er zijn weinig duurzame netwerken van die actoren. Het is daarom belangrijk dat er ingezet wordt op ontmoeting. Daarvoor wordt de (boven)lokale context als meest effectief aanzien. De manier waarop die netwerken ingevuld worden, kunnen verschillen van de (boven)lokale realiteit.

(Boven)lokale netwerken waar lokale actoren, jeugdwerkers, jeugdhulpverleners ... elkaar ontmoeten maken ondersteuning laagdrempelig en proactief. Muren tussen sectoren en disciplines worden afgebroken zodat de ondersteuning van kinderen en jongeren effectiever en efficiënter kan verlopen. Daarbij wordt vertrokken van de leefwereld van kinderen en jongeren zelf, waarbij uitgegaan wordt van een preventief voordeel: problemen worden eerder gezien en aangepakt, kinderen en jongeren voelen zich gesteund in hun omgeving en zware trajecten kunnen vaak worden voorkomen. Structurele samenwerking tussen de actoren draagt bij tot de groeikansen van kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat er vertrokken wordt van de (boven)lokale realiteit, waarbij bestaande netwerken aangegrepen kunnen worden zonder de werklast op lokale actoren te vergroten.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 28 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om voldoende ondersteuning van alternatieve zorg en relevante jeugdbeschermingsdiensten. In de conclusies van de Raad (2023) over een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie wordt eveneens gevraagd om een sectoroverschrijdende aanpak te promoten die onder meer het creëren van een omgeving die het psychologische welzijn van jongeren ondersteunt. Lidstaten dienen het jeugdwerk te ondersteunen zodat zij hun vertrouwens- en informatieverstrekkersrol naar jongeren ten volle kunnen benutten.

Actie 8. Deskundigheidsbevordering inzake pesten en integriteitsschendingen

We bevorderen de deskundigheid van professionele actoren in de directe omgeving van kinderen en jongeren in de aanpak van en reactie op pesten en andere integriteitsschendingen.

We versterken en ondersteunen de professionele actoren in de directe omgeving van kinderen en jongeren bij de aanpak van pesten en integriteitsschendingen. We helpen hen om bestaande en nieuwe goede praktijken te implementeren, met theorieën en methodieken aan de slag te gaan, en om zo in de praktijk te bouwen aan een groeiversterkend, pestvrij school- en vrijetijdsklimaat. We vormen, trainen en begeleiden professionals uit diverse sectoren in de preventieve en effectieve aanpak van en reactie op pestincidenten en andere integriteitsschendingen binnen verschillende contexten. Het doel is niet om van elk coachend of begeleidend figuur een hulpverlener te maken. We ondersteunen de plekken waar kinderen en jongeren langskomen om een integraal beleid rond pesten en integriteit op te zetten en uit te rollen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeshouwingen 38 en 39 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die bezorgdheid uiten over de alomtegenwoordigheid van pesten en geweld op school en vragen om maatregelen ter bestrijding van (cyber)pesten, waaronder opsporing, empowerment van kinderen en professionals, en interventieprotocollen. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, vraagt om alle passende maatregelen te nemen om de lichamelijke en geestelijke integriteit, de ontwikkeling en het welzijn van kinderen te beschermen, zowel in fysieke als digitale omgevingen. De lidstaten wordt aanbevolen om pesten te voorkomen en kinderen te beschermen tegen pesten, met inbegrip van cyberpesten, door middel van uitgebreide plannen ter bestrijding van pesten.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn minister van Onderwijs
In samenwerking met	minister van Media minister van Sport minister van Cultuur minister van Integratie en Inburgering minister van Gelijke Kansen
Timing	2027-2029
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams

////////////////////////////////////

Actie 9. Sensibiliseren over hulpvragen

We lanceren sensibiliseringscampagnes gericht aan kinderen en jongeren en aan hun opvoedingsverantwoordelijken om hulpvragen te normaliseren.

We willen via sensibiliseringscampagnes zowel kinderen en jongeren zelf als hun opvoedingsverantwoordelijken duidelijk maken dat het oké is om hulp te vragen. Belangrijk aandachtspunt daarbij is dat we dat op een gerichte en doordachte manier doen. Er moet gericht naar die ankerfiguren gecommuniceerd worden. Breedgerichte massacommunicatie die iedereen aanmoedigt om zoveel mogelijk hulp te vragen, kan het doel passeren. Belangrijk is ook om erover te waken dat een school een school kan blijven, jeugdwerk jeugdwerk kan blijven, en ontspanning in de vrije tijd (sport, cultuur ...) ontspanning kan blijven. Het doel is niet om van elk coachend of begeleidend figuur een hulpverlener te maken. We leggen ook de link naar de Huizen van het Kind en lokale besturen.

Deze actie geeft mede uitvoering aan slotbeschouwingen 32 en 33 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die bezorgdheid uiten over de negatieve perceptie over het zoeken van geestelijke gezondheidszorg en die vragen om bewustmakingsprogramma's en -campagnes om hulp te zoeken. Ook de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderscherming in het belang van het kind, pleit voor het actief onder de aandacht brengen van preventieve en beschermende maatregelen bij zowel kinderen als volwassenen die met hen in contact komen, evenals voor het vergroten van het bewustzijn rond geestelijke gezondheid. In de conclusies van de Raad (2023) over een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie wordt opgeroepen tot acties die geestelijke gezondheidsproblemen destigmatiseren.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Media minister van Onderwijs minister van Sport minister van Cultuur
Timing	2027-2028
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 2: vragen van hulp vergemakkelijken 3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams

////////////////////////////////////

Actie 10. Handvatten voor digitale weerbaarheid

We zetten in op concrete handvatten voor kinderen en jongeren om online risico's en problematieken bespreekbaar te maken met elkaar en in hun omgeving.

Het sociale leven van kinderen en jongeren speelt zich grotendeels online af. Sociale media zorgen voor informatie, expressie, creativiteit en verbinding. Toch moeten we ook waakzaam zijn voor de gevaren en risico's die de digitale wereld met zich meebrengt. Uit het participatietraject kwam de problematiek van cyberpesten en digitaal welzijn naar voren, net als het recht op deconnectie dat bewaakt zou moeten worden in de vrije tijd en in het onderwijs. Naast de risico's die algoritmes, fake news en dergelijke voor kinderen en jongeren met zich meebrengen, is de digitale wereld ook een bron van onzekerheid waarbij jongeren zich met bepaalde ideaalbeelden gaan vergelijken en zich daardoor, al dan niet bewust, laten beïnvloeden. Het is dus nodig om kinderen en jongeren concrete handvatten aan te bieden om te leren omgaan met die online risico's en problematieken en om ze bespreekbaar te maken met elkaar en met volwassenen in hun omgeving. We hebben ook aandacht voor de digitale kloof. Deze actie zal optimaal afgestemd worden op het Vlaams Actieplan Digitale en Mediawijsheid en het traject van de Vlaamse Jeugdraad.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, waarin gepleit wordt voor het actief onder de aandacht brengen van preventieve en beschermende maatregelen bij kinderen, alsook voor het verspreiden van informatie over de steun die beschikbaar is voor minderjarige slachtoffers van geweld in de digitale omgeving. Lidstaten moeten inzetten op maatregelen die ervoor zorgen dat kinderen online veilig zijn en zich online veilig voelen, evenals kinderen beschermen tegen ongepaste beïnvloeding als gevolg van commerciële belangen.

De conclusies van de Raad (2023) over een alomtvattende aanpak van geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie en de conclusies van de Raad (2025) over een jongerengemeenschap in Europa op basis van Europese waarden vragen eveneens om in te zetten op een veilige en gezonde digitale ruimte voor jongeren, onder meer via media- en informatiegeletterdheid. De aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa (2018) inzake richtlijnen voor de eerbiediging, bescherming en naleving van de rechten van het kind in de digitale omgeving beaamt de nood aan digitale geletterdheid en aan maatregelen tegen risico's in de digitale omgeving.

////////////////////////////////////

Actie 11. Suïcidepreventie

We zetten in op suïcidepreventie, met bijzondere aandacht voor meisjes en lgbti+-kinderen en -jongeren.

Uit de omgevingsanalyse van het JKP blijkt dat suïcide de belangrijkste doodsoorzaak is bij jongeren. Bij 15-24-jarigen is meer dan 1 op de 4 sterfgevallen het gevolg van zelfmoord (gemiddelde 2018-2020; Gezond België, 2023). In Vlaanderen is in 2021 een daling van 50% merkbaar in suïcidcijfers bij mannen tussen 15 en 29 jaar tegenover 2000. Bij vrouwen ligt het cijfer 4% hoger. Het suïcidcijfer ligt in 2021 22% hoger dan in 2020 voor jonge vrouwen in Vlaanderen, terwijl het bij mannen 1% gedaald is (Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, 2022). Daarnaast toont internationaal onderzoek uitvoerig aan dat zowel zelfmoordgedachten als pogingen opvallend vaker voorkomen bij holebi's (homo's, lesbiennes en biseksuelen) en transgender personen in vergelijking met respectievelijk hetero's en cisgender personen (Eisenberg & Resnick, 2006; Haas et al., 2014; King et al., 2008).

Onderzoek in Vlaanderen bevestigt die kwetsbaarheid (Motmans, 2009; Schoonacker et al., 2009; Van Heeringen & Vincke, 2000). Een studie in Vlaanderen toonde dat 65,2% van de holebi's en 80,3% van de transgender personen rapporteerden ooit in hun leven aan zelfmoord gedacht te hebben. Daarnaast bleek uit die studie dat ruim een kwart (26,5%) van de respondenten al een of meerdere zelfmoordpogingen in hun leven had ondernomen (Missiaen & Seynaeve, 2016). Daarom willen we met deze actie inzetten op suicidepreventie en hebben we daarbij oog voor de noden van specifieke doelgroepen, waaronder meisjes en lgbti+-kinderen en -jongeren. We doen dat onder andere door te investeren in gemeenschapsvorming voor de queer gemeenschap, en extra aandacht te besteden aan lgbti+ bij jeugdhulpverlening.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwingen 32 en 33 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die grote bezorgdheid uiten over de hoge prevalentie van zelfmoord bij kinderen en vragen naar onderzoek daarover.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Welzijn minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Media minister van Onderwijs minister van Gelijke Kansen
Timing	2028-2029
Doelstellingen	1: aanpak van pesten 2: vragen van hulp vergemakkelijken 3: digitaal welzijn bevorderen
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit

4 PRIORITEITENPLAN 'RUIMTE OM JONG TE ZIJN'

4.1 SITUERING

Met de prioriteit ‘**Ruimte om jong te zijn**’ slaan de minister van Jeugd en de minister van Omgeving de handen ineen om de komende jaren volop werk te maken van meer kind- en jeugdvriendelijke fysieke ruimte in Vlaanderen en Brussel. We zetten met deze prioriteit in op 3 pijlers: **publieke ruimte, zelfstandig verplaatsen en klimaatrechtvaardigheid**. Kinderen en jongeren moeten kunnen sporten, spelen, hangen en ontmoeten in een veilige, groene en gezonde leefomgeving. Kind- en tienerweefsels en publieke ruimte die ingericht en ontworpen worden vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren, op basis van hun noden, zijn van belang om het recht op spelen (art. 31 VRK) en op een gezonde leefomgeving (art. 6 en 24 VRK) te garanderen.

De eerste doelstelling focust op **meer en betere speel-, hang- en ontmoetingsplekken creëren in de publieke ruimte, die nabij zijn voor alle kinderen en jongeren**. Het gebruik van de publieke ruimte door kinderen en jongeren voor spel, ontspanning, sport, ontmoeting en culturele activiteit staat namelijk onder druk door verstedelijking, de stijgende commercialisering en minder tolerantie. Vooral jongeren worden beschouwd als een bedreiging en vaak negatief geportretteerd. Uit het Buitenspeelonderzoek 24 blijkt dat buitenspelen in de buurt al jaren enorm achteruitgaat, zelfs in dichtbevolkte, stedelijke gebieden, waar minder eigen tuinen zijn. Dat ligt vooral aan een samenspel van verschillende ruimtelijke en sociale factoren.

Buiten en risicovol spelen is niet alleen van groot belang voor de motorische ontwikkeling van kinderen. Wanneer kinderen en jongeren hun buurt en omgeving op een veilige en gezonde manier kunnen ontdekken, heeft dat ook een positieve impact op hun mentale en fysieke gezondheid. Ook kinderen en jongeren zelf vinden publieke ruimte en de inrichting ervan in het algemeen heel belangrijk. Wanneer er in steden en gemeenten duidelijk wordt geïnvesteerd in aantrekkelijke pleinen en parken, op basis van participatie met kinderen en jongeren, wordt dat als positief ervaren (Omgevingsanalyse, 2024).

Kinderen en jongeren moeten **kunnen, willen en mogen** zijn in de publieke ruimte. Voor deze prioriteit hebben we dus niet alleen aandacht voor de feitelijke ruimte en infrastructuur, maar ook voor het actorschap en de plek en aanwezigheid van kinderen en jongeren in die publieke ruimte (De Visscher, 2008). Ook semipublieke ruimte kan hier deel van uitmaken. We realiseren deze doelstelling door hun stem in omgevingsbeleid te versterken, door kennis en expertise te delen en te verankeren en door lokale besturen maximaal te ondersteunen vanuit een geïntegreerde visie.

De tweede doelstelling focust op het **meer klimaatrechtvaardig maken van hun leefomgevingen** door het jeugd- en kinderrechtenperspectief. De klimaatcrisis, de achteruitgang van de biodiversiteit en de vervuiling

[illegible]

vormen wereldwijd een urgente en systematische bedreiging van kinderrechten. Klimaatverandering houdt een van de grootste risico's in voor de gezondheid van kinderen en jongeren en versterkt ongelijkheden. Uit de omgevingsanalyse blijkt ook een toename aan luchtvervuilende stoffen, voornamelijk door het wegvervoer. Beslissingen over het milieu hebben over het algemeen een grote impact op kinderen. Het belang van het kind moet dan ook een eerste overweging vormen bij die beslissingen (Omgevingsanalyse, 2024).

De klimaatopwarming en de gevolgen daarvan houden jongeren bezig. Het memorandum van de Vlaamse Jeugdraad geeft aan dat 84% van de kinderen en jongeren bezorgd is over het klimaat, hoewel ze nog altijd geloven dat de klimaatcrisis opgelost kan worden. De klimaatcrisis heeft dan ook een voelbare impact op hun leven en toekomst. Het is noodzakelijk om kinderen en jongeren meer en beter te betrekken bij klimaatbeleid. Jongeren ondernemen bovendien vaak zelf actie om hun voetafdruk te verkleinen, maar kijken ook naar bedrijven, politici en wereldleiders om hun verantwoordelijkheid te nemen.

Politieke informatie over het klimaat bereikt jongeren ten slotte onvoldoende (Omgevingsanalyse, 2024). Een **klimaatbestendige, schone en groene omgeving** is cruciaal voor kinderen en jongeren om gezond op te groeien. Inzetten op meer klimaatrechtvaardigheid doen we door hun stem in klimaatbeleid te versterken, door gezonde publieke ruimte te realiseren vanuit het perspectief van de jonge kinderen, door transversaal samen te werken rond klimaatrechtvaardigheid, en engagement en actorschap van kinderen en jongeren te ondersteunen en te versterken.

De derde doelstelling handelt over het **zelfstandig kunnen verplaatsen** van kinderen en jongeren op **duurzame, veilige en bewegingsvriendelijke manieren**, wat een concretisering van de kindnorm inhoudt. Kinderen en jongeren verplaatsen zich elke dag naar school, naar hun vrijetijdsactiviteiten, naar hun vrienden en familie... De fiets is het meest gebruikte vervoersmiddel voor schoolverplaatsingen. Jongeren tussen 10 en 19 jaar zijn echter vaak slachtoffer van fietsongevallen (1.904 in 2022). Dagelijks zijn er in Vlaanderen 10 scholieren betrokken bij een verkeersongeval, van wie de meesten zich met de fiets verplaatsen (52%). Bij 5- tot en met 14-jarigen zijn verkeersongevallen de op een na belangrijkste oorzaak van gezondheidsverlies. Na de fiets volgt de auto. De meeste scholieren en studenten zijn autopassagier voor woon-schoolverplaatsingen op korte afstand (max. 10 km). Daarnaast verplaatsen steeds minder kinderen zich autonoom en krijgen ze steeds later de toestemming om dat te doen (De Kindnorm, Factsheet; Omgevingsanalyse, 2024).

Ook is het aandeel van kinderen dat voldoende beweegt, in minder dan 10 jaar tijd sterk achteruitgegaan. Onderzoek van Sciensano (2022-2023) toont aan dat 31 procent van de kinderen tussen 3 en 9 jaar voldoet aan de richtlijn van de WHO (Wereldgezondheidsorganisatie). Van de 10- tot 17-jarigen heeft slechts 19 procent voldoende lichaamsbeweging, hoewel kinderen en jongeren vaker een actief vervoersmiddel gebruiken om naar school te gaan. Kinderen en jongeren pleiten ook zelf voor veilige fietsinfrastructuur en benadrukken het belang van autonome mobiliteit, wat niet alleen invloed heeft op hun vrijheid en sociale leven, maar ook op hun gezondheid. Ze zien ook kansen in mobiliteit om positieve milieu- en klimaatacties

////////////////////////////////////

te ondernemen (Omgevingsanalyse, 2024). Kinderen en jongeren zijn zachte, actieve en dus duurzame weggebruikers. Ze verplaatsen zich veel meer dan volwassenen te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer en ze moeten dat dus op **een veilige, bewegingsvriendelijke, aangename en zelfstandige manier** kunnen doen. We realiseren deze doelstelling door veilige fiets- en openbaarvervoernetwerken te creëren vanuit een geïntegreerde visie op kind- en tienerweefsels; door de vaardigheden, kennis, inzichten en het bewustzijn van kinderen en jongeren te versterken; door hen te betrekken bij mobiliteitsbeleid en de publieke ruimte bewegingsvriendelijk in te richten.

De prioriteit 'Ruimte om jong te zijn' wordt bovendien weerspiegeld in verschillende Europese beleidsteksten en initiatieven, waaronder Europese jeugd doelstelling #9 (Ruimte en participatie voor iedereen) en #10 (Duurzaam en groen Europa). Ook de Raadsconclusie over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa onderstreept het belang van publieke ruimte voor kinderen en jongeren. Met deze prioriteit bouwen we samen aan ruimte om jong te zijn, aan publieke ruimte die versterkend kan werken en de fysieke en mentale gezondheid en ontwikkeling van kinderen en jongeren kan beschermen, bevorderen en faciliteren. Kinderen en jongeren zijn mede-eigenaars van die ruimte en hebben het recht om die mee vorm te geven. We willen kinderen en jongeren meer naar buiten, meer laten buiten spelen, hangen, sporten en ontmoeten.

DOELSTELLINGEN 'RUIMTE OM JONG TE ZIJN'

DS 1	<i>We ontwikkelen meer en betere speel-, hang- en ontmoetingsplekken in de publieke ruimte, nabij voor alle kinderen en jongeren waar ze kunnen, willen en mogen zijn.</i>
DS 2	<i>We zetten in op meer klimaatrechtvaardigheid binnen de leefomgevingen van kinderen en jongeren door het versterken van het jeugd- en kinderrechtenperspectief.</i>
DS 3	<i>We zorgen dat kinderen en jongeren zich zelfstandig kunnen verplaatsen tussen voor hen betekenisvolle plekken op duurzame, bewegingsvriendelijke en veilige manieren.</i>

////////////////////////////////////

4.2 ACTIES 'RUIMTE OM JONG TE ZIJN'

Actie 1. De stem van kinderen en jongeren

We luisteren actief naar en geven gehoor aan de stem van kinderen en jongeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het Vlaamse omgevings- en klimaatbeleid en vergroten het bewustzijn over klimaatrechtvaardigheid.

Kinderen en jongeren hebben het recht om hun mening te geven en om gehoord te worden (art. 12 en 13 VRK). Het is van belang om de mening, de visie, ideeën en noden van kinderen en jongeren mee te nemen binnen omgevings- en klimaatbeleid om tot gedragen en impactvol beleid te komen voor alle burgers. De blik van kinderen en jongeren is niet alleen verrijkend en vormt een grote meerwaarde voor alle beleidsdomeinen, ze hebben ook frisse ideeën en houden vanzelf rekening met de noden en belangen van andere groepen in de samenleving. Bovendien kan beleidsparticipatie de positie van kinderen en jongeren in de samenleving en het vertrouwen in de politiek en de instellingen ervan versterken.

Er worden stappen gezet om beleidsparticipatie van kinderen en jongeren te versterken. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media heeft daarvoor een visie ontwikkeld en ondersteuning uitgebouwd. Het JKP biedt een hefboom om hier de komende jaren samen op in te zetten en dat op een structurele, kwaliteits- en impactvolle manier te doen. Enerzijds betrekken we kinderen en jongeren concreet bij het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, het Klimaatadaptatieplan, het Energie- en Klimaatplan, het Sociaal Klimaatplan en het Strategisch Programma Welkom in de Natuur. Aan de hand van de participatiecirkel geven we deze trajecten vorm. Anderzijds zetten we in op transversale samenwerking met experts uit het beleid, onderzoek en de praktijk om het bewustzijn rond klimaatrechtvaardigheid te vergroten en aanbevelingen te doen vanuit het standpunt van kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. We brengen hiaten en opportuniteiten in kaart om erop in te spelen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 5 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om kinderen op zinvolle wijze te laten deelnemen aan de voorbereiding en uitvoering van beleid gericht op het bereiken van de 17 doelstellingen van de VN Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling. De actie geeft ook gehoor aan slotbeschouwing 35, die vraagt om rekening te houden met speciale kwetsbaarheden en behoeften van kinderen in klimaatplannen, alsook met hun mening. En die beleidsinitiatieven vraagt die een gezonde leefomgeving voor kinderen stimuleren en klimaatverandering tegengaan, waaronder ook de bewustmaking van kinderen versterken.

Ook de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om mechanismen te voorzien die kinderen in staat stellen hun mening te geven over aangelegenheden die hen aangaan, en in het bijzonder over klimaatverandering. Ze vraagt ook om de gevolgen van milieugevaren en -schade voor de rechten van kinderen te voorkomen en te verhelpen, en een kinderveilige en kindvriendelijke

////////////////////////////////////

aanpak op te nemen in hun plannen voor de aanpassing aan en de mitigatie van de klimaatverandering. Kinderen dienen vrijelijk hun mening te kunnen uiten en erop te rekenen dat met die mening rekening wordt gehouden bij het ontwerpen en uitvoeren van gerelateerde maatregelen, met name wat betreft processen voor aanpassing aan de klimaatverandering. In de conclusies van de Raad (2023) over de sociale dimensie van een duurzaam Europa voor jongeren wordt het belang van beleidsparticipatie inzake duurzame ontwikkeling bevestigd.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Omgeving minister van Energie en Klimaat minister van Jeugd
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte 2: klimaatrechtvaardigheid
Niveau	Vlaams, bovenlokaal

[illegible]

Actie 2. Meer buiten spelen en hangen

Wij integreren het jeugd- en kinderrechtenperspectief krachtig in onze instrumenten en projectsubsidies, zodat die inspireren en aanzetten tot meer speel-, ontmoetings- en hangplekken voor kinderen en jongeren.

De Vlaamse overheid heeft veel regelgeving en subsidies die een impact hebben op de inrichting van de publieke ruimte. We brengen het jeugd- en kinderrechtenperspectief binnen in bestaande oproepen en instrumenten om in te zetten op meer en betere speel-, hang- en ontmoetingsruimte. We verlagen drempels en versterken hefboomen om goede initiatieven te ondersteunen en op te schalen, en kansen te bieden aan nieuwe initiatieven. Ruimtelijke interventies kunnen zo nog meer een antwoord bieden op sociale noden en ervoor zorgen dat kinderen en jongeren meer buiten spelen en hangen.

We werken inhoudelijk samen voor de subsidieoproepen van de Blue Deal 2.0, Stadsvernieuwing, 'Natuur in je school', 'Natuur in je buurt' en 'Natuur in je kinderopvang', om de noden en de stem van kinderen en jongeren mee te nemen. We hebben aandacht voor de noden en uitdagingen van kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. We screenen daarvoor criteria van subsidies vanuit een jeugd- en kinderrechtenperspectief, delen geleerde lessen en bieden inspiratie via al ontwikkelde tools en goede praktijken. We stimuleren en inspireren indieners via deze actie om de noden van kinderen en jongeren mee te nemen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die aanbeveelt om toegang tot groenvoorzieningen en openbare ruimte voor kinderen te waarborgen. De conclusies van de Raad (2023) over de sociale dimensie van een duurzaam Europa voor jongeren vragen om op beleidsmaatregelen voor duurzame infrastructuur een op rechten gebaseerd jeugdperspectief toe te passen, om zo alle jongeren duurzame en groene opties te bieden.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Omgeving minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Jeugd
Timing	2026-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte 2: klimaatrechtvaardigheid
Niveau	Vlaams, bovenlokaal, lokaal

We delen en verankeren kennis en expertise van jeugd- en sociale actoren over spelen, hangen en ontmoeten in de publieke ruimte en kind- en tienerweefsels.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die aanbeveelt om toegang tot groenvoorzieningen en openbare ruimte voor kinderen te waarborgen. In de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, worden lidstaten opgeroepen om ervoor te zorgen dat kinderen zich veilig voelen in alle fysieke en openbare ruimten. De conclusies van de Raad (2023) over de sociale dimensie van een duurzaam Europa voor jongeren vragen om op beleidsmaatregelen voor duurzame infrastructuur een op rechten gebaseerd jeugdperspectief toe te passen, om zo alle jongeren duurzame en groene opties te bieden.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Omgeving
In samenwerking met	minister van Mobiliteit minister van Sport minister van Gelijke Kansen minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Jeugd
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte 2: klimaatrechtvaardigheid 3: zelfstandig verplaatsen

pagina 41 van 121

We lanceren een oproep voor kind- en jeugdvriendelijke plekken met maximale ondersteuning van lokale besturen op maat, vertrekkend vanuit de kennis en expertise van bovenlokale actoren.

We richten een transversale stuurgroep op met de betrokken beleidsdomeinen, onder coördinatie van Jeugd om:

- Met deze actie willen we lokale besturen maximaal ontzorgen door de mogelijkheid te bieden expertise en begeleiding op maat in te zetten rond dit thema. In de publieke ruimte komen namelijk veel bevoegdheden samen. We werken vanuit een geïntegreerde aanpak, vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren, met Vlaamse expertise in kind- en jeugdvriendelijke publieke ruimte. Lokale besturen hebben de expertise en een regierol rond lokale publieke ruimte. Met deze actie ondersteunen en inspireren we lokale besturen maximaal in hun regierol vanuit een geïntegreerde visie op Vlaams niveau en erkennen we de opgebouwde kennis en expertise bij bovenlokale actoren. We hebben aandacht voor de noden van specifieke doelgroepen, onder wie meisjes, jonge kinderen, kinderen en jongeren met een handicap en in een kwetsbare situatie. Met 'lokale besturen' worden de Vlaamse en Brusselse gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie bedoeld. De concrete uitwerking zal in nauw overleg gebeuren met de minister van Binnenlands Bestuur en de minister van Brussel.

12.09.2025

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die aanbeveelt om toegang tot groenvoorzieningen en openbare ruimte voor kinderen te waarborgen. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om ervoor te zorgen dat kinderen zich veilig voelen in alle fysieke en openbare ruimten.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Omgeving minister van Mobiliteit en Sport minister van Welzijn en Gelijke Kansen minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Brussel minister van de Vlaamse Rand.
Timing	2025-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte 2: klimaatrechtvaardigheid 3: zelfstandig verplaatsen
Niveau	(boven)lokaal

////////////////////////////////////

Actie 5. Gezonde leefomgeving voor jonge kinderen

We ondersteunen proeftuinen op lokaal niveau om gezonde publieke ruimte te realiseren vanuit het standpunt van jonge kinderen.

Het klimaat verandert en dat heeft een effect op onze gezondheid. Hitte, stormen, overstromingen, natuurbranden: het zijn enkele klimaatfenomenen die meer en meer zullen voorkomen. De klimaatverandering heeft een grote impact op de gezondheid van (jonge) kinderen, aangezien ze nog volop in ontwikkeling zijn. Kinderen in kwetsbare situaties des te meer. De publieke ruimte heeft een preventieve en pedagogische waarde om de fysieke en mentale gezondheid van kinderen te beschermen, te bevorderen en te faciliteren.

We brengen enerzijds hiaten in het onderzoek over een gezonde leefomgeving in kaart en zetten in op onderzoek over de impact van de leefomgeving op kinderen. We versterken daarvoor de afstemming tussen het Departement Zorg, het Steunpunt Omgeving en Gezondheid onder coördinatie van Departement Omgeving en de netwerkgroep Jeugdonderzoek onder coördinatie van Departement Cultuur, Jeugd en Media. Anderzijds ondersteunen we proeftuinen samen met lokale besturen om vanuit het standpunt van jonge kinderen (en hun ouders) in stedelijke omgevingen via ruimtelijke en sociale ingrepen de directe leefomgeving gezonder in te richten. In diverse cases zetten we in op de 7 pijlers van gezonde publieke ruimte. Afhankelijk van de concrete uitdagingen kan de focus liggen op een of meerdere pijlers, waaronder actieve, groene, blauwe, sociale, speelse, inclusieve of zintuiglijke publieke ruimte. We zetten in op bewustwording en delen geleerde lessen en aanbevelingen voor de praktijk en het beleid via een publieksmoment. Vanuit de resultaten van het onderzoek en de geleerde lessen van de proeftuinen, verankeren we het recht op een gezonde leefomgeving in beleid.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 35 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om beleidsinitiatieven die een gezonde leefomgeving voor kinderen stimuleren in de context van de klimaatverandering. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbeveiliging in het belang van het kind, beveelt lidstaten aan om de gevolgen van milieugevaren en -schade voor de rechten van kinderen te voorkomen en te verhelpen, en een kinderveilige en kindvriendelijke aanpak op te nemen in hun plannen voor de aanpassing aan en de mitigatie van de klimaatverandering.

[illegible]

Actie 6. Engagement, actorschap en ondernemerschap rond klimaat

We erkennen, ondersteunen en versterken het engagement, actorschap en ondernemerschap van kinderen en jongeren rond klimaat.

Kinderen en jongeren liggen wakker van het klimaat en nemen, hoewel er ook klimaatmoetheid is, zelf veel engagement op. Ze laten hun stem horen, zijn kritische burgers en creëren bewustwording in hun omgeving. Ze nemen een voortrekkersrol op in klimaatactivisme. Met deze actie willen we kinderen en jongeren ondersteunen om hun engagement, actorschap en ondernemerschap, in de brede zin van het woord, te versterken. We stimuleren jongeren om zich in te zetten voor het klimaat en erkennen hun engagement en ondernemerschap.

We zetten in op jeugdvriendelijke informatie over de klimaatverandering en op het versterken van klimaat- en natuureducatie voor kinderen en jongeren. Correcte informatie, kennis en een boodschap van hoop zijn cruciaal om het engagement en actorschap van kinderen en jongeren te kunnen versterken. We gaan beleidsmatig aan de slag met de signalen van jongeren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 35 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om meer bewustwording van kinderen op het vlak van milieu, gezondheid en klimaatverandering, en aan slotbeschouwing 19 over participatie aan beleid. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, verzoekt lidstaten om kinderen te betrekken en het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van kinderrechtenorganisaties, mondiger te maken bij de besluitvorming over de klimaatverandering. De lidstaten wordt verzocht ervoor te zorgen dat kinderen vrijelijk hun mening kunnen uiten en dat met die mening rekening moet worden gehouden bij het ontwerpen en uitvoeren van gerelateerde maatregelen, met name wat betreft processen voor aanpassing aan de klimaatverandering. De conclusies van de Raad (2023) over de sociale dimensie van een duurzaam Europa voor jongeren roepen op om jongeren een leidende rol te laten spelen en de toegankelijkheid van diverse vormen van participatie en duurzame projecten te verbeteren.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Omgeving minister van Energie en Klimaat
Timing	2027-2028
Doelstellingen	1: publieke ruimte 2: klimaatrechtvaardigheid
Niveau	lokaal
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit

////////////////////////////////////

Actie 7. Veilig fiets- en openbaarvervoernetwerk

We creëren een veilig en aangenaam fiets- en openbaarvervoernetwerk vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren, over gemeenten en vervoerregio's heen.

Kinderen en jongeren hebben veilige en aangename fiets- en voetgangersnetwerken nodig. Een samenhangend netwerk van routes en trage wegen, los van gemotoriseerd verkeer, over gemeenten heen, langs belangrijke plekken waaronder speel- en hangruimtes, scholen ... is cruciaal. Daarnaast is er voor kinderen en jongeren een sociaal aspect aan mobiliteit verbonden. Mobiliteit is tijd om te praten, te ontdekken, te spelen, te ontmoeten ... Routes waarop je iets kunt beleven, die aangenaam zijn, zorgen ervoor dat kinderen en jongeren hun leefwereld uitbreiden. Ook is het openbaar vervoer voor kinderen en jongeren van groot belang. Het is een cruciale factor in onze maatschappij die bijdraagt aan de inclusie, vrijheid en levenskwaliteit. Bereikbaar, betrouwbaar, betaalbaar en toegankelijk openbaar vervoer kan iedereen gelijke kansen bieden om actief te participeren. Kind- en tienerweefsels stimuleren actieve, duurzame en autonome verplaatsingen, en dat is niet alleen goed voor kinderen en jongeren maar voor iedereen. Het draagt bij aan onze fysieke en mentale gezondheid. We houden daarbij rekening met de draagkracht van de omgeving en de natuur.

Voor deze actie vertrekken we van het perspectief en de leefwereld van kinderen en jongeren. Enerzijds betrekken we kinderen en jongeren om belangrijke routes in kaart te brengen en vorm te geven, waaronder school-, vrijetijds- en woonomgevingen. We maken daarbij veilige, duurzame en aangename verplaatsingen mogelijk met bijzondere aandacht voor de oversteekbaarheid van (gewest)wegen. Anderzijds experimenteren we samen met lokale besturen met tijdelijke opstellingen rond verkeer en mobiliteit, als opstap naar een concretisering van het kindperspectief, de kindnorm op lokaal niveau.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 34 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die aandacht vraagt voor de gezondheid van adolescenten en in het bijzonder de voorkoming en bestrijding van obesitas, en aan slotbeschouwing 35 die verzoekt om beleidsinitiatieven te nemen voor een gezonde leefomgeving. Slotbeschouwing 40 roept op om het recht op vrije tijd en spel te waarborgen door onder meer in te zetten op recreatieve activiteiten die veilig, toegankelijk, inclusief en met het openbaar vervoer bereikbaar zijn. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om ervoor te zorgen dat kinderen zich veilig voelen in de openbare ruimte. Ook de conclusies van de Raad (2024) over een inclusieve samenleving voor jongeren verzoeken om de duurzame mobiliteit van jongeren te faciliteren, ook voor jongeren die in plattelands- of meer afgelegen gebieden wonen.

We versterken maximaal kansen voor en de vaardigheden, de kennis, de inzichten en het bewustzijn van kinderen en jongeren in de publieke ruimte om zich zelfstandig te leren, kunnen en mogen verplaatsen.

Daarnaast werken we aan veilige voetgangers-, fiets- en openbaarvervoernetwerken. We focussen op schoolomgevingen en -routes en op vrijetijdsomgevingen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, die lidstaten oproept om ervoor te zorgen dat kinderen zich veilig voelen in de openbare ruimte. Ook de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenleving voor jongeren verzoeken de duurzame mobiliteit van jongeren te faciliteren, met inbegrip van jongeren die in plattelands- of meer afgelegen gebieden wonen.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Mobiliteit
In samenwerking met	minister van Sport minister van Onderwijs minister van de Vlaamse Rand
Timing	2027-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte 3: zelfstandig verplaatsen
Niveau	(boven)lokaal, provinciaal

pagina 49 van 121

Actie 9. Proeftuinen inclusieve speel-, hang- en ontmoetingsruimte

We ondersteunen proeftuinen op lokaal niveau rond inclusieve speel-, hang- en ontmoetingsruimte en samenspeelplekken, op maat van kinderen en jongeren.

Kinderen en jongeren hebben nood aan leuke, groene speel- en hangplekken in de buurt. Het is van groot belang voor hun ontwikkeling en hun fysieke en mentale gezondheid. Bepaalde groepen hebben specifieke noden, voelen zich niet altijd welkom in de publieke ruimte of hebben geen leuke plek op maat in de buurt. Met deze actie zetten we in op inclusieve ruimte, vertrekkend vanuit de noden van specifieke doelgroepen. Enerzijds versterken we de afstemming tussen 2 bestaande netwerken, namelijk Goe Gespeeld!, gecoördineerd door de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, en het netwerk toegankelijke speeltuinen, gecoördineerd door Inter. Anderzijds organiseren we diverse proeftuinen rond inclusieve speel-, hang- en ontmoetingsruimte met zowel aandacht voor concrete realisaties als voor de beleidsmatige vertaling. We hebben aandacht voor de noden van specifieke doelgroepen, waaronder kinderen en jongeren met een handicap, meisjes, kinderen en jongeren in (kans)armoede en anderstalige nieuwkomers. We ondersteunen en begeleiden proeftuinen samen met lokale besturen en minstens een partner met expertise over de specifieke doelgroepen om te experimenteren en te leren over inclusieve ruimte, integrale toegankelijkheid en samenspeelplekken. Van daaruit delen we geleerde lessen, inspiratie(kaders) en aanbevelingen voor de praktijk en het Vlaamse en lokale beleid.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die oproept om het recht op vrije tijd en spel te waarborgen door onder meer in te zetten op recreatieve activiteiten die veilig, toegankelijk, inclusief en met het openbaar vervoer bereikbaar zijn. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om ervoor te zorgen dat kinderen zich veilig voelen in alle fysieke en openbare ruimten.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Gelijke Kansen minister van Brussel minister van de Vlaamse Rand
Timing	2028-2029
Doelstellingen	1: publieke ruimte
Niveau	lokaal

5 PRIORITEITENPLAN ‘DE WEG NAAR VOLWASSENHEID’

5.1 SITUERING

Met de prioriteit ‘De weg naar volwassenheid’, zullen we de komende jaren inzetten op **een zachtere overgang naar volwassenheid**. De overgang naar volwassenheid verloopt niet voor iedere jongere in Vlaanderen en Brussel even vlot. Die periode in het leven van jongeren brengt heel wat unieke uitdagingen met zich mee: ze gaan op zoek naar werk of moeten een studiekeuze maken, hebben kwalitatieve huisvesting nodig, hebben nood aan geschikte jeugdinformatie, willen formeel of informeel hun vaardigheden ontwikkelen, en krijgen meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid in het leven. De uitdagingen zijn vaak nauw met elkaar verweven: een precare woonsituatie zet het recht op onderwijs onder druk (De Schooluitvalstrik, 2024) en bemoeilijkt de toegang tot werk, terwijl schooluitval de kans op werkloosheid vergroot (Omgevingsanalyse, 2024). Tegelijk is een job een belangrijke hefboom voor autonomie en is die nodig om een woning te kunnen betalen. Omdat de uitdagingen elkaar versterken, is het belangrijk om domeinoverschrijdend te werken.

De minister van Jeugd en de minister van Onderwijs en Werk zetten daarom in op **3 pijlers: jongeren op een kwalitatieve manier ondersteunen door professionele actoren die jongeren begeleiden te versterken en te omkaderen, de talenten en competenties van jongeren breder erkennen, en inzetten op oplossingen op maat voor jongeren in een transitieleeftijd**. Er is nood aan sterk beleid dat de uitdagingen en kansen van deze levensfase erkent en passende ondersteuning biedt (Omgevingsanalyse, 2024).

Er zijn extra structurele en persoonlijke drempels voor jongeren die zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevinden. Schooluitval neemt momenteel toe (De Schooluitvalstrik, 2024) en kortgeschoolde jongeren zijn vaker buiten de EU geboren of hebben een arbeidshandicap (Omgevingsanalyse, 2024 en VDAB, 2023). Diezelfde groepen hebben ook een hogere NEET-ratio (*not in education, employment or training*) (Omgevingsanalyse, 2024). Daarnaast vertegenwoordigen jongeren bijna 1 op de 5 dakloze volwassenen (Omgevingsanalyse, 2024). Belangrijke doelgroepen waarvoor de prioriteit specifieke aandacht zal hebben, zijn daarom jongeren in (dreigende) dak- en thuisloosheid, jongeren met een handicap, jongeren in een NEET-situatie, jongeren in de jeugdhulp en niet-begeleide minderjarigen en jongeren.

Met de eerste doelstelling willen we **vertrouwensfiguren** zoals jeugdwerkers, leerkrachten en/of hulpverleners **versterken en ondersteunen**, omdat zij fungeren als een laagdrempelig aanspreekpunt voor jongeren. Zij spelen een belangrijke rol om signalen op te vangen en jongeren toe te leiden naar gepaste hulp of correcte jeugdinformatie. Het is belangrijk dat jongeren een vaste en toegankelijke contactpersoon hebben en dat betrokken actoren ondersteund worden in hun rol als vertrouwensfiguur en doorverwijzer. We ondersteunen actoren om gerichter, jeugdvriendelijker en met een specifieke aanpak naar jongeren te communiceren. Zo kunnen jongeren zich beter informeren over de overgang naar volwassenheid en de uitdagingen en vragen die daarbij naar boven komen.

Bij het zoeken naar mogelijkheden of oplossingen is het belangrijk om uit te gaan van het perspectief van jongeren en de transitie naar volwassenheid in zijn geheel te bekijken. In plaats van uit te gaan van de noden van het onderwijs- of werkveld, willen we **de talenten en competenties van jongeren breder erkennen**. Daar focust de tweede doelstelling op. Door bijvoorbeeld andere vormen van werk en leren, zoals vrijwillig engagement en flexibele leerwegen, beter te erkennen en te waarderen, kunnen jongeren hun talenten en interesses ontwikkelen en breder inzetten in hun persoonlijke ontwikkeling en in hun weg naar volwassenheid.

tot slot is het belangrijk om **meer rekening te houden met de specifieke uitdagingen waarmee jongeren in kwetsbare situaties worden geconfronteerd**. Daar maken we werk van binnen de derde doelstelling. Door hen te zetten op oplossingen op maat proberen we daar een antwoord op te bieden en de kans te creëren om meer duurzame en structurele oplossingen te ontdekken. We streven daarbij naar continuïteit op het vlak van werk, wonen en welzijn, zodat jongeren toegang krijgen tot duurzame tewerkstelling en huisvesting. Daarnaast werken we aan het inbrengen van **het perspectief van jongeren** in het beleid zodat er meer geïntegreerd wordt nagedacht vanuit de leefwereld van de jongere.

De weg naar volwassenheid krijgt op EU-niveau ruime aandacht, onder andere via de EU-jeugdstrategie, de Europese pijler van sociale rechten en de EU-jongerengarantie. Jeugd doelstellingen #7 (*hoogwaardige werkgelegenheid voor iedereen*) en #8 (*hoogwaardig leren*) sluiten hier nauw bij aan. Bovendien roepen de Raadsconclusies over de Europese en internationale beleidsagenda's over kinderen, jongeren en kinderrechten op tot een vlotte overgang van kindertijd naar volwassenheid, vooral voor jongeren in kwetsbare situaties. Die overgang moet worden ondersteund met goed onderbouwd beleid en een betere afstemming tussen de relevante beleidsdomeinen.

door in te zetten op een transversale aanpak en samenwerking over beleidsdomeinen heen, kan de prioriteit bijdragen aan een zachtere overgang naar volwassenheid. Zo voorkomen we dat jongeren tussen de mazen van het net vallen, versterken we gelijke kansen en ondersteunen we hen in het vinden van hun eigen weg in een steeds complexere samenleving. Wanneer jongeren hun volwassen leven starten met een stevigere basis, creëren we ruimte voor meer weerbare, zelfverzekerde en ontplooiende jongeren en volwassenen.

[illegible]

5.2 DOELSTELLINGEN ‘DE WEG NAAR VOLWASSENHEID’

DS 1	<i>We begeleiden jongeren in een transitieleeftijd op een duurzame en kwalitatieve manier aan de hand van jeugdinformatie en door actoren in de directe omgeving te versterken en te omkaderen.</i>
DS 2	<i>We zetten in op de kracht van jongeren in een transitieleeftijd door hun talenten te erkennen, competenties te waarderen en hen te ondersteunen via laagdrempelige omgevingen waar ze zich ten volle kunnen ontplooiën.</i>
DS 3	<i>We verzachten de overgang naar volwassenheid voor jongeren in kwetsbare situaties door in te zetten op oplossingen op maat en continuïteit op het vlak van werk, wonen en welzijn.</i>

////////////////////////////////////

5.3 ACTIES ‘DE WEG NAAR VOLWASSENHEID’

Actie 1. Participatietraject jongeren in een transitieleeftijd

We zetten een participatief traject op met jongeren om hun noden op het vlak van werk, wonen en welzijn in kaart te brengen. Met die noden wordt er per beleidsdomein aan de slag gegaan om gerichte acties en beleidsaanpassingen te ontwikkelen.

In deze actie zullen we focussen op de noden en verwachtingen van jongeren op het vlak van jeugdinformatie, flexibele leerwegen, huisvesting en het vrijetijdsaanbod na 18 jaar. Zo rapporteren jongeren in een transitieleeftijd bijvoorbeeld de slechtste resultaten van alle jongeren over de noden van vrijetijdsbesteding (Omgevingsanalyse, 2024). Er zal specifieke aandacht besteed worden aan kwetsbare doelgroepen, zoals jongeren in (dreigende) dak- en thuisloosheid, niet-begeleide minderjarigen en jongeren, jongeren in de jeugdhulp, jongeren met een handicap en jongeren in een NEET-situatie.

Voor de uitvoering van deze actie vertrekken we van de participatiecirkel die een leidraad is om in te schatten op welke manier jongeren concreet en kwaliteitsvol betrokken kunnen worden, en hoe hun stem geïntegreerd kan worden in het beleidsproces. We werken daarvoor samen met jeugdorganisaties, middenveldpartners en lokale besturen om zoveel mogelijk verschillende jongeren te bereiken, ook van relevante doelgroepen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenleving voor jongeren, die oproepen om de maatschappelijke participatie en betrokkenheid bij besluitvormingsprocessen van jongeren te stimuleren en te versterken, in het bijzonder voor jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Wonen minister van Welzijn minister van Werk minister van Integratie en Inburgering
Timing	2025-2027
Doelstellingen	3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams

////////////////////////////////////

Actie 2. Toegankelijke jeugdinformatie voor jongeren in een transitieleeftijd

Jongeren hebben behoefte aan begrijpelijke, toegankelijke en jeugdvriendelijke informatie bij de overgang naar volwassenheid. Vaak ontbreekt begrijpelijke informatie over essentiële thema’s die jongeren nodig hebben op weg naar volwassenheid: Hoe doe je een belastingaangifte? Wat zijn je rechten en plichten op de arbeidsmarkt of als het gaat over kwaliteitsvolle huisvesting? Voor jongeren in kwetsbare situaties is die informatie vaak nog minder toegankelijk. Daarom zetten we in op informatie op maat, in duidelijke taal, en via kanalen die jongeren écht bereiken.

Met deze actie willen we actoren die, onder andere, werken rond wonen, werk, onderwijs, welzijn en vrije tijd ondersteunen om gericht naar jongeren toe te communiceren aan de hand van kwaliteitsvolle jeugdinformatie en vertrekkend van de leefwereld van jongeren. Dat doen we op basis van de 7 WAT WAT-principes, die we breder bekend en toepasbaar maken bij overheden en middenveldorganisaties, zowel op Vlaams als lokaal niveau. We maken van toegankelijke communicatie en jeugdinformatie een speerpunt binnen de overheid, op Vlaams en lokaal niveau.

Het participatietraject van actie 1 zal input leveren over welke informatie jongeren in een transitieleeftijd nodig hebben, waar de huidige knelpunten zitten en via welke kanalen ze het liefst bereikt worden. Zo bouwen we mee aan communicatie die vertrekt van jongeren zelf en rekening houdt met jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties, zodat alle jongeren zekerder kunnen staan aan de start van hun volwassen leven.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2024) over een inclusieve samenleving voor jongeren, die aansporen om toegankelijke informatiediensten en jeugdvriendelijke informatie en communicatie aan te bieden, zodat alle jongeren zich bewust zijn van en gebruikmaken van hun rechten en mogelijkheden, kansen kunnen verkennen en kunnen nadenken over mogelijke levenspaden. Ook de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderscherming in het belang van het kind, vraagt lidstaten om toegankelijke, kindvriendelijke taal en informatie op maat te bevorderen.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Onderwijs minister van Werk
Timing	2026-2028
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 3: oplossingen op maat
Niveau	lokaal, Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit

Actie 3. Geïntegreerde netwerken met een jeugdperspectief

We onderzoeken de noden van bestaande, lokale netwerken om antwoord te bieden op uitdagingen waarmee jongeren in een transitieleeftijd geconfronteerd worden. Op basis daarvan bekijken we de mogelijkheden om de netwerken te versterken, zodat jongeren beter worden opgevangen door een structurelere en geïntegreerde samenwerking.

Jongeren in een transitieleeftijd worden geconfronteerd met uitdagingen en drempels die beleidsdomeinen en juridische grenzen overschrijden. Daarom is het belangrijk om, zowel op Vlaams als lokaal niveau, bruggen te leggen, samenwerking te stimuleren en het perspectief van jongeren in een transitieleeftijd in te brengen. Er bestaan netwerken en samenwerkingsverbanden die daarop inzetten, zoals de A Way Home-coalities die dak- en thuisloosheid bij jongeren proberen te voorkomen en op te lossen, de lerende netwerken jeugdhulp-onderwijs voor kwetsbare doelgroepen die dreigen uit te vallen, de lerende netwerken van het project 'gedeelde verantwoordelijkheid en de ideale wereld' vanuit Opgroeien, de samenwerkingen tussen de VDAB en lokale besturen, de ketenaanpak die binnen jeugdhulp wordt gebruikt, het netwerk van OverKop-huizen, en organisaties binnen het jeugdwerk die bruggen leggen tussen scholen, het werkveld en de vrije tijd. Door te leren van die goede praktijken, maar ook door de uitdagingen te onderzoeken, kunnen er gezamenlijk oplossingen en knelpunten worden geïdentificeerd waarop er ingezet kan worden.

Daarbij houden we rekening met de lokale context en de netwerken die daar bestaan. Er zal ook teruggekoppeld worden naar het Vlaamse niveau, zoals in het lerend netwerk van de Youth Guarantee, en vanuit Vlaanderen engageren we ons om aan de slag te gaan met de uitdagingen en adviezen die worden geformuleerd.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Raad (2020) over een brug naar banen – versterking van de JongerenGarantie, waarin opgeroepen wordt tot het mobiliseren en versterken van partnerschappen tussen relevante stakeholders. In de conclusies van de Raad (2024) over een inclusieve samenleving voor jongeren wordt gevraagd om via een intersectionele aanpak de belemmeringen en uitdagingen voor jongeren weg te werken, in het bijzonder voor wie zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevindt.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Welzijn minister van Onderwijs minister van Werk
Timing	2026-2028
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams, lokaal
Link naar andere prioriteiten	Goed in je vel

////////////////////////////////////

Actie 4. Monitoring en evaluatie van de wachttijd voor sociale huurwoningen

We monitoren de wachttijd voor grote gezinnen om een sociale huurwoning toegewezen te krijgen. Op basis van die gegevens evalueren we de bestaande instrumenten en sturen we zo nodig bij.

Toegang tot kwaliteitsvolle en stabiele huisvesting is cruciaal voor het welzijn en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Maar voor grote gezinnen met kinderen lopen de wachttijden voor een sociale huurwoning vaak hoog op. Een preciaire woonsituatie ondermijnt niet alleen het recht op behoorlijke huisvesting, maar zet ook het recht op onderwijs onder druk. Studeren en huiswerk maken is moeilijk in een overbezette woning zonder privacy en rust (De Schooluitvalstrik, 2024). We wensen zicht te krijgen op die problematiek, hoe die eventueel verschilt tussen de woonmaatschappijen, of er knelpunten bestaan binnen het huidige instrumentarium en we onderzoeken of er mogelijkheden zijn tot bijsturing. Op die manier willen we de toegang tot sociale huisvesting versnellen voor gezinnen met kinderen en jongeren met een hoge woonneed. Daarbij is het ook belangrijk om verbanden te leggen met het Housing First-principe en de ketenaanpak waarin bestaande structuren de samenwerking tussen de jeugdhulp, wonen en de gezondheidszorg faciliteren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan artikel 23 van de grondwet over het recht op menswaardig wonen en de Vlaamse Codex Wonen, die het recht op kwaliteitsvolle en betaalbare huisvesting vastlegt. We zoeken ook aansluiting bij het decreet lokaal sociaal beleid, dat inzet op preventie en aanpak van dak- en thuisloosheid bij jongeren.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Wonen
In samenwerking met	minister van Jeugd
Timing	2026-2027
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams

////////////////////////////////////

Actie 5. Projectoproep ‘Traject op maat’

We lanceren een projectoproep voor het opzetten van een traject op maat naar een eerste woonplaats voor jongeren in een transitieleeftijd, gericht op een specifieke doelgroep.

Het Housing First-principe gaat uit van het idee dat een stabiele en betaalbare woning een basisvoorwaarde is om andere uitdagingen aan te pakken op andere vlakken zoals een studie afronden of een job vinden. Dat geldt uiteraard ook voor jongeren in een transitieleeftijd. Jongeren zoeken voor het eerst een woonplaats en ervaren daarbij specifieke drempels. Er is nood aan preventieve maatregelen, oplossingen op maat die huisvesting en begeleiding combineren en een specifieke aanpak voor de transitie naar volwassenheid (Omgevingsanalyse, 2024).

Het is belangrijk om uit te gaan van het perspectief en de leefwereld van jongeren. Bij de zoektocht naar een eerste woonplaats, hebben specifieke doelgroepen unieke uitdagingen. Om daar antwoord op te bieden, lanceren we een projectoproep om een traject op maat op te zetten voor een specifieke, gekozen doelgroep. We streven ernaar om te leren uit de trajecten op maat van de jongeren zodat het mogelijk kan leiden tot meer duurzame en structurele trajecten of oplossingen.

Voor het project is een samenwerking tussen het lokale bestuur en de beleidsvelden Jeugd en Wonen wenselijk. Op die manier willen we inzetten op het implementeren van het Housing First-principe op lokaal niveau. Er wordt ook een begeleidingsopdracht voorzien in functie van een vertaling naar een kader en het Vlaamse niveau.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwingen 36 en 37 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vragen om initiatieven die het recht op adequate huisvesting waarborgen en zo ontoereikende huisvesting, dakloosheid en gedwongen uitzettingen tegengaan. De aanbeveling van de Raad (2021) tot instelling van een Europese Kindgarantie roept lidstaten eveneens op om te voorzien in daadwerkelijke toegang tot adequate huisvesting. In de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren wordt gevraagd prioriteit te geven aan diensten ter bestrijding van jeugdarmoede en -dakloosheid en diensten die toegang bieden tot waardige levensomstandigheden en betaalbare huisvesting.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Wonen minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Welzijn minister van Gelijke Kansen
Timing	2028-2029
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams, lokaal

////////////////////////////////////

Actie 6. Jongerenperspectief in het Housing First-principe

We ontwikkelen een specifieke aanpak op maat van jongeren voortbouwend op de ervaring van het Housing First-principe.

Het Housing First-principe krijgt veel aandacht binnen het actieplan dak- en thuisloosheid. Daarom leggen we graag linken met dat plan en willen we met specifieke aandacht voor jongeren in een transitieleeftijd versterkend werken. Er is specifieke aandacht nodig voor jongeren in (dreigende) dak- en thuisloosheid, alsook jongeren die de jeugdhulp verlaten en niet-begeleide minderjarigen en jongeren die hun opvangplaats verlaten.

In deze actie richten we ons op de drempels die jongeren in een transitieleeftijd ervaren bij het vinden van stabiele huisvesting. Daarbij willen we bestaande samenwerkingen erkennen en versterken, zoals *dedicated* teams voor jongeren. Goede praktijken zoals een ketenaanpak en de bemoeizorgmethodiek die continuïteit in de ondersteuning verzekeren en outreachend werken, kunnen inspiratie bieden en zetten ook in op een intersectorale aanpak.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwingen 36 en 37 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vragen om initiatieven die het recht op adequate huisvesting waarborgen en zo ontoereikende huisvesting, dakloosheid en gedwongen uitzettingen tegengaan. De aanbeveling van de Raad (2021) tot instelling van een Europese Kindgarantie roept lidstaten eveneens op om te voorzien in daadwerkelijke toegang tot adequate huisvesting. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, verzoekt lidstaten om maatregelen te nemen die kinderen in een situatie van migratie beschermen. In de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenleving voor jongeren wordt gevraagd prioriteit te geven aan diensten ter bestrijding van jeugdarmoede en -dakloosheid en diensten die toegang bieden tot waardige levensomstandigheden en betaalbare huisvesting.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Wonen minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Jeugd minister van Integratie en Inburgering
Timing	2028
Doelstellingen	3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams, lokaal

Actie 7. Ontwikkelen en verspreiden van tools over de overgang naar meerderjarigheid

We ontwikkelen nieuwe tools of versterken bestaande tools op maat van jongeren over de overgang naar meerderjarigheid, die we op een gerichte manier verspreiden.

In het participatietraject gaven jongeren aan dat ze behoefte hebben aan meer concrete tools en handvatten over praktische levensvaardigheden die verwacht worden van jongeren als ze meerderjarig worden. Vertrekkend van het perspectief van jongeren en hun leefwereld, ontwikkelen en/of versterken we tools en informatiepakketten over de rechten en plichten als volwassene. Dat kan bijvoorbeeld gaan over zelfstandig wonen (hoe pak ik dit aan?), belastingen (hoe vul ik mijn belastingaangifte in?), werk zoeken en solliciteren (hoe maak ik een cv?) of omgaan met financiën. Die tools zullen verschillende vormen aannemen en zullen op een innovatieve, toegankelijke en jeugdvriendelijke manier ontwikkeld worden. Door deze initiatieven beogen we jongeren sterker te maken in hun traject naar zelfstandigheid, met bijzondere aandacht voor anderstalige nieuwkomers.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, die lidstaten vraagt om toegankelijke, kindvriendelijke taal en informatie op maat te bevorderen. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren spoort aan om toegankelijke informatiediensten en jeugdvriendelijke informatie en communicatie aan te bieden, zodat alle jongeren zich bewust zijn van en gebruikmaken van hun rechten en mogelijkheden, ze kansen kunnen verkennen en kunnen nadenken over mogelijke levenspaden.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Integratie en Inburgering minister van Welzijn minister van Gelijke Kansen minister van Onderwijs minister van Werk minister van Media minister van Wonen minister van Brussel
Timing	2026-2028
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 2: talenten van jongeren erkennen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit

Actie 8. Drempels tot flexibele leerwegen verlagen

We verlagen drempels tot flexibele leerwegen, zoals duaal leren, EVC-trajecten, groeitrajecten en instapmogelijkheden.

Flexibele leerwegen gaan uit van het perspectief en de noden van jongeren en bieden volwaardige alternatieven aan jongeren voor wie het reguliere traject minder goed past. De alternatieven helpen schooluitval verminderen en kunnen jongeren beter toeleiden naar werk. Jongeren uit kwetsbare doelgroepen, zoals anderstalige nieuwkomers (Departement Onderwijs en Vorming, 2021) en jongeren uit de Roma-gemeenschap (Agentschap Integratie en Inburgering, z.d.), hebben hogere percentages van ongekwalificeerde schooluitval. Er zijn echter nog uitdagingen om te verzekeren dat iedereen toegang heeft tot die alternatieven. Door de instapvoorwaarden en aansluiting vanuit het reguliere en OKAN-onderwijs te verzekeren, door drempels voor scholen en werkplekken te verlagen en door in te zetten op de noodzakelijke afstemming tussen onderwijs, werk, VDAB en andere actoren, kunnen meer jongeren een beroep doen op de flexibele leerwegen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 39 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om meer inspanningen om gelijke kansen in het onderwijs aan te moedigen en het beleid rond schooluitval te herzien. De aanbeveling van de Raad (2020) over een brug naar banen – versterking van de Jongerengarantie verzoekt ook om jongeren weer op weg te helpen naar onderwijs en opleiding door het aanbod te diversifiëren, onder meer via flexibele leertrajecten.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Onderwijs
In samenwerking met	minister van Integratie en Inburgering minister van Werk minister van Jeugd minister van Welzijn minister van Gelijke Kansen minister van Brussel
Timing	2026-2028
Doelstellingen	2: talenten van jongeren erkennen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams

Actie 9. Actoren versterken in hun rol als vertrouwensfiguur

We ontwikkelen een visie en een handelingskader voor actoren in de directe leefomgeving van jongeren in een transitieleeftijd om hun rol als vertrouwensfiguur, coach en eerste aanspreekpunt te versterken.

Actoren, zoals jeugdwerkers, leerkrachten en/of hulpverleners, die rechtstreeks werken met jongeren in een transitieleeftijd, zijn vaak het eerste aanspreekpunt. Ondanks de bereidwilligheid om de jongeren te ondersteunen, hebben ze daar vaak niet de capaciteit voor. Daarom is het belangrijk om hen te versterken en beter te omkaderen.

Door hen te voorzien van kwalitatieve informatie over mogelijke doorverwijzing en informatiekanalen, kan er meer domeinoverkoepelend geantwoord worden op vragen, vertrekkend van de leefwereld van de jongere en vanuit de expertise en bevoegdheden van de betrokken sectoren. Daarnaast is er nood aan kennis over het hulplandschap, een goed netwerk met organisaties en soft skills om met die vragen om te gaan, zodat jongeren zich gehoord voelen. Door een visie te ontwikkelen over de rol van vertrouwensfiguren en een kader te bieden dat schetst wat er wel en niet verwacht wordt van vertrouwensfiguren, kunnen die actoren versterkt worden in hun positie.

Om tot een gedragen aanpak en tools te komen, geven we een opdracht aan relevante actoren om, in samenwerking met jeugd(welzijns)organisaties, een consortium op te richten. Dat consortium zal instaan voor onderzoek, bevestigingen en de ontwikkeling van praktische materialen afgestemd op de noden van jongeren en hun vertrouwensfiguren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2019) over jongeren en de toekomst van werk, die het belang van jeugdwerk in de context van de zoektocht naar werk erkennen en lidstaten oproepen om jeugdwerk meer te ondersteunen. De resolutie van de Raad (2024) over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa vraagt om jeugdwerk te erkennen als middel om jongeren te helpen bij hun overgang naar volwassenheid en autonomie.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Wonen minister van Werk minister van Onderwijs
Timing	2026-2027
Doelstellingen	1: professionele actoren omkaderen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams, lokaal
Link naar andere prioriteiten	Goed in je vel

[illegible]

Actie 10. Een brede visie op talenten en competenties

We zetten in op een brede benadering van de talenten en competenties van jongeren, met erkenning van formele, non-formele en informele leeromgevingen.

Jongeren in een transitieleeftijd worden bij de overgang naar volwassenheid geconfronteerd met rigide vereisten. Er wordt vaak alleen gekeken naar officiële competenties, zoals een diploma, en er wordt niet genoeg rekening gehouden met de talenten en leerkansen van jongeren. Zeker voor jongeren die al een moeilijker traject hebben, zoals vroegtijdige schoolverlaters, niet-begeleide minderjarigen en jongeren, en jongeren met een handicap, is het belangrijk om competenties in brede zin te benaderen en uit te gaan van talenten. Voor jongeren die minder goed hun plek vinden in het formele onderwijs, kan het non-formele of informele leren een belangrijke plaats zijn voor hun persoonlijke ontwikkeling. We willen jongeren de kans geven om hun persoonlijke ontwikkeling in alle facetten te benutten.

We willen jongeren bewustmaken van hun talenten en hen de vaardigheden aanreiken om daarover te communiceren in gesprekken met werkgevers, hulpverleners of opleiders. Daarom sensibiliseren we via gerichte campagnes over de meerwaarde van non-formeel en informeel leren, vrijwilligerswerk en over het belang van soft skills, om zo de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt te vergroten. Daarnaast streven we naar een bredere erkenning van attesten van de VDAB en andere instanties en zetten we in op de verbreding van EVC-procedures zodat die competenties ook erkend kunnen worden.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 39 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om meer inspanningen om gelijke kansen in het onderwijs aan te moedigen en het beleid rond schooluitval te herzien. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, verzoekt lidstaten om maatregelen te nemen die kinderen in een situatie van migratie beschermen. In de aanbeveling van de Raad (2020) over een brug naar banen – versterking van de Jongerengarantie en in de conclusies van de Raad (2019) over jongeren en de toekomst van werk wordt opgeroepen om de validatie en erkenning van vaardigheden uit niet-formeel en informeel leren te waarborgen.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Onderwijs
In samenwerking met	minister van Jeugd minister van Werk minister van Brussel minister van Sport
Timing	2027-2028
Doelstellingen	2: talenten van jongeren erkennen 3: oplossingen op maat
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Samenleven in solidariteit

Actie 11. Omkaderen van vrijwilligers

We ontwikkelen een kader waar vrijwilligers een beroep op kunnen doen zodat ze jongeren in een transitieleeftijd beter kunnen ondersteunen en doorverwijzen.

In de praktijk zijn eerste aanspreekpunten ook vaak vrijwilligers met wie jongeren in een transitieleeftijd in contact komen, zoals vrijwilligers in het jeugdwerk. Het is belangrijk om ook de vrijwilligers te ondersteunen en omkaderen zodat zij beter kunnen antwoorden op vragen van jongeren in een transitieleeftijd. Daarom zorgen we voor duidelijke informatie over waar vrijwilligers terecht kunnen met hun vragen, en bouwen we bruggen met het horizontaal overleg vrijwilligersbeleid om tot een aangepaste aanpak te komen voor vrijwilligers die werken met jongeren.

Daarnaast bouwen we aan een netwerk van ervaringsdeskundigen die hun verhaal delen en zo een inspirerende en coachende rol kunnen opnemen ten aanzien van jongeren. Dat kan jongeren erkenning bieden en drempels verlagen om hulp te zoeken. Binnen dat geheel besteden we extra aandacht aan kwetsbare doelgroepen, zoals jongeren in de jeugdhulp, jongeren in een NEET-situatie, jongeren met een handicap, niet-begeleide minderjarigen en jongeren, en jongeren in (dreigende) dak- en thuisloosheid, zodat vrijwilligers ook in die contexten gepast kunnen handelen en doorverwijzen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2019) over jongeren en de toekomst van werk, die het belang van jeugdwerk in de context van de zoektocht naar werk erkennen en lidstaten oproepen om jeugdwerk meer te ondersteunen. De resolutie van de Raad (2024) over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa vraagt om jeugdwerk te erkennen als middel om jongeren te helpen bij hun overgang naar volwassenheid en autonomie.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Wonen minister van Welzijn minister van Gelijke kansen minister van Onderwijs minister van Werk minister van Cultuur
Timing	2027-2028
Doelstellingen	1: actoren omkaderen 2: talenten van jongeren erkennen
Niveau	Vlaams, lokaal

6 PRIORITEITENPLAN ‘SAMENLEVEN IN SOLIDARITEIT’

6.1 SITUERING

In een samenleving die steeds complexer en gelaagder wordt, is het belangrijker dan ooit om te investeren in de **kracht van onze jeugd**. Kinderen en jongeren zijn niet alleen de toekomst, ze zijn ook het kloppende hart van het heden. Hoewel kinderen universele basisbehoeften delen, wordt de manier waarop zij die behoeften uitdrukken sterk beïnvloed door persoonlijke, fysieke, sociale en culturele factoren. In het Vlaamse Gewest heeft 39,5% van de minderjarigen een buitenlandse herkomst en bij 30,7% van de kinderen geboren in 2022 werd een andere taal dan het Nederlands geregistreerd als moedertaal (Opgroeien, 2023). 12% van de kinderen in Vlaanderen wordt geboren in kansarmoede (Opgroeien, 2023). Steeds meer jonge mensen stellen binaire gendercategorieën in vraag, en de lgbti+-gemeenschap wordt zichtbaarder.

Daarnaast blijft genderongelijkheid een aandachtspunt. België scoort met 71,4 weliswaar bovengemiddeld op de EU-gendergelijkheidsindex, maar is sinds 2010 4 plaatsen gezakt (Europees Instituut voor Gendergelijkheid, 2020). Genderongelijkheid neemt bovendien toe tijdens de adolescentie. Uit de JOP-monitor (2023) blijkt dat 22% van de jongeren zich het afgelopen jaar gediscrimineerd voelde, vooral op basis van geslacht, genderidentiteit, leeftijd en etnische afkomst. Kinderen en jongeren zijn dus allesbehalve een homogene groep.

Die diversiteit kan een uitdaging zijn, maar is zeker ook een troef voor een samenleving zolang er sprake is van **gelijkwaardigheid, sociale cohesie en maatschappelijke samenhang waarbij dialoog een cruciale voorwaarde is**. Het recht van het kind om de eigen identiteit te behouden, de eigen cultuur en godsdienst te beleven en de eigen taal te gebruiken, wordt gegarandeerd door het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (art. 8 VRK en art. 30 VRK). De kennis van het Nederlands is wel een cruciale verbindende factor. In de bevraging 't Is aan u! (2023) pleiten kinderen en jongeren voor een inclusievere samenleving met meer gelijkheid. De urgente nood om in te zetten op verbinding wordt duidelijk uit de omgevingsanalyse en wordt bevestigd door vele stemmen in het participatietraject, inclusief door de jongeren zelf.

Het recht op vrije tijd (art. 31 VRK) zou voor alle kinderen en jongeren gegarandeerd moeten zijn, maar in de praktijk wordt dat in Vlaanderen en Brussel nog altijd niet volledig gerealiseerd. **Actieve en inclusieve participatie, burgerschap en engagement** in de vrije tijd zijn hefboomen om dat te realiseren. Kinderen en jongeren in kwetsbare situaties zoals kinderen en jongeren in (kans)armoede, kinderen en jongeren met een handicap, van buitenlandse herkomst, in de jeugdhulp of uit de lgbti+-gemeenschap, hebben minder toegang tot vrije tijd. Financiële drempels worden het vaakst genoemd, zowel door jongeren, ouders, als door organisatoren (VRT, 2021; JOP-monitor, 2023), maar ook veiligheid en discriminatie worden als drempels genoemd. Bijna 1 op de 3 vrouwen geeft aan dat bezorgdheid over seksuele intimidatie een reden

In 2021 gaven kinderen tussen 8 en 12 jaar een gemiddelde score van 7,7 op een schaal van 1 tot 10 als het ging over het gevoel hebben dat volwassenen mensen in het algemeen naar hen luisteren. Dat is een significante daling tegenover 2018 (-0,7) (Dhoore et al., 2021). Uit het advies van de Vlaamse Jeugdraad (2021) blijkt dat er nog veel stappen naar actief burgerschap te zetten zijn. 11,5% van de jongeren is geëngageerd als vrijwilliger in een organisatie of vereniging (JOP-monitor, 2023).

De eerste doelstelling focust op **het recht op vrije tijd** als essentieel onderdeel van opgroeien. Vrije tijd is meer dan ontspanning: het is een plek waar kinderen en jongeren zichzelf kunnen zijn, talenten kunnen ontdekken en sociale banden kunnen smeden. De intrinsieke waarde van cultuur, sport en jeugdwerk is niet te onderschatten. Daarom nemen we drempels weg en maken we ruimte voor iedereen. Denk aan de vrije tijd voor jonge kinderen versterken, 'safe(r) spaces' opzetten, een inclusieve en laagdrempelige (muziek)evenementencultuur en (vrijetijds)sectoren die met kinderen en jongeren werken inclusiever maken.

De derde doelstelling erkent en waardeert het **engagement van jongeren**, zowel informeel als formeel. Via sensibiliseringscampagnes, reportages en het verlagen van drempels naar vrijwilligerswerk maken we solidariteit zichtbaar en betekenisvol.

De prioriteit 'Samenleven in solidariteit' wordt bovendien weerspiegeld in verschillende Europese beleidsteksten en initiatieven, waaronder Europese jeugddoelstelling #3 (*samenleven in solidariteit*), #4

12.09.2025

(*informatie en constructieve dialoog*) en #11 (*jongerenorganisaties en Europese programma's*). Ook de Europese jeugdwerkagenda en de Raadsconclusies over inclusieve samenlevingen voor jongeren onderstrepen het belang van samenleven in solidariteit.

Met dit plan bouwen we aan een samenleving waarin kinderen en jongeren **niet aan de zijlijn staan, maar mee het verschil maken**. Een samenleving waarin solidariteit geen keuze is, maar een vanzelfsprekendheid.

6.2 DOELSTELLINGEN 'SAMENLEVEN IN SOLIDARITEIT'

DS 1	<i>We erkennen het recht op vrije tijd en werken drempels weg, vertrekkend vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren, en ondersteunen lokale besturen en organisaties om hun aanbod inclusiever te maken.</i>
DS 2	<i>We versterken kinderen en jongeren als actieve en kritische burgers in een democratische samenleving door in te zetten op burgerschapseducatie en jongereninformatie, met focus op kinder- en mensenrechten en kritische reflectie met oog voor het recht op identiteit.</i>
DS 3	<i>We zorgen ervoor dat jongeren zich vrijwillig en geëngageerd kunnen inzetten vanuit hun eigen talenten, interesses en competenties en bieden ruimte om te experimenteren, te falen en te groeien, met aandacht voor regelluwe zones en begeleiding op maat.</i>

////////////////////////////////////

6.3 ACTIES 'SAMENLEVEN IN SOLIDARITEIT'

Actie 1. Vrije tijd voor jonge kinderen

We versterken het recht op vrije tijd van jonge kinderen met specifieke aandacht voor kinderen in (kans)armoede en kinderen met een handicap, gekoppeld aan concrete tools en ondersteuningsmogelijkheden voor ouders.

De eerste levensjaren van kinderen zijn cruciaal voor hun brede ontwikkeling en mentale welzijn. Speelkansen voor jonge kinderen zijn daarbij van onschatbare waarde. Toch ervaren vooral kinderen in (kans)armoede en kinderen met een handicap hoge drempels om te kunnen spelen. Denk aan kleine woningen, gebrek aan buitenruimte, financiële barrières of een aanbod dat onvoldoende aansluit bij specifieke noden. Ook voor de allerjongsten is het beschikbare aanbod bijzonder schaars. Een opvallende trend is de verdwijning van spelotheken: plekken waar jonge kinderen gratis kunnen spelen en ouders elkaar kunnen ontmoeten. Nochtans vervullen die initiatieven een belangrijke sociale en ontwikkelingsgerichte rol.

We nemen de visietekst 'Kunst, cultuur en de allerjongsten' (Departement Cultuur, Jeugd en Media, VVSG en Opgroeien) opnieuw ter harte waarbij we kijken naar hoe cultuureducatief het aanbod binnen kinderopvang en gezinsondersteuning ondersteund kan worden. We verkennen de mogelijkheden om de link met sport en jeugdwerk te maken. Daarnaast blazen we het lerend netwerk rond vrije tijd voor die jonge doelgroep nieuw leven in. We ontwikkelen praktische tools voor ouders én zetten in op de herwaardering en herintroductie van spelotheken als laagdrempelige ontmoetingsplekken voor jonge kinderen en hun gezinnen. Lokale besturen worden daarin ondersteund met respect voor de lokale autonomie.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die oproept tot meer inspanningen om het recht op vrije tijd, rust en spel te waarborgen, in het bijzonder van kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen. De aanbeveling van de Raad (2021) tot instelling van een Europese Kindgarantie vraagt lidstaten om ervoor te zorgen dat kinderen in nood (in armoede, met een handicap ...) daadwerkelijke, gelijke en inclusieve toegang hebben tot 'schoolgerelateerde activiteiten', waar vrijetijdsactiviteiten buiten de schooluren onder vallen.

We versterken de kennis over het recht op vrije tijd van jonge kinderen met specifieke aandacht voor initiatieven die inzetten op versterking van laagdrempelige oefenkansen voor het Nederlands.

De kennis van het Nederlands verbindt ons. Een goede kennis van onze taal is de beste garantie op een gezond sociaal netwerk. Nederlands leren, kennen en spreken zorgt voor een sterke verbondenheid. We zorgen voor een goede samenhang met de uitvoering van de conceptnota 'Ieder kind taalheld' en het ToTaalplan Nederlands.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Jeugd minister van Cultuur minister van Integratie en Inburgering minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van de Vlaamse Rand minister van Brussel minister van Onderwijs minister van Sport
Timing	2025-2027
Doelstellingen	1: inclusieve vrije tijd
Niveau	Vlaams, (boven)lokaal

Actie 3. Verbindende, toegankelijke en veilige evenementen voor jongeren

We maken een actuele analyse van het evenementenlandschap met specifieke focus op de (veiligheids)beleving van meisjes.

Sociale bijeenkomsten, fuiven en (muziek)evenementen vormen krachtige hefboomen voor ontmoeting, sociale interactie en lokale verbondenheid. Voor jongeren zijn dat plekken waar ze sociale vaardigheden ontwikkelen en hun identiteit vormgeven. Bovendien nemen jongeren vaak zelf initiatief als organisator van een evenement, fuif of bijeenkomst als blijk van engagement binnen de samenleving. Historisch gezien is dat een laagdrempelige manier voor jongeren om zelf, autonoom vorm te geven aan hun vrije tijd en de vrije tijd van hun leeftijdsgenoten.

Het recentste onderzoek over het onderwerp dateert van 2013. De context is intussen sterk veranderd (onder andere door de covidpandemie) met nieuwe trends zoals digitalisering, diversiteit in muziekbeleving en veranderende sociale dynamieken.

De laatste jaren ervaren organisatoren van evenementen een dalend bezoekersaantal. De drempel om iets te organiseren stijgt, wat het aanbod voor jongeren bedreigt. Sinds de laatste onderzoeken zijn de noden sterk geëvolueerd. Daarom is een actuele analyse nodig die vertrekt vanuit de leefwereld van jongeren zelf, maar die ook de lokale besturen en organisatoren van evenementen bevraagt. We hebben daarbij bijzondere aandacht voor het veiligheidsgevoel van de deelnemers. De aanwezigheid van aanspreekpunten en opgeleide vrijwilligers wordt als positief ervaren, maar is nog lang niet de norm.

De analyse moet aanbevelingen formuleren voor alle relevante actoren: de lokale besturen, de organisatoren van evenementen en de Vlaamse overheid.

Met de aanbevelingen moeten we in staat zijn om duurzame, inclusieve, veilige en verbindende evenementen te realiseren waarin jongeren zich welkom en veilig voelen, en waarin ze actief kunnen deelnemen én organiseren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die verwijst naar het recht van het kind op rust, vrijetijdsbesteding, spel, recreatieve activiteiten, cultureel leven en kunst. Dat omvat het waarborgen van activiteiten die veilig, inclusief en toegankelijk zijn. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren vragen om de toegang tot sociale en culturele diensten te garanderen, zodat vrijetijdsbesteding voor alle jongeren toegankelijk is. Er wordt opgeroepen om daarbij gebruik te maken van een intersectionele aanpak.

Actie 4. Kritisch burgerschap door kwalitatieve jeuginformatie

We versterken kinderen en jongeren als kritische burgers door kwalitatieve informatie over maatschappelijke thema's en hun rechten, met bijzondere aandacht voor vrije tijd en burgerschap.

In een versnipperd medialandschap, waar informatie en nieuws elkaar snel opvolgen, dreigen jongeren het overzicht te verliezen. Daarom is het essentieel dat er toegankelijke, betrouwbare en jeugdvriendelijke informatie beschikbaar is. Die nood leeft breed, over sectoren en beleidsdomeinen heen, en sluit aan bij meerdere prioriteiten van het JKP. We zetten in op sterke en kwalitatieve jeugdinformatie over de thema's die passen binnen de JKP-prioriteiten (vrije tijd, mentaal welzijn, engagement, klimaat, verkeer, wonen ...).

Daarnaast bouwen we aan sterke burgerschapseducatie op maat van kinderen en jongeren. Kennis van je rechten en verantwoordelijkheden is een fundamentele voorwaarde voor volwaardig burgerschap. Kinderrechteneducatie vormt dan ook een essentieel onderdeel van de brede ontwikkeling van kinderen, zoals vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De verankering van kinderrechten in de minimumdoelstellingen van het lager onderwijs biedt daarbij belangrijke kansen. We zetten ook participatief in op het versterken van het bewustzijn van rechten bij kinderen en jongeren in jeugdhulpvoorzieningen en niet-begeleide minderjarigen en jongeren.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 13 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die kinderrechteneducatie en burgerschapseducatie over de democratische samenleving aanmoedigt. Ook de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, vraagt lidstaten om toegankelijke, kindvriendelijke taal en informatie op maat te bevorderen. Lidstaten worden verzocht om maatregelen te nemen die kinderen in een situatie van migratie beschermen. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenleving voor jongeren sporen aan om toegankelijke informatiediensten en jeugdvriendelijke informatie en communicatie aan te bieden, zodat alle jongeren zich bewust zijn van en gebruikmaken van hun rechten en mogelijkheden.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Media minister van Onderwijs minister van Welzijn minister van Gelijke Kansen
Timing	2026-2030
Doelstellingen	2: burgerschap
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	Goed in je vel Ruimte om jong te zijn De weg naar volwassenheid

////////////////////////////////////

Actie 5. Informeel engagement erkennen en waarderen

We maken verschillende vormen van informeel engagement van kinderen en jongeren zichtbaar, en we erkennen en waarderen ze.

Overall in Vlaanderen en Brussel zetten kinderen en jongeren zich op uiteenlopende manieren in voor hun omgeving en medemensen. Ze doen klusjes, begeleiden jongere kinderen of leeftijdsgenoten met huiswerk, brengen bezoekjes aan ouderen, nemen deel aan opruimacties in de buurt of engageren zich online, bijvoorbeeld als moderator op een forum. Die vormen van engagement zijn waardevol, maar blijven vaak onder de radar en worden zelden erkend.

Met het JKP 2020-2024 werden al belangrijke stappen gezet: er werden verschillende onderzoeken uitgevoerd en 14 projecten werden ondersteund via de oproep 'Informeel vrijwillig engagement' (2024) waaruit een inspiratiegids en een eindrapport voortvloeiden. We bouwen daarop verder. We stimuleren lokale besturen om ermee aan de slag te gaan via financiële incentives voor partnerschappen die specifieke kaders en/of methodieken voorstellen om die informele initiatieven te ondersteunen en om lasten en drempels voor jongeren weg te nemen.

Tegelijk willen we bijdragen aan een genuanceerder en eigentijds beeld van kinderen en jongeren in de samenleving. We belichten hun positieve inzet en innovatieve ideeën om bij te dragen aan de samenleving en bekijken de mogelijkheid om samen te werken met actoren in het medialandschap, bijvoorbeeld in functie van een reportagereeks. Daarom lanceren we een brede sensibiliseringscampagne rond solidariteit, waarin we de diverse vormen van informeel engagement van kinderen en jongeren zichtbaar maken en waarderen. We doen dat aan de hand van herkenbare verhalen en voorbeelden uit hun leefwereld, met bijzondere aandacht voor engagement dat vaak onzichtbaar blijft, zoals zorg voor familieleden, buurtinitiatieven of digitale inzet. Zo versterken we het maatschappelijke draagvlak en stimuleren we erkenning van die waardevolle bijdragen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren, die verzoeken om initiatieven aan te moedigen die de toegang van jongeren tot vrije tijd en jeugdwerk faciliteren, in het bijzonder voor jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie. De resolutie van de Raad (2024) over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa roept op om nieuwe en innovatieve vormen van vrijwillig engagement en burgerparticipatie te ondersteunen en te faciliteren door middel van middelen, ruimte en andere vormen van ondersteuning.

Actie 6. Laagdrempelig formeel engagement

We versterken vrijwillig engagement in jeugd- en volwassenenwerk.

We willen werk maken van een inclusief en laagdrempelig Vlaams kader dat lokale besturen en organisaties ondersteunt om hun erkenningspraktijken open te trekken. De bestaande erkenningskaders zijn vaak gestoeld op traditionele vormen van participatie en sluiten onvoldoende aan bij de leefwereld, noden en wensen van diverse jongeren. Dat creëert drempels, terwijl juist die jongeren veel potentieel en motivatie tonen om zich in te zetten voor hun omgeving.

Ook in Brussel gaan we met de VGC en lokale besturen in overleg om wachtlijsten en tekorten aan jeugdleiders weg te werken.

In aansluiting op de Beleidsnota Sport, waarin het voornemen staat om jonge adolescenten te betrekken als vrijwilliger of jeugdtrainer binnen hun sportclub, willen we ook in andere sectoren ruimte creëren voor laagdrempelig engagement. We zetten in op toegankelijke vorming en ondersteuning, zodat elke jongere – ongeacht achtergrond, handicap of opleidingsniveau – de kans krijgt om zich te engageren en daarin te groeien.

Gebaseerd op bestaand onderzoek vanuit het perspectief van jongeren zelf, maken we ruimte voor diverse vormen van engagement. We bekijken welke ondersteuningsmaatregelen nodig zijn, welke drempels we kunnen wegnemen, en hoe bestaande instrumenten aangepast kunnen worden. Toeleiding en zichtbaarheid zijn cruciaal: jongeren moeten weten waar ze terecht kunnen, en voelen zich welkom en erkend.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die oproept tot meer inspanningen om het recht op vrije tijd, rust en spel te waarborgen, in het bijzonder van kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren verzoeken om initiatieven aan te moedigen die de toegang van jongeren tot vrije tijd en jeugdwerk faciliteren, in het bijzonder voor jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie. De resolutie van de Raad (2024) over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa roept op om de gelijke toegang tot jeugdwerk te faciliteren door middel van een intersectionele aanpak.

Actie 7. Versterking lokale jeugdraden

We versterken lokale jeugdraden door flankerende trajecten voor kinderen en jongeren in kwetsbare situaties op te starten en de link met de Vlaamse Jeugdraad te versterken.

Kinderen en jongeren zijn burgers en hebben het recht hun stem te laten horen. In Vlaanderen is de aanwezigheid van een lokale jeugdraad decretaal vastgelegd. Ook in Brussel is er een Nederlandstalige jeugdraad onder de bevoegdheid van de VGC. Voor sommige kinderen en jongeren is de drempel erg hoog om hun stem te laten horen.

De driemeting lokaal jeugdbeleid in het najaar van 2027 zal ons informeren over de staat van de lokale jeugdraden. Op basis van die resultaten zullen we projecten met lokale jeugdraden initiëren om niet-georganiseerde jongeren aan te trekken. In de projecten staat *peer learning* centraal. We ondersteunen raden om met specifieke doelgroepen te werken en workshops om verschillende participatieve tools ook op een lokaal niveau aangeleerd te krijgen.

We willen de Vlaamse Jeugdraad een rol laten spelen als kennisdeler, inspirator en verbinder die tegelijkertijd ook kan leren van lokale jeugdraden.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 19 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om kinderen, met name in kwetsbare situaties, te blijven betrekken bij lokale raadplegingen en te zorgen voor de impact van de mening van kinderen op het lokale beleid. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren roepen op om jongeren te empoweren op het vlak van maatschappelijke participatie en betrokkenheid bij besluitvormingsprocessen, bijvoorbeeld via jeugdraden, participatieprojecten of solidariteitsprojecten.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd
In samenwerking met	minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van de Vlaamse Rand minister van Brussel
Timing	2026-2028
Doelstellingen	2: burgerschap 3: engagement
Niveau	Vlaams, lokaal

Actie 8. Inclusiebevordering in de vrije tijd

We bevorderen inclusie in het jeugdwerk en in andere (vrijtijds)sectoren.

Heel wat organisaties die werken met kinderen en jongeren, zoals sportverenigingen, culturele en artistieke initiatieven, en buitenschoolse opvang, botsen op concrete uitdagingen rond diversiteit, inclusie, kinderrechten en het aanpakken van discriminatie. De nood aan toegankelijke expertise, vorming en begeleiding is groot, maar het aanbod is versnipperd en moeilijk vindbaar.

Binnen het jeugdwerk en andere (vrijtijds)sectoren werden hier al stappen in gezet. De UiTPAS, Buurtsport en Komaf zijn hier goede praktijken. We willen het werken rond inclusie verbreden en laten beantwoorden aan de noden van kinderen en jongeren en de verschillende (vrijtijds)sectoren die met hen werken. We verlagen drempels, versterken competenties en bouwen aan een inclusieve vrijetijdsomgeving waarin élk kind en elke jongere zich welkom voelt.

Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 16 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die vraagt om alle vormen van discriminatie aan te pakken. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om ervoor te zorgen dat kinderen altijd worden behandeld zonder discriminatie en dat alle kinderen, in al hun diversiteit, gelijke toegang hebben tot diensten en zorg. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren verzoeken om initiatieven aan te moedigen die de toegang van jongeren tot vrije tijd faciliteren, in het bijzonder voor jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie, evenals om de schijnwerper te zetten op jeugdwerk als aanjager van inclusie en de kennis en diversiteit van het jeugdwerk te waarborgen en te tonen.

Verantwoordelijke minister(s)	minister van Jeugd minister van Welzijn
In samenwerking met	minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid minister van Integratie en Inburgering minister van Cultuur minister van Gelijke Kansen minister van Toerisme minister van de Vlaamse Rand minister van Brussel
Timing	2027
Doelstellingen	1: inclusieve vrije tijd
Niveau	Vlaams, lokaal

////////////////////////////////////

Actie 9. Inclusieve beeldvorming

We maken werk van meer inclusieve en positieve beeldvorming over jongeren en heldere informatie voor jongeren binnen de communicatie van de Vlaamse overheid.

De Vlaamse overheid communiceert via uiteenlopende kanalen: websites, brochures, campagnes, nieuwsbrieven, onderzoeksrapporten en via de VRT. In die communicatie figureren vaak kinderen en jongeren, maar het beeld dat wordt opgeroepen is nog te vaak eenzijdig en stereotiep. Denk aan gendernormerende beelden of een gebrek aan culturele en fysieke diversiteit. Dat willen we veranderen.

Samen met de relevante diensten binnen de Vlaamse overheid zetten we in op inclusief taalgebruik en beeldmateriaal binnen de volledige Vlaamse overheid. We doen dat via sensibilisering en laagdrempelige vorming voor medewerkers, zodat iedereen – ongeacht achtergrond of functie – ermee aan de slag kan. Daarnaast betrekken we jongeren zelf: via jongerenambassadeurs brengen we positieve en inclusieve beeldvorming binnen in andere beleidsdomeinen.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, die lidstaten vraagt om toegankelijke, kindvriendelijke taal en informatie op maat te bevorderen. De lidstaten dienen een cultuur van kinderrechten te creëren. Jeugdvriendelijke informatie en communicatie komen eveneens aan bod in de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren.

Verantwoordelijke minister(s)	minister-president
In samenwerking met	minister van Jeugd minister van Media minister van Gelijke kansen
Timing	2027-2030
Doelstellingen	2: burgerschap
Niveau	Vlaams
Link naar andere prioriteiten	De weg naar volwassenheid

////////////////////////////////////

Actie 10. Proeftuin veilige(re) jeugdplekken in de vrije tijd

We ontwikkelen een inspiratiekader en initiëren proeftuinen rond het creëren van veilige(re) jeugdplekken in de vrije tijd voor en door kinderen en jongeren.

Op basis van inzichten uit eerdere projecten werken we aan een breed toepasbaar inspiratiekader rond veilige(re) jeugdplekken in de vrije tijd, zodat elk kind en elke jongere zich thuis voelt. We zetten in op de emotionele en fysieke veiligheid en integriteit, zonder te focussen op het afbakenen van fysieke ruimtes. Het kader richt zich op het volledige vrijetijdslandschap, van jeugdwerk tot cultuur en welzijn, en vertrekt vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren zelf. We werken maximaal inclusief en komen zo tegemoet aan de noden van specifieke doelgroepen.

Naast het inspiratiekader brengen we bestaande initiatieven en omstaanderstrainingen in kaart, zodat organisaties concrete handvatten krijgen om met het thema aan de slag te gaan. Tegelijk zetten we 2 experimentele proeftuinen op, waarin minstens 2 verschillende vrijetijdssectoren samenwerken met kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie. Samen ontwerpen en testen ze een veilige(re) plek waar jongeren zich welkom, gehoord en vrij kunnen voelen. De nadruk ligt op participatie: kinderen en jongeren zijn niet alleen doelgroep, maar ook medeontwerpers van die ruimtes.

Met deze actie willen we bijdragen aan een vrijetijdsaanbod waarin elke jongere zich veilig en gezien voelt. Deze actie geeft mee uitvoering aan slotbeschouwing 40 van het VN-Kinderrechtencomité aan België (2019), die oproept tot meer inspanningen om het recht op vrije tijd, rust en spel te waarborgen, in het bijzonder voor kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen. De aanbeveling van de Europese Commissie (2024) over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kinderbescherming in het belang van het kind, roept lidstaten op om gerichte steun te verlenen aan specifieke groepen kinderen, zoals kinderen in nood, kinderen die specifieke nadelen ondervinden en kinderen die het risico lopen te worden gediscrimineerd of die specifieke risico's lopen op geweld. Lidstaten moeten ervoor zorgen dat kinderen zich veilig voelen in alle ruimten, ook in de vrije tijd. De conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren verzoeken om initiatieven aan te moedigen die de toegang van jongeren tot vrije tijd faciliteren, in het bijzonder voor jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie.

Actie 11. Projectoproep ‘Verbindend samenleven’

We lanceren de projectoproep en begeleidingsopdracht ‘Verbindend samenleven’ met als doel ontmoeting en dialoog te stimuleren over sociale breuklijnen heen, met een focus op sociale rechtvaardigheid, solidariteit en inclusie.

In onze samenleving zien we toenemende spanningen rond thema’s zoals klimaat, gender en migratie, ook onder jongeren. Daardoor komen een genuanceerde dialoog en het zoeken naar verbinding steeds meer onder druk te staan. Met deze actie willen we ruimte creëren voor échte ontmoeting in de vrije tijd, over sectoren en generaties heen.

De projectoproep richt zich op initiatieven die actief inzetten op het versterken van het sociale weefsel door middel van dialoog en gesprek. Denk aan intergenerationele dialoogtrajecten over gevoelige maatschappelijke thema’s, projecten die omgevingen creëren – veilige jeugdplekken waar jongeren en anderen op een open, gelijkwaardige manier ervaringen kunnen delen –, argumentatieleer, of methodieken voor open debat die jongeren helpen om verschillende standpunten in te nemen en te begrijpen.

Een belangrijk uitgangspunt is dat jongeren zélf mee vormgeven aan die projecten. Hun stem, ervaring en creativiteit zijn essentieel om tot duurzame verbinding te komen. De geselecteerde projecten worden bovendien kwalitatief begeleid, zodat ze kunnen uitgroeien tot inspirerende praktijken met impact. Met deze actie willen we bijdragen aan een samenleving waarin ontmoeting mogelijk is, ongeacht leeftijd, herkomst, gender, levensbeschouwing of overtuiging, en waarin jongeren actief meebouwen aan een rechtvaardige en inclusieve toekomst.

Deze actie geeft mee uitvoering aan de conclusies van de Raad (2024) over inclusieve samenlevingen voor jongeren, die lidstaten oproepen om het vermogen van jongeren om kritisch na te denken te erkennen en te stimuleren, de verschillende vormen van inzet door jongeren als drijvende kracht van verandering te erkennen, om hechtere samenlevingen tot stand te brengen. Dat kan door jongeren te helpen, te ondersteunen en te empoweren om positieve rolmodellen te worden op het vlak van maatschappelijke participatie en betrokkenheid bij besluitvormingsprocessen, bijvoorbeeld via jeugdinitiatieven, participatieprojecten of solidariteitsprojecten. De conclusies van de Raad (2024) over het bieden van ‘glokale’ kansen (glocal opportunities) voor jongeren in landelijke en afgelegen gebieden verzoeken om initiatieven te verkennen en te ondersteunen die zich richten op intergenerationele solidariteit en samenwerking door dialogen te faciliteren. Ook de conclusies van de Raad (2025) over een jongerengemeenschap in Europa op basis van Europese waarden roepen op om actieve deelname van jongeren aan democratische processen, gemeenschapsvormende activiteiten en burgerschapsparticipatie te bevorderen, waaronder intergenerationele projecten en interculturele en intergenerationele dialoog.

7 AFKORTINGEN

BBT	Beleids- en begrotingstoelichting
CLB	Centrum voor Leerlingenbegeleiding
CV	Curriculum vitae
DCJM	Departement Cultuur, Jeugd en Media
ELZ	Eerstelijnszone
EVC	Erkenning van Verworven Competenties
BIK+	Europese Strategie voor een Beter Internet voor Kinderen
GAHI	Geïntegreerd actieplan Horizontaal Integratiebeleid
GGG	Gendergerelateerd geweld
HBSC	Health Behaviour in School-aged Children
Jeugddecreet	Jeugddecreet van 23 november 2023
JKP	Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan
JOP	Jeugdonderzoeksplatform
KeKi	Kenniscentrum Kinderrechten
JoKER	Kind- en jongereneffectrapport
NEET	Not in Education, Employment, or Training
OKAN	Onthaalklas voor Anderstalige Nieuwkomers
SARC	Strategische AdviesRaad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
SDGs	Sustainable Development Goals ofwel Duurzame Ontwikkelingsdoelen
VRK	Verdrag inzake de Rechten van het Kind
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie

////////////////////////////////////

8 BRONVERMELDING

Aanbeveling van de Commissie van 23 april 2024 over de ontwikkeling en versterking van geïntegreerde systemen voor kindbescherming in het belang van het kind (EU 2024/1238). Geraadpleegd via <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:L202401238>.

Aanbeveling van de Raad van 30 oktober 2020 inzake Een brug naar banen – Versterking van de Jongerengarantie en tot vervanging van de Aanbeveling van de Raad van 22 april 2013 tot invoering van een Jongerengarantie (2020/C 372/01). Geraadpleegd via [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1104\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1104(01)).

Aanbeveling van de Raad van 14 juni 2021 tot instelling van een Europese kindgarantie (2021/1004).
Geraadpleegd via <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H1004>.

Aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa inzake Richtlijnen voor de eerbiediging, bescherming en naleving van de rechten van het kind in de digitale omgeving (CM/Rec(2018)7). Geraadpleegd via <https://rm.coe.int/168097f228>.

Aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa over geïntegreerde nationale strategieën ter bescherming van kinderen tegen geweld (CM/Rec(2009)10). Geraadpleegd via [https://search.coe.int/cm/#{%22CoEidentifier%22:\[%2209000016805d023d%22\],%22sort%22:\[%22CoValidationDate%20Descending%22\]}.](https://search.coe.int/cm/#{%22CoEidentifier%22:[%2209000016805d023d%22],%22sort%22:[%22CoValidationDate%20Descending%22]})

Agentschap Integratie en Inburgering. *Onderwijs*. Geraadpleegd via (<https://www.integratie-inburgering.be/nl/onderwijs>)

Claessens, K., & Sebrechts, L. (2024). *Recht op vrije tijd op de brug tussen jeugdhulp, jeugdwerk en andere vrijetijdsaanbieders*. AP Hogeschool. Geraadpleegd via <https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/onderzoeksrapport%20Recht%20op%20vrije%20tijd%20op%20de%20brug%20tussen%20jeugdhulp%2C%20jeugdwerk%20en%20andere%20vrijetijdsaanbieders.pdf>.

Conclusies van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over de sociale dimensie van een duurzaam Europa voor jongeren (2023/C 185/06).
Geraadpleegd via [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023XG0526\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023XG0526(01)).

Conclusies van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over een jongerengemeenschap in Europa op basis van Europese waarden voor een

////////////////////////////////////

gemeenschappelijk en veilig Europa (C/2025/2977). Geraadpleegd via https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202502977.

Conclusies van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over het bieden van globale kansen voor jongeren in landelijke en afgelegen gebieden (C/2024/7404). Geraadpleegd via https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202407404.

Conclusies van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over inclusieve samenlevingen voor jongeren (C/2024/3808). Geraadpleegd via https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202403808.

Conclusies van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten over een alomvattende aanpak van de geestelijke gezondheid van jongeren in de Europese Unie (C/2023/1337). Geraadpleegd via https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202301337.

Conclusies van de Raad over jongeren en de toekomst van werk (2019/C 189/05). Geraadpleegd via [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0605\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0605(02)).

De Kindnorm Visieverklaring (2025). Geraadpleegd via <https://www.mobiel21.be/nl/initiatieven/coalitie-kindnorm>.

Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk van 23 november 2023. Geraadpleegd via <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1039169¶m=inhoud>.

Departement Onderwijs en Vorming (2021). *Samen tegen schooluitval: Conceptnota*. Geraadpleegd via https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/2021-07/conceptnota_Samen_tegen_SchooluitvalDEF.pdf.

Dhoore, J., Hadermann, E., Serie, C., Siongers, J., Van Droogenbroeck, F., Van Kelecom E., & Vlegels, J. (2021). *Children's worlds: Een internationale survey naar het welzijn van kinderen (COVID19 supplement, 2021). Overzicht eerste resultaten*.

Europees Instituut voor Gendergelijkheid (2020). *Gendergelijkheidsindex 2020: België*. Geraadpleegd via https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mhag20001nln_002.pdf.

Lagaert, S., Pleysier, S., Put, J., Siongers, J., Spruyt, B., & Bradt, L. (Red.). (2023). *JOP-monitor 2023: Jongeren in cijfers en letters 5*. Jeugdonderzoeksplatform (JOP).

////////////////////////////////////

Kinderrechtencoalitie (2024). *De Schooluitvalstrik: Een brede blik op de preventie van schooluitval en ongekwalificeerde uitstroom*. Geraadpleegd via <https://www.kinderrechtencoalitie.be/wp-content/uploads/2025/01/De-Schooluitvalstrik.pdf>.

Kinderrechtencoalitie (2025). *Sociale media op maat van kinderen en jongeren? Like! Beleidsadviezen voor leeftijdsadequate socials*. Geraadpleegd via <https://www.kinderrechtencoalitie.be/nieuw-standpunt-sociale-media/>.

Klimaatongelijkheden in België (2024). Geraadpleegd via <https://oxfambelgie.be/publicaties/klimaatongelijkheden-belgie-een-klein-land-met-een-te-grote-voetafdruk>.

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *De Europese Green Deal* (COM/2019/640 final). Geraadpleegd via <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640>.

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *Een digitaal decennium voor kinderen en jongeren: de nieuwe Europese strategie voor een beter internet voor kinderen (BIK+)* (COM/2022/0196 final). Geraadpleegd via <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0212>.

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *EU-Strategie voor de Rechten van het Kind* (COM/2021/142 final).
Geraadpleegd via <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0142>.

Meire, J., *Buitenspeelonderzoek 24* (2025). Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/buitenspeelonderzoek-24-buitenspelen-in-24-wijken-in-2024>.

Onderzoekscentrum Publieke Impact, Karel de Grote Hogeschool (2025). *Seksueel grensoverschrijdend gedrag: feiten en cijfers over het uitgaansleven in Vlaanderen*. Geraadpleegd via [vi.be](https://www.vi.be).

Opgroeien (2023). *Cijferrapport: Demografie en gezinssamenstelling*. Geraadpleegd via <https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/demografie-en-gezinssamenstelling#tocevolutie-van-de-jongerenbevolking-0-25-jaar>.

Resolutie aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 25 september 2015.
Onze wereld transformeren: de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling (A/RES/70/1). Geraadpleegd via <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1>.

////////////////////

Resolutie CM/Res(2020)2 over de Strategie voor de Jeugdsector 2030 van de Raad van Europa. *Jongeren en de waarden van de Raad van Europa*. Geraadpleegd via <https://rm.coe.int/0900001680998935> en <https://rm.coe.int/youth-sector-strategy-2030-booklet-dutch/1680a22a9a>.

Resolutie van de Raad van de Europese Unie en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen over een kader voor Europese samenwerking in jeugdzaken: *De EU-strategie voor jongeren 2019-2027* (2018/C 456/01). Geraadpleegd via [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218(01)).

Resolutie van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over jeugdwerkbeleid in een empowerend Europa (C/2024/3526). Geraadpleegd via https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202403526.

Sciensano. Voedselconsumptiepeiling 2022-2023: *Gewichtstoestand en gewichtsgerelateerd gedrag bij de Belgische bevolking*. Geraadpleegd via <https://www.sciensano.be/nl/resultaten-van-de-nationale-voedselconsumptiepeiling-2022-2023>.

Strategie voor de Rechten van het Kind van de Raad van Europa (2022-2027). *Kinderrechten in actie: van continue implementatie tot gezamenlijke innovatie*. Geraadpleegd via <https://rm.coe.int/council-of-europe-strategy-for-the-rights-of-the-child-2022-2027-child/1680a5ef27>.

Vlaams Instituut Gezond Leven, *Publieke Ruimte aanpakken om mentale gezondheid te versterken*.
Geraadpleegd via <https://www.gezondleven.be/settings/gezonde-gemeente/gezonde-publieke-ruimte/de-impact-van-je-omgeving-op-mentaal-welbevinden>.

Vlaamse jeugdraad (2021). *Advies jeugdparticipatie en democratie*. Geraadpleegd via <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/jeugdparticipatie-en-democratie>.

Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989 (A/RES/44/25). Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2020-04/Kinderrechtenverdrag-NL.pdf>.

Verenigde Naties, Comité voor de Rechten van het Kind, Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde Periodieke Verslag van België (CRC/C/BEL/CO/5-6, 28 februari 2019). Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2020-06/VN-Slotbeschouwingen-5de-6de-rapport-Belgie.pdf>.

Verenigde Naties (2018). *Jeugdstrategie 2030. Werken met en voor jongeren*. Geraadpleegd via https://www.unyouth2030.com/_files/ugd/b1d674_9f63445fc59a41b6bb50cbd4f800922b.pdf.

////////////////////////////////////

////////////////////////////////////

9 INDICATIEVE BUDGETRAMING JEUGD

Dit is een indicatieve budgetraming voor de projectmiddelen van Jeugd. De indicatieve raming voor 2026-2029 biedt een overzicht van de middelen per prioritaire transversale doelstelling, zowel per jaar als per actie. Benodigde budgetten van betrokken ministers zijn niet opgenomen in deze tabellen.

9.1 2025

2025	Onderzoek Integriteit Jeugdwerk	€ 100.000
	Lancering JKP	€ 50.000
	Meesterproef Vlaamse Bouwmeester	€ 120.000
	Onderzoek Muziekevenementencultuur bij jongeren	€ 100.000
	Netwerk Kies kleur tegen pesten	€ 177.000

9.2 JAAROVERZICHT

	Goed in je vel	Ruimte om jong te zijn	De weg naar volwassenheid	Samenleven in solidariteit	TOTAAL per jaar:
2026	€ 550.000	€ 200.000,00	€ 220.000,00	€ 355.000,00	€ 1.325.000,00
2027	€ 150.000	€ 725.000,00	€ 225.000,00	€ 225.000,00	€ 1.325.000,00
2028	€ 200.000	€ 200.000,00	€ 680.000,00	€ 245.000,00	€ 1.325.000,00
2029	€ 425.000	€ 200.000,00	€ 200.000,00	€ 500.000,00	€ 1.325.000,00

/

	Goed in je vel	Ruimte om jong te zijn	De weg naar volwassenheid	Samenleven in solidariteit
Actie 1	€ 500.000,00	€ 75.000,00	€ 75.000,00	€ 50.000,00
Actie2	/	/	€ 25.000,00	€ 200.000,00
Actie 3	€ 20.000,00	€ 125.000,00	€ 25.000,00	€ 100.000,00
Actie 4	€ 75.000,00	€ 600.000,00	/	€ 100.000,00
Actie 5	€ 75.000,00	€ 100.000,00	€ 600.000,00	€ 50.000,00
Actie 6	€ 75.000,00	€ 75.000,00	€ 100.000,00	€ 80.000,00
Actie 7	€ 50.000,00	€ 100.000,00	€ 150.000,00	€ 130.000,00
Actie 8	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 75.000,00	€ 115.000,00
Actie 9	€ 200.000,00	€ 150.000,00	€ 75.000,00	€ 100.000,00
Actie 10	€ 50.000,00	/	€ 100.000,00	/
Actie 11	€ 180.000,00	/	€ 100.000,00	€ 400.000,00
TOTAAL per transversale doelstelling:	€ 1.325.000,00	€ 1.325.000,00	€ 1.325.000,00	€ 1.325.000,00

10 DOELGROEPEN

- **Kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties**
Kinderen en jongeren die door een combinatie van structurele, sociale of economische factoren minder toegang hebben tot rechten, kansen en ondersteuning.
- **Kinderen en jongeren in (kans)armoede**
Kinderen en jongeren die opgroeien (in gezinnen) die onvoldoende financiële middelen hebben om volwaardig te participeren aan de samenleving. Armoede wordt hier niet alleen financieel begrepen, maar ook in termen van sociale uitsluiting, beperkte toegang tot onderwijs, vrije tijd en gezondheidszorg.
- **Kinderen en jongeren met een handicap**
Kinderen en jongeren met een fysieke, mentale, verstandelijke of zintuiglijke beperking die langdurig van aard is en hun deelname aan het maatschappelijk leven belemmert.
- **Igbti+ kinderen en jongeren**
Kinderen en jongeren die zich identificeren als lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, intersekse of andere gender- en seksuele identiteiten.
- **Kinderen en jongeren van buitenlandse herkomst**
Kinderen en jongeren die niet de Belgische nationaliteit hebben, of bij de geboorte niet de Belgische nationaliteit hadden, of minstens één ouder hadden die bij de geboorte niet de Belgische nationaliteit had.
- **Roma kinderen en jongeren**
Dé Roma bestaan niet: het is een diverse groep met veel subgroepen. Ze hebben een gedeelde geschiedenis en cultuur. Ze verschillen in taal, regio van herkomst, religie, sociaal-economische achtergrond en plaats in de samenleving. Je hebt Bulgaarse, Slovaakse, Hongaarse, Roemeense... Roma. 'Roma' verwijst zowel naar de gezinnen die in het begin van de jaren '90, na de val van de Berlijnse muur, vanuit Oost- naar West-Europa emigreerden als naar de gemeenschappen van recentere migratie uit onder andere Bulgarije, Roemenië, Slowakije sinds de uitbreiding van de Europese unie.
- **Jongeren in een NEET-situatie (not in education, employment or training)**
Jongeren tussen 15 en 24 jaar die geen opleiding volgden in een referentieperiode van 4 weken, geen regulier onderwijs volgen, geen opleiding volgen buiten het regulier onderwijs, niet aan het werk zijn (ook niet als jobstudent). Deze jongeren blijven onder de radar van instellingen die ondersteuning en hulp bieden bij onderwijs, welzijn en werk.
- **Niet-begeleide minderjarigen en jongeren**

Niet-begeleide minderjarigen en jongeren zijn jongeren die vluchten uit hun land van herkomst, zonder de bescherming van een ouder of wettelijke voogd.

- Anderstalige nieuwkomers

Anderstalige nieuwkomers zijn kinderen en jongeren die nog niet lang in België wonen en die niet voldoende Nederlands kennen. De groep van de anderstalige nieuwkomers bestaat onder andere uit: kinderen en jongeren van vluchtelingen en asielzoekers (al dan niet in een asielcentrum); kinderen en jongeren die via gezinshereniging in België terechtkomen, niet-begeleide minderjarigen en jongeren, adoptiekinderen, kinderen van werknemers van internationale organisaties in België.

- Kinderen en jongeren uit de jeugdhulp

Kinderen en jongeren uit de jeugdhulp zijn minderjarigen die omwille van diverse redenen, zoals bedreigde ontwikkelingskansen, aantasting van hun integriteit, of psychosociale problemen, ondersteuning, hulp of zorg ontvangen van organisaties en professionals binnen de jeugdhulpsector. Deze hulp kan variëren van ambulante begeleiding tot residentieel verblijf.

- Allerjongsten en jonge kinderen

Kinderen tot de leeftijd van 6 jaar. In sommige gevallen wordt verwezen naar de allerjongsten. Hiermee worden baby's, peuters en kleuters bedoeld van 0 tot 3 jaar.

- Jongeren in een transitieleeftijd

Longeren in een transitieleeftijd zijn jongeren die zich in de overgang bevinden van minderjarigheid naar volwassenheid. Dit is geen strikt afgebakende leeftijdsgroep, maar verwijst naar een periode waarin jongeren geleidelijk volwassen verantwoordelijkheden opnemen.

- Vroegtijdige schoolverlaters

Longeren die het onderwijs verlaten zonder een diploma of kwalificatie die hen voldoende kansen biedt op de arbeidsmarkt of verdere studies.

- Kinderen en jongeren in (dreigende) dak- en thuisloosheid

Kinderen en jongeren zonder stabiele, veilige of geschikte woonplek, of die risico lopen om hun thuis te verliezen.

11 EINDRAPPORT - DIRECTE PARTICIPATIE MET KINDEREN EN JONGEREN

11.1 INLEIDING

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) is een beleidsinstrument van de Vlaamse Regering dat wordt gecoördineerd door de minister van Jeugd, die ook coördinerend minister voor Kinderrechten is. In het JKP staat de visie van de Vlaamse Regering op het te voeren beleid voor kinderen en jongeren van 0 tot en met 30 jaar.

Het JKP moet aangeven hoe de Vlaamse Regering zal werken aan:

1. Het creëren en borgen van gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren.
2. Het creëren en borgen van brede ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren.
3. Het creëren van digitale, fysieke en mentale ruimte voor kinderen en jongeren.
4. Het verhogen van formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving.

Het plan krijgt concreet vorm aan de hand van transversale prioriteiten waar doelstellingen en acties aan gekoppeld zijn.

Er zijn voor het JKP 2025-2029 vier goedgekeurde prioriteiten. Ten eerste is er **Goed in je vel**, waarbij veel aandacht wordt besteed aan de weerbaarheid en veerkracht van kinderen en jongeren in een constant veranderende wereld. Omdat hun sociale leven zich ook online afspeelt, wordt er binnen deze prioriteit ook specifiek aandacht gegeven aan de digitale leefwereld.

Daarnaast is er **Ruimte om jong te zijn**, wat betekent dat kinderen en jongeren zich moeten kunnen bewegen in een veilige, gezonde omgeving die ze vrij kunnen ontdekken. Dit heeft een positieve impact op hun welzijn en ontwikkeling, en daarom willen we met dit JKP inzetten op groene, verkeersveilige en leefbare openbare ruimte die aan de behoeftes van kinderen en jongeren voldoen.

De derde prioriteit is **Weg naar volwassenheid**, waarbij de focus ligt op grote scharnierpunten in jongeren hun leven, en de grote veranderingen die komen kijken bij het volwassen worden, zoals het kiezen van een studie, het vinden van werk of een kwalitatieve woning, en het toenemen van hun zelfstandigheid.

Tot slot is er **Samenleven in solidariteit**, wat inhoudt dat elk kind en elke jongere het recht heeft om volop de eigen identiteit te creëren en te beleven. Deze prioriteit focust op inclusieve vrije tijd en verbinding en dialoog in onze superdiverse samenleving.

Om grondig geïnformeerd de prioriteiten te kunnen kiezen, werden heel wat stappen gezet.

Het Departement Cultuur, Jeugd en Media had voor de vorming van een nieuwe regering een uitgebreide **omgevingsanalyse** opgesteld. De omgevingsanalyse geeft een overzicht van een selectie van relevante trends, cijfers, onderzoeken over de leefwereld van kinderen en jongeren, en is daarom een waardevol document. Het bevat recente administratieve data, maar ook survey-gegevens uit grote kwantitatieve studies en resultaten van kwalitatieve onderzoeken.

In de fase richting een nieuwe Vlaamse Regering verzamelde het Departement Cultuur, Jeugd en Media relevante input om **aanbevelingen** voor de prioriteiten op te maken. De aanbevelingen zijn geschreven op een algemeen niveau en geclusterd in 8 thema's, en boden voor de Vlaamse Regering ondersteuning en richting om de prioriteiten te selecteren van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029.

Daarnaast werd er, gestoeld op decretale basis, een omvangrijk **participatief traject** gelopen met aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid, de jeugdsector, middenveldorganisaties, lokale besturen, experts én kinderen en jongeren zelf. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media organiseerde verschillende momenten met professionals en relevante actoren die werken met en voor kinderen en jongeren. Het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid, een van de beleidsinstrumenten om een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid (JKB) te realiseren, werd in het licht van dit traject uitgebreid met een brede groep stakeholders. Daarnaast ging het Departement Cultuur, Jeugd en Media langs op de commissie Jeugdinformatie van De Ambrassade, de commissie Breed Jeugdbeleid van Bataljong, de Vlaamse Jeugdraad, de commissie Jeugdwerk en werd er een inspraakmoment georganiseerd op het evenement 'Komaf: inclusie in de vrije tijd' op 5 december 2024. Ze werden allen als vertegenwoordigers van kinderen en jongeren bevraagd naar hun kennis en expertise om mee invulling te geven aan de aanbevelingen.

Parallel werd een **survey** gelanceerd gericht op medewerkers van de Vlaamse overheid, professionals in het jeugdwerk, jeugdbambtenaren, onderzoekers, ... waarin gepeild werd naar het belang van de thema's en de aanbevelingen, hiaten, suggesties tot onderzoek en mogelijke doelgroepen waarop bepaalde acties van toepassing kunnen zijn.

Het Departement Cultuur, Jeugd en Media verwerkte alle input uit het gelopen proces in een uitgebreide nota, gericht aan het kabinet. Zo werd de minister van Jeugd geïnformeerd over wat leeft, en kwam de Vlaamse Regering tot een gedragen en beargumenteerde beslissing over de prioriteiten voor het JKP.

Het JKP steunt op samenwerking met andere Vlaamse beleidsdomeinen, omdat de leefwereld van kinderen en jongeren niet in afgebakende thema's te verdelen is. Het plan legt verbanden tussen verschillende thema's om een ambitieus, krachtig en coherent beleid te voeren. De aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid zijn in dit licht onontbeerlijk en spelen een cruciale rol in het geheel.

Na de keuze door de Vlaamse Regering over de prioriteiten ging een volgende fase van start. Er werden per prioriteit **werkgroepen** opgericht waarin aanspreekpunten of aangewezen vertegenwoordigers zetelden vanuit de verschillende beleidsdomeinen en (intermediaire) organisaties. Die werkgroepen werkten flankerend aan het horizontaal overleg, waar de aanspreekpunten ook mee hun inbreng gaven op de inhoud door de resultaten uit het proces met de werkgroepen te toetsen aan urgentie, transversaliteit en

[illegible]

impact. Het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid bewaakte het geheel en heeft de opdracht om het JKP mee vorm te geven, uit te voeren en bij te sturen.

Daarnaast kregen kinderen en jongeren in deze fase ook zelf de mogelijkheid om hun inbreng te leveren op de uitwerking van de prioriteiten. Dat gebeurde in samenwerking met Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi). Zij ontwikkelden een methodiek om dit te kunnen organiseren, op basis van de eerder door hen ontwikkelde participatiecirkel.

Een participatieproces vraagt tijd, ruimte en flexibiliteit, en in het bijzonder durven openstaan voor de meningen van burgers waaronder ook kinderen en jongeren. Het is een uitdagend proces waarbij zoeken en reflectie centraal staan. Door in te zetten op beleidsparticipatie van kinderen en jongeren, zet je zelf al in op de realisatie van hun recht op participatie. Om dit recht op participatie op een kindvriendelijke manier te realiseren, is het belangrijk om rekening te houden met hun rechten en enkele voorwaarden voor goede en betekenisvolle participatie in acht te nemen. Deze rechten en voorwaarden zijn verwerkt in de verschillende stappen van de **participatiecirkel** (Zie pg 7 van de handleiding van de participatiecirkel: een participatieproces met kinderen en jongeren: hoe dan?). Het is belangrijk dat deze voorwaarden bijzondere aandacht krijgen bij het plannen en uitvoeren van het participatieproces. Alle info over de participatiecirkel is te vinden op www.ookeenstem.be.

Alle input uit die twee trajecten werd verwerkt in doelstellingen en acties, binnen de reeds bepaalde prioriteiten.

In functie van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan werd ook afgestemd met andere transversale beleidsplannen van de Vlaamse overheid, zoals het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA), het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan en het Geïntegreerd actieplan Horizontaal Integratiebeleid (GAHI). Doorheen het volledige proces werd ook nauw afgestemd met het kabinet, die op haar beurt in gesprek ging met andere kabinetten om ook daar de nodige betrokkenheid te zoeken en te creëren om van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan een succes te maken.

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan is in haar fundament een ambitieus plan, waar vele actoren aan meewerken om er een succesverhaal van te maken. Die participatie, door stakeholders, maar ook door kinderen en jongeren zelf, maakt het plan uniek, en schept de mogelijkheid om grote impact te maken op een gedragen en doelgerichte manier.

[illegible]

11.2 DIRECTE PARTICIPATIE MET KINDEREN EN JONGEREN

11.2.1 Aan de slag met de participatiecirkel

Het Vlaams Departement Cultuur, Jeugd en Media vroeg aan **KeKi** om kinderen en jongeren rechtstreeks te betrekken bij de uitwerking van de transversale prioriteiten van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2025-2029. De *directe* participatie van kinderen en jongeren aan het JKP betekent dat kinderen en jongeren zelf de mogelijkheid hebben om hun inbreng te leveren. Deze directe participatie sloot aan bij een traject van *indirecte* participatie. Daarbij organiseerde het departement verschillende gesprekken met professionals en andere betrokkenen die met en voor kinderen en jongeren werken. Deze actoren werden als vertegenwoordigers van kinderen en jongeren bevraagd naar hun kennis en expertise om mee invulling te geven aan de prioriteiten.

Voor de directe participatie baseerde KeKi zich op **de participatiecirkel** om dit directe participatieproces met de kinderen en jongeren uit te tekenen en vorm te geven¹. De participatiecirkel gidst je doorheen het ontwerpen, uitvoeren of evalueren van een participatieproces met kinderen en jongeren. Er is zowel oog voor de praktische beslissingen als de randvoorwaarden voor een geslaagd proces.

De participatiecirkel werpt **21 reflectievragen** op om een participatieproces te plannen, uit te voeren en te evalueren. Deze 21 vragen zijn verdeeld over vijf bouwstenen en vijf stappen.

De **vijf bouwstenen** zijn:

1. Bouwsteen 1: Wat verstaan jij en je team onder participatie van kinderen en jongeren?
2. Bouwsteen 2: Waarom betrek je kinderen en jongeren?
3. Bouwsteen 3: Welke elementen van een participatieve basishouding zijn ontwikkeld bij jezelf en welke wil je verder ontwikkelen?
4. Bouwsteen 4: Hoe zorg je ervoor dat alle kinderen en jongeren gelijkwaardig kunnen participeren?
5. Bouwsteen 5: Hoe realiseer je je participatieproces op een kindvriendelijke manier?

De **vijf stappen** zijn:

- A. Stap 1: De maatschappelijke uitdaging bepalen
- B. Stap 2: De doelgroep bepalen en bereiken
- C. Stap 3: Het participatieproces uittekenen
- D. Stap 4: Het participatiemoment vormgeven
- E. Stap 5: Evalueren en terugkoppelen

¹ De participatiecirkel is een tool die ontwikkeld is binnen het project REFLECTOR 2.0. Met REFLECTOR 2.0 wilde het Departement Cultuur, Jeugd en Media Vlaamse beleidsmakers meer bewust maken van het belang van beleidsparticipatie van kinderen en jongeren en hen de nodige tools geven om kinderen en jongeren bij hun beleidswerk te betrekken.

11.2.2 Vijf stappen en hun reflectievragen

In wat volgt worden aan de hand van **de vijf stappen** weergegeven op welke manier KeKi de directe participatie van kinderen en jongeren uitgetekend heeft.

Stap 1: de maatschappelijke uitdaging bepalen

De **maatschappelijke uitdaging** bij dit directe participatieproces vertrok enerzijds vanuit zeer diverse beleidsthema's en anderzijds vanuit **het recht op participatie** (art. 12 e.v. IVRK). Dit betreft het recht van kinderen en jongeren om vrij hun mening te geven over alle zaken die hen aangaan waarbij aan de mening van het kind het nodige gewicht wordt toegekend. Vanuit dit recht op participatie werd (en wordt) het belangrijk geacht dat kinderen en jongeren mee participeren aan de totstandkoming van het JKP 2025-2029.

De **inhoudelijke focus** van dit directe participatieproces steunde volledig op de vier prioriteiten zoals beschreven in de inleiding. De participatie werd opgezet aan de hand van een methodiek waar vrije **ruimte was voor open vragen** zoals: waar worden ze blij van? Wat maakt hen boos? Waar liggen ze wakker van? Wat is volgens hen een probleem? Waar hebben ze nood aan? Wat is volgens hen een goed idee, een oplossing, enzovoort? Wat zou voor hen een hulp zijn? Of waar hebben ze in het verleden hulp aan gehad? Aan de hand van dergelijke vragen werd er 'van onderuit' (bottom-up) ruimte gemaakt voor onderwerpen en zaken die kinderen en jongeren belangrijk vinden.

Stap 2: de doelgroep bepalen en bereiken

Het JKP 2025-2029 richt zich tot **alle kinderen en jongeren** in Vlaanderen en Brussel van 0 tot en met 30 jaar. Omdat het JKP vertrekt vanuit een **kinderrechtenreflex** ligt de focus sterk op het realiseren van de rechten van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties.

Voor het directe participatieproces werden **ondervertegenwoordigde** of **'weinig gehoorde'** groepen van kinderen en jongeren geprioriteerd. De eerste selectie van deze groepen gebeurde op basis van:

- a De input uit verschillende momenten waarbij het Departement Cultuur, Jeugd en Media langsging bij experts en vertegenwoordigers van kinderen en jongeren (jeugdwerk, jeugdwelzijnswerk...).
- b De input uit de survey, gelanceerd door het Departement Cultuur, Jeugd en Media, gericht aan Vlaamse beleidsmedewerkers, jeugd- en andere organisaties, experts en onderzoekers, waarin expliciet de vraag werd gesteld welke doelgroepen dreigden minder gehoord te zijn.
- c Een documentanalyse door KeKi (bv. het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat, het memorandum van de Kinderrechtencoalitie, nieuwsbrieven van Tzitemzo, de hiëranalyse kinderrechtenonderzoek van KeKi, de transversale JKP-prioriteiten en een doelgroepenlijst van het departement).

////////////////////////////////////

Op basis van deze input werden **tien ondervertegenwoordigde groepen** van kinderen en jongeren geselecteerd. Die groepen werden zoveel als mogelijk vanuit kruispuntdenken geselecteerd op basis van de gelaagde identiteiten van kinderen en jongeren. Op die manier formuleerden we tien doelgroepen, waar verschillende eigenschappen van doelgroepen die dreigen minder gehoord te worden, in vervat zitten.

Voor elk van deze groepen werd samenwerking gezocht en aangegaan met een **partner** in het middenveld. Op basis van dit proces werden de volgende groepen van kinderen en jongeren uitgenodigd voor een interactieve workshop:

Groepen	Partner	Deelnemersinformatie
(Chronisch) zieke jongeren	Zeepreventorium (De Haan) www.zeepreventorium.be	10 deelnemers Leeftijden 17-19
(Niet-begeleide) minderjarigen en jongeren	Fedasil opvangcentrum (Kapellen) www.fedasil.be	7 deelnemers Leeftijden 15-19
Kinderen en jongeren in/uit de jeugdhulp	Cachet vzw (Brussel) www.cachetvzw.be	6 deelnemers Leeftijden 16-25
Kinderen en jongeren in dak- en thuisloze situaties	Betonne Jeugd vzw (Deurne) https://betonnejeugd.org/	10 deelnemers Leeftijden 17-30
Kinderen en jongeren die zich identificeren met lgbti+, kruispunt buitenlandse herkomst	Wel Jong vzw (Antwerpen) www.weljong.be	5 deelnemers Leeftijden 21-28
Jonge kinderen: 3de kleuterklas en 3de leerjaar	Roots vzw (inclusief enkele lokale werkingen) (Antwerpen) www.roots-vlaanderen.be	17 deelnemers Leeftijden 16-23
Kinderen en jongeren in (kans)armoede, kruispunt buitenlandse herkomst	Profo vzw (Maasmechelen) https://www.profo.be/	7 deelnemers Leeftijden 16-19
Kinderen en jongeren met ‘gebroken schoolloopbaan’, kruispunt buitenlandse herkomst	Caritas vzw (Gent) www.caritasvlaanderen.be	10 deelnemers Leeftijden 10-17
Kinderen en jongeren van een Romagemeenschap	Basisschool De Panda (Gent) https://scholen.stad.gent/panda	15 Deelnemers 3 ^{de} kleuter 21 deelnemers 3 ^{de} leerjaar

////////////////////////////////////

Kinderen en jongeren met een handicap	Inoa (Roeselare) www.inoa-groep.be/	5 kinderen 7-12 jaar 3 tieners 16 – 17 jaar
---------------------------------------	---	--

De **kinderen en jongeren** werden, met de hulp van de partner (zie tabel boven), **geïnformeerd en warm gemaakt** om deel te nemen (bv. 'een leuke workshop', 'je mening geven over zaken die je belangrijk vindt', lunch of avondeten, waardebou).

KeKi voorzag voor de partner een '**informerende brief**', geschreven op maat van kinderen en jongeren. Deze informerende brief bevatte informatie over het JKP 2025-2029, het doel van de workshop en aspecten zoals vrijwilligheid, anonimiteit, vertrouwelijkheid, veiligheid, gebruik van hun inbreng en hun recht op te stoppen (zonder verantwoording). Kinderen en jongeren die graag wilden deelnemen, werden via deze brief als 'geïnformeerd over de workshop' beschouwd en gaven door deel te nemen aan de workshops de facto hun toestemming. In het geval van minderjarige deelnemers werden ook de ouder(s), voogd(en) of begeleider(s) geïnformeerd om hun akkoord te geven. Maar **ook aan het begin van elke workshop** werden de kinderen en jongeren geïnformeerd (bv. het JKP 2020-2024 werd getoond, er werd geduid wat het doel is van dit plan, dat de minister van Jeugd het initiatief heeft om ook andere ministers te betrekken, enzovoort).

Een afgedrukt exemplaar van de informerende brief werd aan het begin van de workshop beschikbaar gesteld aan de kinderen en jongeren. Bijkomend werd er ook tijdens de workshop voldoende ingecheckt bij de kinderen en jongeren of ze nog steeds wilden deelnemen.

In essentie gaat dit over de **participatieve basishouding** van de begeleider van het participatiemoment. Deze houding dient aan te sluiten bij de leef- en ervaringswereld van kinderen en jongeren. Hoe je omgaat met kinderen en jongeren, bepaalt de mate waarin ze hun recht op participatie kunnen realiseren. Een participatieve en faciliterende houding is essentieel. Dit is vooral belangrijk als je zelf rechtstreeks aan de slag gaat met kinderen en jongeren. Maar ook als je vanop afstand het participatieproces aanstuurt en opvolgt, bepaalt je houding veel van hoe je staat tegenover participatie en (de waarde van) de inbreng van kinderen en jongeren. Enkele eigenschappen van een participatieve basishouding:

- + Je reflecteert over je eigen houding en visie, en je bent bereid bij te leren van wat kinderen en jongeren aanbrengen.
- + Je hebt respect voor de mening van kinderen en jongeren en neemt deze mening ernstig.
- + Je kan een vertrouwelijke omgeving creëren waarin kinderen en jongeren zich veilig voelen om deel te nemen aan de activiteit.
- + Je hebt aandacht voor de interactie tussen kinderen en jongeren.
- + Je stuurt de vraagstelling niet te veel.²

² Zie de [handleiding van de participatiecirkel](#): een participatieproces met kinderen en jongeren: hoe dan?, pagina 15

Stap 3: het participatieproces uittekenen

Dit traject van directe participatie maakte deel uit van de ontwikkeling van het JKP 2025-2029, en focuste op het concreet invullen van de transversale prioriteiten. Beleidsparticipatie was fundamenteel in de weg naar het JKP. De vraag wanneer kinderen en jongeren mee kunnen participeren aan het proces was dan ook een vraag die met de nodige zorg en aandacht werd beantwoord.

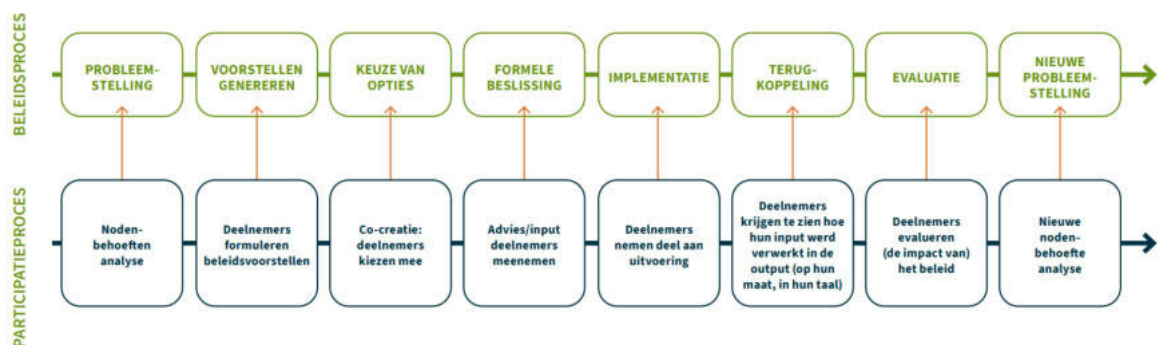
Het JKP is een politiek plan, wat betekent dat er politieke keuzes en beslissingen worden gemaakt. Het betrekken van de jeugd is decretaal bepaald, Departement Cultuur, Jeugd en Media en de minister van Jeugd wilden de stem van kinderen en jongeren waardevol laten klinken in het plan.

Op basis van ervaringen binnen eerdere participatieprocessen die het Departement Cultuur, Jeugd en Media coördineerde, en in nauwe afstemming met verschillende experts in participatie waaronder Bataljong, de Kinderrechtencoalitie, de Vlaamse Jeugdraad en KeKi werd beslist om participatie te organiseren ná de beslissing van de prioriteiten. Op die manier kon de participatie gericht georganiseerd worden.

De politieke keuze over de prioriteiten schiep een kader waarbinnen het participatieproces kon plaatsvinden, met voldoende ruimte om input te leveren in functie van het uitwerken van de doelstellingen en acties onder de prioriteiten.

Het onderstaande model ondersteunde en kaderde de beslissing over **waar en hoe kinderen en jongeren op een voor hen betekenisvolle manier konden participeren aan het JKP-beleidsproces**:

- > Fase 1: de **probleemstelling** (noden-behoeftenanalyse: bv. welke problemen en noden zien kinderen en jongeren zelf?);
- > Fase 2: het **genereren van voorstellen** (deelnemers formuleren beleidssuggesties: bv. welke oplossingen en ideeën hebben kinderen en jongeren zelf?);
- > Fase 6: de **terugkoppeling** (deelnemers krijgen te zien hoe hun input werd verwerkt in de output, op hun maat, in hun taal). Er zal ook aandacht zijn voor de valorisatie van de participatie van kinderen en jongeren in de concrete uitvoering van het JKP.

Participatie is geen proces dat enkel voorafgaand aan beslissingen georganiseerd wordt. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media geeft participatie ook doorheen de uitvoering van het JKP een betekenisvolle plek.

De wijze waarop dit gerealiseerd wordt in de verdere uitrol van het JKP, wordt in afstemming met relevante actoren verder vormgegeven.

Kinderen en jongeren kregen in dit direct participatieproces **verschillende rollen**. Ze werden betrokken in het **(mee) weten, denken en praten**. Ze werden niet betrokken in (mee) beslissen, uitvoeren en evalueren. Het is niet noodzakelijk dat kinderen en jongeren altijd alle rollen opnemen in een participatietraject om te spreken van participatie.

Kinderen en jongeren kunnen verschillende rollen hebben:

In dit directe participatieproces werd gekozen voor **meer informele en niet-conventionele (schoolse) vormen**, die de interesse en het engagement van de kinderen en jongeren verhogen. Er werd **per groep gekozen voor de organisatie van een eenmalige, interactieve workshop van twee uur**. Deze workshop werd in samenwerking met de desbetreffende partner zo goed mogelijk uitgewerkt op maat van de groep.

Stap 4: het participatiemoment vormgeven

Het departement vroeg aan KeKi om kinderen en jongeren rechtstreeks te betrekken bij de uitwerking van de transversale prioriteiten van het JKP 2025-2029. Op basis van de participatiecirkel tekende KeKi het participatieproces uit en gaf KeKi de **interactieve workshops** vorm. Het departement voorzag KeKi van feedback op de uitwerking van deze workshops en bood ook praktische ondersteuning.

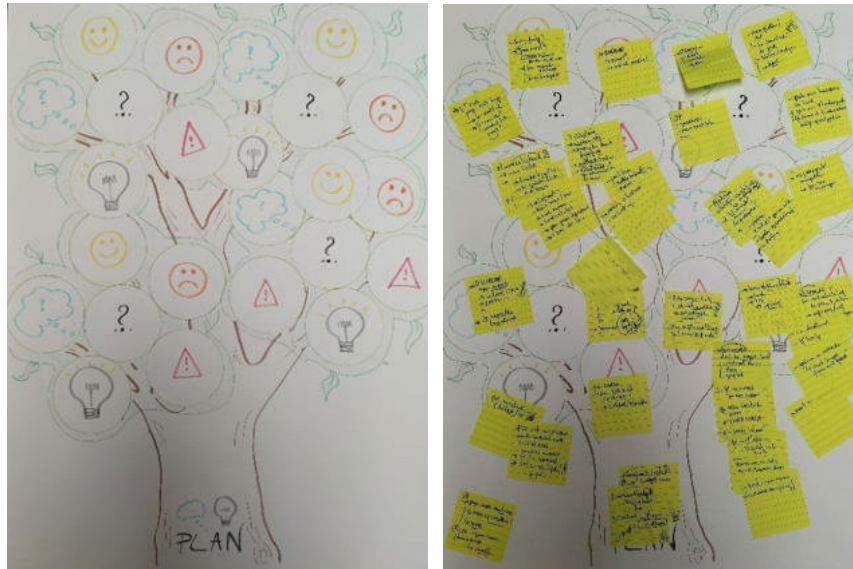
Keki en het departement faciliteerden respectievelijk acht en twee interactieve workshops. Het departement faciliteerde de workshop met de heel jonge kinderen en deze met de kinderen met een handicap (zie stap 2 voor de overzichtstabel). Naast de **facilitator** van de interactieve workshop was er steeds een **notulist** aanwezig om het gesprek te noteren. Vanuit de partnerorganisaties sloot er steeds een **begeleider** aan die de kinderen en jongeren mee op hun gemak kon stellen en hen waar nodig kon ondersteunen in het uiten van hun mening.

Er werd een **standaard draaiboek** uitgewerkt voor de workshops en – aan de hand van de feedback van de desbetreffende partner – **doorontwikkeld op maat** van elke groep kinderen en jongeren (bv. aanwezigheid van een intercultureel bemiddelaar, tolk of pictogrammen). **Verskillende methodieken** werden gebruikt:

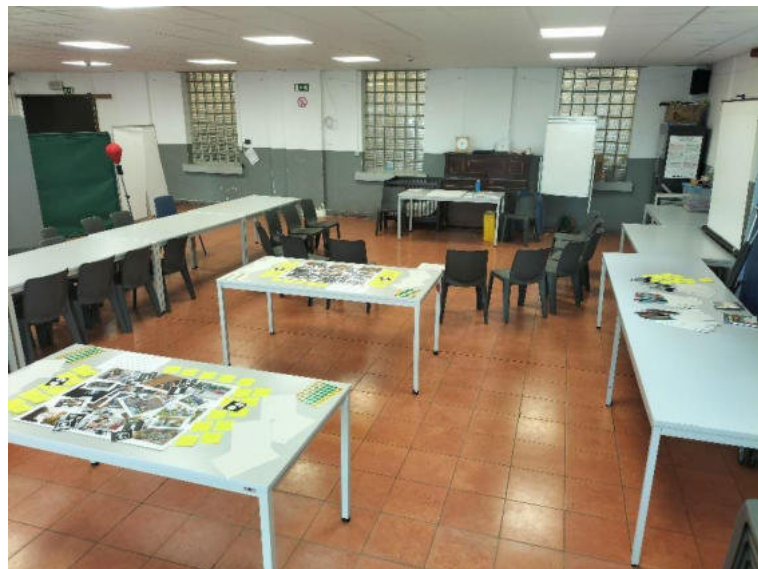
- ▶ **Etnografische en “jeugdwerk”-methodieken** (op tijd komen, in de groep aanwezig zijn, informele kennismaking en kort babbeltjes, vertrouwen opbouwen, eventueel samen lunchen of avondeten, ...);
- ▶ **Ijsbrekers** om kennis te maken met elkaar en elkaars mening (bv. ludieke vragen, al dan niet via een Mentimeter);
- ▶ **Gespreksstarters** (bv. Dixit-kaarten);
- ▶ **Photovoicing** (aan de hand van foto's en/of tekeningen kinderen en jongeren laten reflecteren en praten over zaken die zij belangrijk vinden);
- ▶ Informele korte **babbeltjes** (ook tijdens pauzes);
- ▶ **Groepsgesprekmethodieken** (bv. met een visualisatie om de focus en energie in het gesprek te houden);
- ▶ Een '**postkaartmethodiek**' waarbij kinderen en jongeren een boodschap kunnen richten aan de minister;
- ▶ Een **uitcheckmoment**.

Workshop	Standaard-draaiboek	Intercultureel bemiddelaar en/of tolk	Pictogrammen	Menti-meter	Dixit-kaarten
Zeepreventorium	X				
Opvangcentrum	X	X	X		
Cachet	X				
Betonne Jeugd	X			X	
Wel Jong	X			X	X
Roots	X			X	X
Roma (Caritas)	X	X	X		X
Profo	X			X	X
Basisschool De Panda	X				

- *Waar lig je wakker van, wat is volgens jou een probleem?*
- *Wat is volgens jou een goed idee, een oplossing, ...? Wie/wat kan helpen?*

Kinderen en jongeren konden deze activiteit alleen doen, per twee of in groepjes. Ze hadden **vrije keuze** in materiaal om enkele zaken te noteren of tekenen op papier of post-its zoals een stylo, kleurpotloden, stiften, enzovoort en konden ook gebruik maken van smileys en *emoticons*.

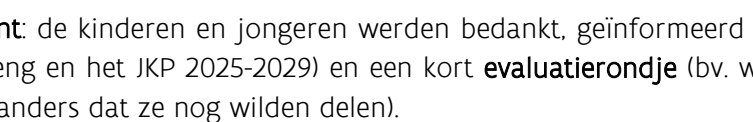
- Pauze.

- **Deel 2: Photovoicing, wat een groepsgesprek inhoudt** over foto's en/of tekeningen die thema's verbeelden die zij belangrijk vinden . Dit groepsgesprek werd ondersteund aan de hand van een visualisatie van een boom van wat hen blij of boos maakt en problemen/gevaren of oplossingen die ze zien. Die boom werd tijdens het gesprek 'ingevuld' aan de hand van de post-itnotities van de workshopfacilitator.

Er was bij elke workshop een notulist aanwezig die zoveel mogelijk letterlijk capteerde wat de kinderen en jongeren aanbrachten. Die verslagen per doelgroep zijn ter inzage op de website van het Departement Cultuur, Jeugd en Media geplaatst.

-

- uit een **participatieve basishouding** – bouwsteen drie – was het soms nodig om tijdens de interactieve workshop organisatorisch te ‘schakelen’ naar laagdrempeligere of actievere methodieken en manieren om de mening van kinderen en jongeren te horen en bevragen. **Methodieken werden namelijk beschouwd als een middel** om de kinderen en jongeren te horen, en niet als een doel op zich. Het luisteren naar de verhalen van de kinderen en jongeren naar boven kwamen, was het doel.
- Cap 5: evalueren en terugkoppelen**
- Het directe participatieproces werd bijgestuurd en geëvalueerd op basis van **tussentijds overleg en een devaluatiegesprek** tussen het departement en KeKi. Ook intern bij het departement is het participatieproces geëvalueerd.

Het directe participatieproces werd bijgestuurd en geëvalueerd op basis van **tussentijds overleg en een eindevaluatiegesprek** tussen het departement en KeKi. Ook intern bij het departement is het participatieproces geëvalueerd.

////////////////////////////////////

het **continu doorontwikkelen** van de volgende workshops. De kinderen en jongeren werden niet betrokken in de evaluatie van het *gehele* directe participatieproces. Echter, enkele jongeren gaven tijdens de workshops aan dat ze het belangrijk vinden dat beleidsmakers **vaker op bezoek** komen om specifieke contexten zelf te beleven en om naar hun ervaringen te luisteren. Na afloop van elke workshop werd **informeel bevraagd** bij de partner wat ze van de workshop vond.

De impact of de effecten van 'het participatieproces' op de kinderen en jongeren werd niet bevraagd. Wel was op het einde van elke interactieve workshop een evaluatierondje waar kinderen en jongeren vrij waren om te delen wat ze van de workshop vonden. Het wierp wel de vraag op op welke manier de **impact van participatie(processen) op een zinvolle en betekenisvolle manier** in de toekomst kan worden geëvalueerd. Niet enkel voor de betrokken kinderen en jongeren, maar ook voor de partners en andere stakeholders.

Via een **overkoepelend eindrapport** kregen kinderen, jongeren, partners en andere relevante stakeholders een terugkoppeling over wat er tijdens de tien interactieve workshops aan bod kwam en werd besproken. Ook het **finale JKP** werd gedeeld en verspreid.

Daarnaast koppelde het departement via een **kindvriendelijke illustratie** terug over hoe de input van kinderen en jongeren werd opgenomen in (de uitwerking van de transversale prioriteiten van) het JKP. Er is daarbij ook gecommuniceerd over input die niet of maar gedeeltelijk in overweging werd genomen. Dit gebeurde zowel schriftelijk als mondeling op een moment dat het departement nog eens langsging. Op deze manier wou het departement de kinderen en jongeren waarderen voor hun inbreng en hopen ze dat hun vertrouwen in het beleid wordt vergroot.

Het departement zorgde ervoor dat de minister van Jeugd Melissa Depraetere zich rechtstreeks tot de kinderen, jongeren en partners richtte in een **persoonlijke videoboodschap** over hun engagement, hun inbreng en de waarde hiervan voor het nieuwe JKP 2025-2029.

Ten slotte is ook nagedacht op welke manieren **kinderen en jongeren tijdens de uitvoering en valorisatie van het JKP** betrokken zullen worden.

In het directe participatieproces zijn een heleboel zaken naar boven gekomen. Enerzijds door het proces uit te tekenen, vorm te geven én uit te voeren en anderzijds door stil te staan bij verschillende reflectievragen rond evaluatie en terugkoppeling. **In de toekomst** zullen we de ontvangen feedback van kinderen en jongeren en de partners en geleerde lessen meenemen in nieuwe (directe en indirecte) processen van beleidsparticipatie van kinderen en jongeren.

11.3 DE STEM VAN KINDEREN EN JONGEREN

Op basis van de verslagen, post-its en postkaartjes uit de tien interactieve workshops wordt de stem van kinderen en jongeren hieronder samengevat. Hoewel de workshops niet waren vormgegeven aan de hand van concrete, afgebakende thema's of exclusief volgens de prioriteiten, is het wel mogelijk om de input van de kinderen en jongeren volgens de transversale prioriteiten van het JKP samen te vatten:

- goed in je vel
- ruimte om jong te zijn
- de weg naar volwassenheid
- samenleven in solidariteit

Onder elke prioriteit worden enkele subthema's aangehaald die aan bod kwamen tijdens de workshops. Die zijn eerder richtinggevend voor de inhoud van deze samenvatting.

We verwijzen graag naar de [verslagen per doelgroep](#) van de workshops waar je meer diepgang kan vinden over wat kinderen en jongeren te zeggen hadden. De samenvatting die je hieronder vindt, zoomt vooral in op de zaken die werden aangegeven, gelinkt aan de inhoud van de prioriteiten.

11.3.1 Goed in je vel

Jeugdhulp

De jongeren wezen op toenemende onzekerheid en angst bij kinderen en jongeren terwijl de hulpverlening veel drempels heeft. Heel veel jongeren gaven aan dat de jeugdhulpverlening **ontoegankelijk** is: **lange wachtlijsten** en -tijden (zelfs als ze ernaar worden doorverwezen), **niet betaalbaar** (voor mensen in armoede), **onvoldoende op maat** (bv. specifieke problematiek of expertise in lgbti+), **te kort en weinig effectief**. Bovendien gaf een jongere aan dat je soms verplicht therapie moet volgen terwijl sommige jongeren daar (nog) niet **klaar voor zijn**, wat hun herstelproces kan tegenwerken.

Daarnaast waren enkele jongeren van mening dat het personeel in de **hulpverlening de diversiteit** in de samenleving te weinig weerspiegelt. Daarom moeten vacatures in de hulpverlening volgens hen toegankelijker worden (bv. aanbieden in verschillende talen).

Ze gaven tot slot aan dat ook het **onderwijspersoneel** meer bewustzijn en kennis moet hebben over mentaal welzijn. Een jongere wees ook op de nood om kinderen en jongeren te leren omgaan met het reguleren van hun emoties en hen tools te geven om om te gaan met hun onzekerheden.

De jongeren van **Cachet** gaven aan dat er in de jeugdinstelling **nauwelijks ruimte is om fouten te maken**. Ze ervaren dit als een obstakel voor hun persoonlijke ontwikkeling. Ze vinden dat er weinig ruimte is om te proberen, te falen en te leren van die fouten. De jongeren wezen ook op de **frustrerende en inefficiënte procedures** in de jeugdzorg.

Enkele jongeren gaven aan dat er vaak strenge maatregelen worden genomen zonder ruimte om te praten, wat hun onbegrip en zelfs woede kan aanwakkeren. Kortom, volgens de deelnemers zitten er nog veel fouten in het systeem. De jongeren gaven aan dat dit kan leiden tot gevoelens van 'vast te zitten'.

Bijkomend staat dit volgens de jongeren **in contrast met de fouten die begeleiders** in de instelling (en volwassenen in de samenleving) soms maken. Een jongere gaf het voorbeeld aan daardoor eens tien dagen zonder kindergeld te zitten. Een andere jongere vertelde dat zijn vader ondanks een contactverbod zijn bankrekening had leeggehaald. Er waren ook jongeren die ervoeren dat begeleiders soms niet voldoende betrokken of gemotiveerd waren en hen niet serieus namen of 'als werk' zagen.

Een jongere wees ook op de **hulp die de begeleiding** haar bood om haar verdriet en eenzaamheid te overwinnen. Een andere jongere gaf aan dat haar begeleider steeds vroeg hoe het met haar ging en deugd had van die blik van empathie.

Pesten

Volgens veel jongeren blijft pesten een groot probleem. Ze vinden dat **scholen vaak niet ingrijpen** of niet weten hoe ze dit moeten aanpakken. De jongeren willen meer aandacht voor pestpreventie. Ze vinden het ook belangrijk dat er naast zorg voor de gepeste ook aandacht is voor de (problematiek van de) pester.

"Beste minister, ik ben een student maatschappelijk werk en ik vind het belangrijk dat de jeugd de kans krijgt op een volwaardige ontwikkeling. Het zou geweldig zijn als er overal plekken zouden zijn waar jongeren zich thuis kunnen voelen, zonder angst voor pestgedrag. Ook voor jongeren in armoede moet het vrijetijdsaanbod gratis zijn."

Digitale leefwereld en sociale media (incl. mediawijsheid)

Veel jongeren waren bezorgd over het feit dat veel kinderen en jongeren **veel tijd op hun gsm en sociale media doorbrengen** – soms in de mate van verslaving – en dat sociale media een grote invloed hebben op kinderen en jongeren.

Enkele jongeren wezen op de **positieve aspecten** van sociale media (bv. leuk en ontspannend, gelijkgestemden opzoeken, informatie over hulp). Maar vaak verwezen de jongeren naar **negatieve en bedreigende aspecten** van sociale media: minder buiten spelen en geïsoleerd geraken, 'vieze' content (bv. geweld, doden), gevaarlijke *challenges*, negatieve impact op het zelfbeeld en de mentale gezondheid (bv. anorexia), bron van polarisatie en radicalisering (bv. vertekend beeld van de werkelijkheid, afpersing (bv. *sextortion*) *grooming*, loverboys, enzovoort). Enkele jongeren zeiden dat vooral bij jongeren in kwetsbare

Volgens de jongeren beperkt dit de mogelijkheden voor kinderen en jongeren om buiten te spelen en dwingt het hen om naar digitale schermen te grijpen.

“Beste minister, ik wil dat iedereen tijd heeft om met vrienden te spelen.”

Enkele jongeren gaven aan dat er meer aandacht moet zijn voor **verschillende vormen van onveiligheid**. Enerzijds wezen ze op het onveiligheidsgevoel door het **gebrek aan straatverlichting en politiecontrole**, vooral in kleinere steden en dorpen. Jongeren gaven aan zich onveilig te voelen op straat, zelfs wanneer ze zich niet direct bedreigd voelden, maar simpelweg doordat er weinig toezicht is. Volgens de jongeren moet de straatverlichting worden verbeterd om bepaalde wijken veiliger te maken.

“Beste minister, er is nood aan meer veiligheid in het algemeen en voor vrouwen, en het migratieprobleem moet worden opgelost.”

Anderzijds sneed een jongere het thema aan van **seksueel grensoverschrijdend gedrag op straat en het openbaar vervoer**. Een deelnemer deelde een persoonlijk verhaal over haar zusje die lastiggevallen werd in de bus. Jongeren moeten leren hoe ze hun grenzen kunnen aangeven en zich kunnen verzetten.

Mobiliteit

Heel veel jongeren gaven aan dat **openbaar vervoer steeds duurder wordt terwijl de kwaliteit van de dienstverlening naar omlaag gaat**. De onbetrouwbare dienstverlening en verbindingen maakt het soms moeilijk om op school, het werk of activiteiten te geraken. Een jongere gaf aan dat er meer controle moet zijn op zwartrijders. Een andere jongere gaf aan dat de tegemoetkomingen voor openbaar vervoer niet altijd duidelijk zijn en dat kortingen vaak enkel voor bepaalde leeftijdsgroepen gelden (bv. t.e.m. 25 jaar). Dit zorgt voor verwarring en beperkte toegang.

“Beste minister, zorg voor gratis openbaar vervoer voor jongeren 😊.”

“

Enkele jongeren gaven aan dat een **rijbewijs** halen **moeilijk en duur** is. Ze vertelden dat vooral het theoretisch rijexamen moeilijk en zwaar is, zeker voor jongeren die vaak kopzorgen hebben. Enkele jongeren zeiden wel dat er rijsscholen zijn die helpen om de drempel te verlagen maar je moet het weten. De jongeren van **Cachet** gaven aan dat de regels voor het behalen van een rijbewijs **niet aansluiten** bij de realiteit van jongeren in de jeugdinstituten. Volgens de jongeren zouden begeleiders van een instelling jongeren meer moeten aanmoedigen en ‘pushen’ om hun rijbewijs te behalen.

Tot slot gaven enkele jongeren aan dat er meer moet worden ingezet op **verkeersveiligheid**. De **verlichting** is op bepaalde plaatsen slecht, er zijn te weinig **politiecontroles** en de **boetes** voor snelheidsovertredingen zijn te laag. Volgens hen moeten er strengere controles komen op gsm-gebruik in de auto, vooral omdat dit gevaarlijk is voor zwakkere weggebruikers zoals voetgangers, fietsers en motorrijders. Ze vinden dat

Natuur en klimaat

“Beste minister, het zou fijn zijn als er meer wordt ingezet op een groene omgeving voor iedereen.”

“Beste minister, we moeten meer zorg dragen voor de natuur, meer vuilbakken in de natuur en boetes voor sluikstorten en gelijke kansen voor iedereen.”

11.3.3 De weg naar volwassenheid

Wonen

“Beste minister, er zijn zo veel huizen in de gemeente, maar ze zijn te duur. Als je een huis wil huren, kan je geen betaalbare huizen vinden en er is te weinig werk.”

Het thema van dak- en thuisloosheid raakt ook de **Romakinderen en -jongeren** diep. Veel van hen uiten de wens om meer hulp en plekken te hebben voor mensen zonder onderdak. De jongeren gaven aan dat het belangrijk is om niet alleen op sociale steun te rekenen maar ook op een **stabiele huisvesting**. Een jongere gaf aan dat die het moeilijk vindt om te zien hoe mensen op straat moeten slapen. Deze jongere voelde zich hierover boos en triestig. Dat gevoel deelden meerdere jongeren.

De jongeren van het **opvangcentrum** gaven aan dat voor jongeren die een verblijfsvergunning krijgen, het vinden van een woning buiten het opvangcentrum een **enorme uitdaging** is. Ze verwezen naar de hoge huurprijzen en het ontbreken van een vast inkomen. Dat maakt het voor deze jongeren vrijwel onmogelijk om een huurwaarborg te betalen. De jongeren gaven bovendien aan dat ze maar twee maanden de tijd krijgen om een nieuwe woning te vinden, wat een enorme druk met zich meebrengt. De jongeren gaven ook aan dat de ondersteuning bij het vinden van een woning **afhangt van de regio en het opvangcentrum waar ze verblijven**. Terwijl sommige opvangcentra een betaalde medewerker hebben die jongeren helpt met het vinden van huisvesting, is dit in andere centra niet het geval. De jongeren gaven aan dat de zoektocht naar een woning afhangt van de beschikbaarheid van een vrijwilliger.

“Beste minister, als iemand geen plek heeft om te wonen, zou ik graag hebben dat Fedasil hen opvang geeft, groetjes.”

Verschillende jongeren van **Cachet** gaven aan dat jongeren in de jeugdinstituten vaak **zorgen, stress en angst** hebben om dakloos te worden. De jongeren getuigden dat er een constante druk is om vanaf hun 18 jaar snel zelfstandig te zijn en een eigen woning te vinden. Ze gaven aan dat ze vaak geen netwerk hebben om hen te ondersteunen in het vinden van een woning. De jongeren vertelden dat de druk om snel een woning te vinden ervoor zorgt dat jongeren vaak genoegen nemen met **minder kwalitatieve huisvesting**, zoals een studio zonder basisvoorzieningen.

“Beste minister, ik zou graag willen leven zonder de vrees om dakloos te worden. Daarnaast mag men jongeren (in/uit instellingen) niet aanraden: “pak maar de gemakkelijkste opleiding die er is, dan ben je er snel van af.”

Onderwijs en werk

Enkele jongeren gaven aan dat de schooldagen **lang en saai** zijn. Ze vinden acht uur per dag op de schoolbanken zitten vermoeiend en vaak niet interessant. Veel van de jongeren waren van mening dat niet alles wat ze op school leren later bruikbaar zal zijn en wensten daarom meer keuzevrijheid in de vakken die ze volgen.

Maar er waren ook jongeren die aangaven dat veel kinderen en jongeren niet kunnen volgen in het onderwijs door de leerdoelen en de **hoge en onrealistische verwachtingen**. Ze waren van mening dat kinderen vaak niet de keuze hebben om een richting te volgen die hen echt interesseert en dat kinderen te snel worden doorgestuurd naar het buitengewoon onderwijs. Daarnaast vinden ze dat huiswerk de onderwijskloof versterkt. Een jongere pleitte voor de afschaffing van huiswerk, in het lager onderwijs. Deze factoren dragen volgens hen bij aan **schoolmoeheid** (zelfs al in het lager onderwijs), storend gedrag, dat jongeren vaak vroegtijdig stoppen met school en hun diploma niet behalen. Een jongere gaf aan dat je in het hoger onderwijs soms lang moet wachten om weer te kunnen instromen wanneer je tijdens het semester stopt.

Verschillende jongeren gaven ook aan dat **leerkrachten veel meer in gesprek zouden moeten gaan** met kinderen en jongeren en niet direct moeten overgaan tot straffen en schorsen. Hierdoor zitten jongeren soms 'gewoon thuis', alleen met hun mentale problemen. Er werd aangegeven dat er **lange wachtlijsten** zijn bij de organisaties die met deze jongeren aan de slag gaan.

Wat het curriculum betreft, waren enkele jongeren van mening dat de school te weinig praktische zaken aanleert. Hierdoor voelen ze zich **niet goed voorbereid voelen op het 'echte' leven** (bv. financiële of administratieve kennis zoals een goede verzekering afsluiten).

“Beste minister, er moet meer worden ingezet op leren (over het) leven. Scholen moeten worden verplicht om leerlingen over belastingen en dergelijke te leren, ook over zelfverdediging en survival skills te leren.”

De Romakinderen en -jongeren gaven aan dat er meer aandacht nodig is om hen te **ondersteunen in hun schoolloopbaan**. Een jongere gaf aan een opleiding tot kapper te volgen en begeleiding te krijgen in hoe een eigen zaak op te starten.

Veel jongeren van het **opvangcentrum** gaven aan dat er een **tekort is aan OKAN-klassen** en dat deze niet toegankelijk zijn voor analfabeten. Daarnaast gaf een jongere aan enkel een certificaat en geen diploma te krijgen omdat hij nog geen verblijfsdocumenten had, wat het dan weer moeilijker maakte om werk te vinden. Een jongere gaf ook aan dat **werkgevers vaak terughoudend** zijn om hen aan te nemen vanwege hun onzekere verblijfsstatus.

De jongeren van **Cachet** gaven aan dat het **onderwijssysteem niet is afgestemd** op de behoeften van kinderen en jongeren uit de jeugdzorg. Ze gaven aan dat veel jongeren die in een jeugdinstelling verblijven hun diploma vaak niet behalen. Volgens een jongere krijg je in de instelling steeds minder kansen wat het nog moeilijker maakt om je diploma te behalen en werk te vinden. Dit vergroot de kans op armoede.

Ontwikkeling en identiteit

Veel kinderen en jongeren groeien op in (kans)armoede of instabiele thuissituaties, met een **gebrek aan toegang tot basisrechten en -voorzieningen** zoals huisvesting, voeding, zorg, onderwijs, kledij en verzorging en vrije tijd (bv. parken en buitenschoolse activiteiten).

Armoede moet structureel worden bestreden op alle beleidsniveaus (Vlaams, federaal, Europees, mondiaal). Dit moet volgens hen verder gaan dan symptoombestrijding en gericht zijn op het bieden van gelijke kansen voor iedereen, ongeacht hun achtergrond.

Er is **nood aan veilige thuishavens** en plekken waar kinderen en jongeren kunnen opgroeien en zich ontwikkelen. Dat betekent volgens hen dat de overheid meer moet investeren in betaalbaar vastgoed, sociale huisvesting en sociale woningen. Maar ook dat kinderen en jongeren toegang hebben tot betaalbare vrijetijdsactiviteiten en kansen krijgen om te studeren. Een jongere gaf daarbij aan dat het ook belangrijk is dat kinderen en jongeren iemand hebben om mee te praten, naast hun ouders. De jongere wees erop dat het soms moeilijk is nieuwe vrienden te maken en je aan te sluiten bij bestaande vriendengroepen.

Er werd benadrukt dat **iedereen liefde en respect** zou moeten krijgen. Volgens de jongeren bieden onder andere online games, buurtinitiatieven, het jeugdwerk, het Overkop-huis of andere vertrouwenspersonen kansen op **ontmoeting en verbinding**. Daarnaast benadrukte een jongere dat **iedereen liefde en respect** zou moeten krijgen.

pagina 117 van 121

begeleiding voor kinderen en jongeren met een handicap ondermaats blijft. Ze gaven aan dat er nood is aan meer beroepskrachten én aandacht voor diversiteit in de ondersteuning.

Jongeren geven aan dat scholen vaak nog **redelijk 'binair' opgedeeld** zijn en onderwijspersoneel hier weinig kennis over heeft. De indeling van bijvoorbeeld sportlessen, activiteiten zoals 'vaderdag' en 'moederdag' en de werkboeken zijn vaak nog binair en gendernormatief. Dit benadrukt volgens hen de heersende normen binnen de scholen en de schoolcultuur.

"Beste minister, scholen en jeugdbewegingen (hobby) moeten minder binair zijn! Zorg voor een minder binair en normatief onderwijs en zorg voor seksuele opvoeding."

Discriminatie op de arbeidsmarkt en woningmarkt werd als een probleem benoemd. Zo pleitte een van de jongeren voor anonimiteit bij sollicitaties en huurwoningen, zodat mensen niet op basis van dergelijke factoren kunnen worden gediscrimineerd.

Jongeren gaven aan dat de jeugdbeweging en de sportvereniging nog steeds te weinig zijn afgestemd op de **diversiteit** in de samenleving.

"Beste minister, het beleid moet dringend veranderen. Geef meer steun aan jeugdwerkorganisaties. Investeer in diversiteit en inclusie. Luister naar jongeren."

Er werd verwezen naar het hoofddoekenverbod en dat sommige jongeren hierdoor geen vrije schoolkeuze hebben en kansen ontlopen. Jongeren voelen zich hierdoor niet erkend. Een jongere vond het hoofddoekenverbod geen neutrale maatregel maar een teken van uitsluiting. Een van de jongeren verwees naar 'microagressie' door sommige leerkrachten. Nog een andere jongere gaf het voorbeeld van een leerling met Marokkaanse roots die van zijn leerkracht moest pompen. De leerkracht maakte daarbij een ongepast "grapje" over zijn gevangeniservaring, wat als een onterecht vooroordeel aanvoelde.

"Beste minister, het is in Vlaanderen een steeds groter wordend probleem dat mensen in de praktijk worden ingeperkt op hun vrijheden. Met name de vrije meningsuiting bij migranten en anderstaligen, en de vrije beleving van godsdienst. Ik ben zelf een studente die haar hoofddoek moet opgeven om in haar eigen land te studeren. Dat is jammer."

Integratie en inburgering: het opvangcentrum

Kinderen en jongeren die wonen en opgroeien in de **opvang voor niet-begeleide vluchtelingen** hebben te maken met een specifieke situatie. Jongeren gaven het gebrek aan **privacy** en rust aan. Bijvoorbeeld, jongeren moeten hun kamer delen met anderen, wat hen geen rust en persoonlijke ruimte biedt.

Longeren geven aan dat er weinig comfort is in een opvangcentrum. Het eten is niet lekker, en er is vaak ook niet voldoende. Daarnaast is het sanitair versleten.

“Beste minister, ik zou graag opvang hebben in een rustigere plek, met een kamer voor mezelf en met meer privacy. Bedankt!”

Ze getuigden over de enorme **stress** die ze ervaren door de lange wachttijden bij de procedures voor hun **verblijfsvergunning**. Een jongere gaf bijkomend aan dat de uitkomst van de procedures vaak niet in verhouding lijkt te staan tot hun inzet, opleiding of persoonlijke situatie. Een andere jongere verwees naar de onbegrijpelijke situaties waarbij sommige asielzoekers soms na jaren van verblijf in België gedwongen worden om opnieuw te beginnen in een ander land, wat hen veel onzekerheid en angst bezorgt.

Longeren gaven aan hun familie te missen en dat de procedures voor **gezinshereniging** zowel administratief als **emotioneel belastend** zijn. Ze gaven ook aan dat deze procedures ingewikkeld zijn, met veel papierwerk en financiële drempels die de procedure vertragen. Een jongere verwees naar de complexe situatie bij het verkrijgen van een paspoort voor familieleden. Er kunnen bijvoorbeeld visumproblemen optreden door politieke spanningen tussen landen (bv. tussen Afghanistan en Pakistan).

"Beste minister, er moet een oplossing komen voor de lange proceduretijd van gezinshereniging."

Vrije tijd op maat

Verschillende jongeren gaven aan dat er nood is aan **jeugdinfrastructuur, jeugdwerk en betaalbare (georganiseerde) vrijetijdsactiviteiten** waar diverse kinderen en jongeren hun gading vinden (bv. kampen). Volgens hen zijn gezinnen met een lager inkomen vaak niet meer in staat om deel te nemen aan dergelijke activiteiten en wordt de kloof tussen arm en rijk vergroot. Enkele jongeren gaven aan dat er te weinig plekken zijn waar kinderen en jongeren gewoon kunnen 'zijn', hun verhaal kunnen doen en kunnen worden bijgestaan in hun (levens)keuzes. Enkele andere jongeren wezen op het belang van workshops en creatieve ruimtes waar kinderen en jongeren hun talenten kunnen ontdekken en bepaalde levensvaardigheden kunnen ontwikkelen. Ook ondersteuning voor jonge ouders is volgens een van de jongeren cruciaal.

“Beste mevrouw Depraetere, hierbij schrijf ik u een brief in verband met de nood aan verbetering en positieve groei stimuleren van de jeugd. Denk aan meer plaats voor hobby’s, jeugdcentra, en meer bewustwording rond grensoverschrijdend gedrag.”

Volgens de jongeren van **Wel Jong** is er **nood aan veilige ruimtes voor lgbti+/queer kinderen en jongeren én met roots in migratie**. Er is volgens hen behoefte aan fysieke ruimtes waar queer jongeren met roots in migratie elkaar kunnen vinden en steun kunnen zoeken.

“Beste minister, gelieve meer tijd en geld te investeren in plekken waar mensen terecht kunnen en zichzelf kunnen zijn.”

Er is volgens een jongere een probleem met de zichtbaarheid van dergelijke organisaties. Deze jongere was van mening dat veel lgbti+/queer kinderen en jongeren vaak niet weten waar de organisaties die zich tot hen richten zich bevinden en dat deze organisaties te weinig middelen hebben om zelf outreachend te werken.

“Dag Melissa, hecht meer belang aan de queergemeenschap. Fysieke ruimtes, mogelijkheden tot community building. Queer mensen van kleur een plaats geven. Luisteren, in dialoog gaan. Belang hechten aan de noden en niet wegstijven.”

De jongeren in de **opvang voor niet-begeleide vluchtelingen** wezen op de beperkte ruimte voor **vrije tijd en ontspanning** binnen en buiten het opvangcentrum. Volgens de jongeren zijn er te weinig georganiseerde activiteiten *binnen* het opvangcentrum zoals sport (bv. voetbal, volleybal of cricket). Bovendien vinden ze dat de voorzieningen in het opvangcentrum minimaal zijn. Daarnaast gaven de jongeren aan dat ze ook *buiten* het opvangcentrum weinig mogelijkheden hebben om hun vrije tijd door te brengen. Tot slot wezen ze op het beperkte animatiebudget voor minderjarigen bij Fedasil, dat moet worden verdeeld tussen groepsactiviteiten en individuele wensen. Enkele meerderjarige jongeren wezen op het beperkte eigen budget voor vrije tijd en drempels om lid te worden van een sportclub (wachttijsten, inschrijvingsdrempels, onzekerheid over hun verblijfsstatus).

Depotnummer D/2025/3241/395

Departement Cultuur, Jeugd en Media
Simon Bolivarlaan 17
1000 Brussel
www.vlaanderen.be/cjm